

GİRİŞ

I. Teorik Çerçeve

1. Terörle Mücadelede Beka Perspektifi
2. Terörün Çok Boyutlu Etkileri
 - 2.1. Ekonomik Boyut
 - 2.2. Demografik ve Sosyolojik Boyut
 - 2.3. Psikolojik ve Toplumsal Boyut
3. Bölgesel ve Küresel Boyutlar
 - 3.1. Suriye ve Irak Üzerindeki Etkiler
 - 3.2. Doğu Akdeniz ve Enerji Güvenliği
 - 3.3. Ortadoğu'da Güvenlik Mimarisine Katkı
 - 3.4. İsrail ve İran Faktörü
 - 3.5. Avrupa ve Küresel Güvenlik Boyutu
4. Ekonomik Kalkınma ile Güvenlik İlişkisi

II. Terörizmin Devlet Ve Millet Üzerindeki Yıkıcı Tesirleri

III. Terörizmin Değişen Mahiyeti Ve PKK Terör Örgütünün Stratejik Evrimi

1. Örgütlenme Biçimi
2. Örgütsel Hedefler ve Eylem Sahaları
3. Motivasyon Kaynakları ve İdeolojik Pragmatizm

4. Eylem Yöntem ve Taktikleri

A. Uluslararası Tecrübeler

B. Türkiye Tecrübesi: Osmanlı'dan Günümüze Alınan Dersler

C. Dünyada Çatışma Çözümleri

1. Tanımlar: Müzakere, Arabuluculuk ve Çatışma Çözümü
2. Çatışma Çözümleri Sürecinde İstihbarat Teşkilatlarının Rolü
3. Kolombiya'da Farc Örneği
4. Nepal'deki Gerillaların Akıbeti
5. Eta Terör Örgütü
6. IRA Terör Örgütü

V. Türkiye Olarak Tarihsel Gerçekliğimiz: Ulus-Devlet İnşa Ve Uluslaşma Sürecimiz

1. Hukuk Devleti, Demokrasi ve Ulus-Devlet İlişkisi
2. Anadil
3. Milli Devlet
 - 3.1. Tanzimat'la Başlayan Süreç "Reyadan Tebaya Geçiş"
 - 3.2. Osmanlı Kimliği
 - 3.3. Asırlık Sorun: Etnik Ayrılıkçı Hareketler
 - 3.4. Cumhuriyete Gidilen Süreçte Bir Kutup Yıldızı: Ziya Gökalp
 - 3.5. Kurucu Kodlar Sorun mu?

3.5.1. Kurucu Kodlarımız Demokrasi ve Hukuk Devleti Önünde Engel mi?

3.5.2. Kurucu Kodlarımız

3.5.3. Kurucu Kodlarımız Kürtleri ve Diğer Etnik Kimlikleri ve Gerçeklikleri İnkâr mı Ediyor?

VI. Türkiye’ye Özgü Çözüm Modeli: Terörsüz Türkiye Projesi

A-Temel Tespitlerimiz Ve Hüküm Cümlelerimiz

1-Sorunu Doğru Tanımlamak Gerekir

1.1.Kürt Sorunu mu Kürtlerin Sorunları mı?

1.2. Asırlık Sorun mu 1980 Sonrası Sorunu mu?

1.3.Terör neden mi sonuç mu?

1.4.Temel Haklar mı, Siyasal Talepler mi?

1.5.Çözümsüzlük mü Terörsüz Türkiye mi?

1.6.Yaşanan Sistematik mi Arızı mı?

1.7. Vatandaşlık

2.Temel Tespitlerimiz

2.1.Kurucu Kodlarımızda Bir Sorun Yoktur

2.2. Sorun Bir Terör ve Tedhiş Sorunudur

2.3. Türk Devleti’nin Gösterdiği Tarihsel Refleksi Gösteriyoruz

2.4. Sayın Devlet BAHÇELİ’nin Çağrısı: Asırlık Türk Devlet Aklının Dile Gelmesidir

2.5. Odak Noktamız

- 2.5.1. Terör ve Tedhişin Mutlak Surette Gündemden Çıkartılması
- 2.5.2. PKK'nın Silahsızlandırılması ve Feshi
- 2.5.3. PKK İlgili ve İlişkili Yapıların İlegal Zeminden Ayrılması
- 2.5.4. Sivilleşmesi ve Özgürleşme
- 2.5.5. Çoğulcu, Özgürlükçü ve Sivil bir Kürt Kamusunun İnşasının Önünün Açılması
- 2.5.6.Sorunun Temel Hak ve Özgürlükler ile Siyasal Taleplerinin Ayrıştırılması
- 2.5.7.Ulusal Kimlik ve Bağlılık ile Etnik Mensubiyetin Karıştırılmaması
- 2.5.8.Ülkenin Genel Demokratik Standartlarının Yükseltilmesi
- 2.5.9.Hukuk Devletinin Tahkim Edilmesi
- 2.5.10. Güvenlik Mimarisinin İnşası
- 2.5.11.Psikolojik Dışlanmışlık Algısının Giderilmesi

B. ÖNERİLERİMİZ:

- 1-Suç İşlememiş Örgüt Üyelerinin Durumu:
- 2-Yakalanan Üye ve Pişmanlık:
- 3-Lehe Kanun Uygulaması:
- 4-İnfaz Hukuku ve Şartlı Tahliye:
- 5-Özel Düzenleme İhtiyacı:
- 6-İnfaz Kanununda İndirim/Şartlı Salıverme:
- 7-Lehe Kanun Uygulaması:

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu değerleriyle, Türk milletinin birliğini, dirliğini ve dayanışma azmini kırarak hiçbir dayatma veya teklifin geçerliliği Yoktur.
Devlet BAĞLI

GİRİŞ

Terör

Siyasi, ideolojik, dinî veya etnik hedeflere ulaşmak maksadıyla şiddetin sistematik olarak tatbiki suretiyle tezahür eden terör, yalnızca doğrudan hedef aldığı kurbanlar üzerinden kalmayıp daha geniş kitleler üzerinde korku ve yıldırma iklimi yaratarak psikolojik etki hâsıl etmeyi amaçlayan bir insanlık suçudur.

"Terör", "Terörizm" ve "Terör Örgütleri" kavramları dünya gündemini son zamanlarda çok meşgul etmesine rağmen "terör" olgusu oldukça eski bir kavramdır. Hemen hemen insanlık tarihi ile yaşıt olan bu kavramların özellikle teknolojik, biyolojik ve kimyasal silahların eylemlerde yaygın olarak kullanılmasıyla birlikte önümüzdeki süreçte de dünya gündeminin en üst sıralarında yer alacağı aşîkârdır.

"Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değıştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak,

Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişî veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir"

Terörizm, "İnsanlara korku ve dehşet salarak siyasal amaçları gerçekleştirme yöntemi" olarak tanımlamaktadır.

I. Teorik çerçeve

Terör olgusu, çağdaş devletlerin egemenlik, güvenlik ve toplumsal istikrar kavramlarını derinden sarsan çok boyutlu bir tehdittir. Özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası sistemin parçalı yapısı, devlet dışı silahlı aktörlerin güç kazanmasına zemin hazırlamış; bu aktörlerin çoğu etnik, dini veya ideolojik motivasyonla hareket ederek devlet otoritesini zayıflatmışlardır.

Türkiye Cumhuriyeti, 1980’lerden itibaren böyle bir sürecin önemli örneklerinden birini yaşamış ve bölücü ve radikal örgütlerin ülke bütünlüğüne yönelik eylemleri milli güvenlik siyasetinin temel önceliği hâline gelmiştir. (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2022)

Bu kapsamda, “**Terörsüz Türkiye**” vizyonu salt bir güvenlik politikası olarak görülmekten ziyade devletin bekası, demokratikleşme süreci ve ekonomik kalkınmayı kapsayan stratejik bir hedef olarak değerlendirilmelidir.

Türkiye’nin jeopolitik konumu, üç kıtanın kesişme noktasında yer alması nedeniyle, güvenlik risklerinin yalnızca ulusal değil aynı zamanda bölgesel ve küresel boyutlar taşımasına sebep olmaktadır.

Özellikle Suriye ve Irak’taki otorite boşluğu, Türkiye’nin sınır güvenliği ve iç istikrarı üzerinde doğrudan etkiler yaratmış; bu durum Türkiye’yi NATO ve Avrupa Birliği ile terörle mücadele alanında daha yakın iş birliğine yöneltmiştir.

Günümüzde terörizmin yapısı klasik hiyerarşik örgütlenme modelinden, esnek ve dijital ağlar üzerinden yürütülen “**hibrit tehdit**” modeline dönüşmüştür.

Bu model, terörün yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda bilişim sistemleri, finansal ağlar ve sosyal medya üzerinden yürütülen psikolojik operasyonları da kapsadığını göstermektedir.

Türkiye, 2021 sonrası dönemde bu tehdide karşı Milli Siber Güvenlik Stratejisi ve Ulusal Terörle Mücadele Eylem Planı (2022–2025) ile hem askeri hem de dijital güvenlik unsurlarını bütünleştiren yeni bir yaklaşım geliştirmiştir.

Terörle mücadelenin başarı ölçütü, yalnızca örgütlerin bertaraf edilmesiyle değil; vatandaş-devlet ilişkilerinde güven duygusunun güçlü şekilde inşa edilmesiyle belirlenmektedir.

Bu nedenle demokratik kurumların güçlendirilmesi, hukukun üstünlüğünün sağlanması ve sosyo-ekonomik kalkınmanın desteklenmesi, güvenlik politikalarının tamamlayıcı bileşenleridir.

Türkiye'nin 2023 yılı itibarıyla yürürlüğe koyduğu Güvenlik ve Kalkınma Odaklı Bölgesel Programlar, terörle mücadelede sürdürülebilirlik ve toplumsal kapsayıcılığı aynı çerçevede ele alması bakımından önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, **“Terörsüz Türkiye”** ideali, askeri operasyonların ötesinde; hukukun üstünlüğü, ekonomik refah, demokratik katılım ve toplumsal dayanışma ilkeleriyle temellendirilmiş bir devlet vizyonunu ifade etmektedir.

Bu vizyonun başarısı, yalnızca iç güvenliğin sağlanmasına değil, Türkiye'nin bölgesel barış mimarisi içindeki konumuna da doğrudan katkı verecektir.

1. Terörle Mücadelede Beka Perspektifi

Türkiye’de “beka” kavramı, yalnızca siyasal literatürde değil, toplumsal hafızada da tarihsel derinliği olan bir güvenlik paradigmasını ifade eder.

Osmanlı Türk İmparatorluğu’nun son yüzyılında yaşanan toprak kayıpları, kolektif bilincin temelinde süreklilik kazanan bir “varlık-yokluk” endişesini doğurmuştur.

Dolayısıyla, modern Türkiye’de terörle mücadele yalnızca güncel bir güvenlik politikası değil; devletin devamlılığını, toprak bütünlüğünü ve anayasal kimliğini koruma iradesinin kurumsal ifadesidir.

Beka kavramının anayasal temelleri, 1982 Anayasası’nın ilk dört maddesinde açık biçimde tanımlanmıştır.

Bu maddeler, devletin dili, bayrağı, başkenti ve üniter yapısı gibi unsurları “değiştirilemez” hüküm altına alarak ulusal bütünlüğü hukuki güvenceye bağlamaktadır .(Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982, m. 1–4).

Dolayısıyla, bu unsurları tartışmaya açan her söylem veya eylem, doğrudan beka ekseninde bir tehdit algısına yol açmaktadır.

Nitekim T.C. İçişleri Bakanlığı'nın 2022 raporu, bölücü terör örgütlerinin Türkiye'nin üniter yapısını hedef alan faaliyetlerini beka tehdidinin temel kaynağı olarak nitelendirmiştir.

2015 sonrasında yürütölen güvenlik stratejilerinde, devletin terör örgütleriyle herhangi bir siyasal pazarlığa girmeden, hukuki ve askerî araçlarla mücadele ettiğı görölmektedir. (Milli Güvenlik Kurulu, 2023, s. 5).

Bu yaklaşım, terörle müzakerenin örgütlere meşruiyet kazandırdığı yönündeki uluslararası literatürle de örtüşmektedir.

Terör örgütleriyle yapılan pazarlıkların kısa vadeli sakinleşme sağlasa bile uzun vadede ayrılıkçı taleplerin normalleşmesine yol açtığını belirtmek gerekir.

Türkiye'nin 2016 sonrasında uyguladığı “**terörü kaynağında önleme**” stratejisi, yalnızca sınır güvenliğini değil, aynı zamanda dış politikada caydırıcılığı da güçlendirmiştir.

Millî Savunma Bakanlığı verilerine göre, sınır ötesi operasyonlarla binlerce örgüt mensubu etkisiz hâle getirilmiş, böylece iç güvenlik üzerindeki baskı önemli ölçüde azaltılmıştır.

Bu politikalar, NATO'nun 2024 Güvenlik Raporu'nda da “önleyici savunma modeli” kapsamında örnek uygulama olarak gösterilmiştir (NATO, 2024, s. 27).

Bununla birlikte, beka kavramının yalnızca askeri önlemlerle sınırlandırılması yeterli değildir.

Milli güvenlik stratejilerinin toplumsal dayanışma, ekonomik istikrar ve demokratik meşruiyetle desteklenmesi, uzun vadeli sürdürülebilirlik için zorunludur.

Demokratik devletlerin terörle mücadelede hukukun üstünlüğünden sapmaları hâlinde toplumsal rızayı kaybettiklerini, bunun da güvenlik kazanımlarını zayıflattığı görölmektedir.

Türkiye açısından bu durum hem iç kamuoyunun desteğinin hem de uluslararası meşruiyetin korunması için önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'nin terörle mücadelesi “beka” ekseninde kurumsallaşmış tarihsel bir devlet refleksidir.

Bu refleks, yalnızca güvenlik alanında değil; hukuk, diplomasi, ekonomi ve toplumsal dayanışma politikalarında da bütüncül bir yaklaşımla sürdürülmelidir.

Beka, bu yönüyle yalnızca devletin varlığını koruma stratejisi değil; aynı zamanda milletin ortak hafızasını, kimliğini ve geleceğe dair iradesini temsil eden normatif bir çerçevedir.

2. Terörün Çok Boyutlu Etkileri

Terörizmin etkileri yalnızca güvenlik alanıyla sınırlı kalmayıp, ekonomik büyümeden toplumsal dokunun yeniden şekillenmesine kadar geniş bir yelpazede hissedilmektedir.

Türkiye özelinde, terörün 40 yılı aşan süre boyunca yarattığı tahribat hem mali hem de sosyo-psikolojik açıdan kalıcı sonuçlar doğurmuştur.

Devletin güvenlik harcamalarına yönlendirdiği büyük kaynaklar, altyapı, eğitim ve kalkınma yatırımlarının sınırlandırılmasına neden olmuştur.

2.1. Ekonomik Boyut

Terörün ekonomik maliyeti, doğrudan bütçe yükleriyle sınırlı değildir. Güvenlik operasyonları, askeri harcamalar, altyapı tahribatı ve yatırım ertelemeleri dışında, sermaye akışlarının azalması ve turizm gelirlerindeki kayıplar da bu maliyete dahildir.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) tarafından yapılan çalışmalara göre, PKK terörünün toplam ekonomik maliyeti yaklaşık 1.8 trilyon doları aşmaktadır;

Bu meblağ, ülkenin uzun vadeli kalkınma projelerine aktarılacak devasa bir kaynağın terör nedeniyle harcanmak zorunda kaldığını göstermektedir.

Bu kaynak kaybı, alternatif senaryolar üzerinden değerlendirildiğinde, Türkiye'nin sanayi ve ulaştırma altyapısında önemli fırsat maliyetlerine yol açmıştır.

Örneğin aynı maliyetle yüzlerce köprü, hızlı tren hattı, baraj, hastane ve okulun inşa edilebileceği hesaplanmıştır. (Devlet Planlama Teşkilatı, 2020, s. 32).

Dolayısıyla, terörle mücadele sadece güvenlik meselesi değil, aynı zamanda kalkınma politikalarının sürdürülebilirliğiyle doğrudan bağlantılı bir ekonomik sorundur.

Terörün ekonomik etkilerinin yalnızca makro düzeyde değil, mikro ölçekte de ciddi sonuçları bulunmaktadır.

Bölgesel yatırımların azalması, işsizlik oranlarının artması ve tarımsal üretimin düşmesi, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde gelir dağılımı eşitsizliğini artırmıştır.

Bunun sonucu olarak, sosyal refah göstergeleri ulusal ortalamanın gerisinde kalmış; genç nüfus arasında umutsuzluk, işsizlik ve göç eğilimi artmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2023, s. 25).

2.2. Demografik ve Sosyolojik Boyut

Terör eylemleri, nüfus hareketleri üzerinde doğrudan etkiye sahiptir. 1990'lı yıllarda yoğunlaşan terör saldırıları sonucu yüz binlerce insan kırsal alanlardan kent merkezlerine göç etmek zorunda kalmıştır.

Bu göçler, kentlerde kontrolsüz nüfus artışına ve plansız yerleşim alanlarının oluşmasına yol açmıştır.

Özellikle Diyarbakır, Mersin, Adana ve İstanbul gibi şehirlerde yaşanan hızlı göç, altyapı hizmetleri, sağlık ve eğitim sistemleri üzerinde ciddi baskı oluşturmuştur.

Kentlere göç eden nüfusun büyük bir kısmı gençlerden oluştuğundan, istihdam ve eğitim politikalarında yapısal dönüşüme duyulan ihtiyaç artmıştır.

Bu süreç, klasik sosyolojik yaklaşımların da ötesinde, kültürel adaptasyon sorunlarını beraberinde getirmiştir.

Kırsal geleneklerin kentsel yaşamla çelişmesi, kültürel çatışmaları ve sosyal uyum sorunlarını doğurmuş; toplumsal bütünleşmenin önünde engel oluşturmuştur.

Bu dönüşüm, aynı zamanda kent yoksulluğunu derinleştirmiştir. Kentlere yönelen bu zorunlu göçler, informal sektörün genişlemesine ve kayıt dışı istihdamın artmasına yol açmış; bu da sosyal güvenlik sistemine ek yük getirmiştir.

Böylelikle terör, sadece güvenlik ve ekonomi alanında değil, sosyal adalet ve toplumsal eşitlik alanlarında da sistemik etkiler yaratmıştır.

2.3. Psikolojik ve Toplumsal Boyut

Terörün en az tartışılan ama en derin etkilerinden biri de psikolojik boyutudur. Sürekli tekrarlanan saldırılar, toplumda kalıcı bir güvensizlik ve korku atmosferi yaratmaktadır.

Bu durum bireylerin gündelik davranış kalıplarını, sosyal ilişkilerini ve siyasal tutumlarını doğrudan etkilemektedir.

Özellikle çocuklar ve gençler üzerinde terörün yarattığı travmatik etkiler, eğitim başarısını ve toplumsal aidiyet duygusunu olumsuz yönde etkilemektedir.

Psikolojik araştırmalar, terörün yoğun yaşandığı bölgelerde travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) oranlarının ülke ortalamasının yaklaşık iki katı olduğunu göstermektedir (Türk Psikiyatri Derneği, 2022, s. 9).

Bu durum, bireysel düzeyde yalnızlık, öfke, güvensizlik ve toplumsal düzeyde kutuplaşma eğilimlerini artırmaktadır. Terör saldırılarının ardından oluşan toplumsal travmalar, zaman zaman “biz” ve “onlar” ayrımlarını derinleştirmekte; bu da toplumsal barışın yeniden tesisini zorlaştırmaktadır.

Bununla birlikte, Türkiye toplumunun kriz anlarında dayanışma refleksini güçlendirdiği de gözlemlenmektedir.

Şehit ailelerine, gazilere ve mağdurlara yönelik toplumsal sahiplenme, milli birliği pekiştiren unsurlar arasında yer almaktadır.

Bu dayanışma kültürü, terörün amaçladığı toplumsal parçalanmayı büyük ölçüde önlemekte ve milli kimliğin yeniden üretimini sağlamaktadır.

Sonuç itibarıyla terör, ekonomik, demografik, sosyolojik ve psikolojik boyutlarıyla bir milli güvenlik sorunudur.

Bu nedenle Türkiye'nin terörle mücadelesi, yalnızca güvenlik politikalarıyla değil; kalkınma planları, sosyal refah programları, eğitim reformları ve psiko-sosyal destek stratejileriyle de desteklenmelidir.

Ancak bu çok boyutlu yaklaşım sayesinde hem bireysel hem de toplumsal düzeyde kalıcı bir istikrar sağlanabilir.

3. Bölgesel ve Küresel Boyutlar

Türkiye'nin jeopolitik konumu, "Terörsüz Türkiye" idealini yalnızca iç güvenlik stratejisi olmaktan çıkarıp bölgesel güvenlik mimarisinin merkezine yerleştirmektedir.

Anadolu coğrafyası, Asya ile Avrupa arasında stratejik bir köprü olmasının yanı sıra, enerji koridorlarının, ticaret ağlarının ve göç rotalarının kavşak noktasıdır.

Bölgemizde uzun süredir devletleşme ve merkezileşme taleplerinin olduğu görülmektedir.

Birçok ülke kendi egemenlik kapasitesini yeniden inşa etme sürecine girmiştir.

Bu süreç, devlet dışı aktörleri ya uyum sağlamaya veya tasfiye olmaya zorlamaktadır.

Yeni küresel sıklet merkezi ticaret, lojistik, enerji, ulaştırma koridoru bağlamında Atlantik'ten Asya Pasifik'e kaymıştır.

Bu nedenle Türkiye'nin iç istikrarı, Orta Doğu'dan Avrupa'ya uzanan geniş bir güvenlik ekosistemi üzerinde doğrudan belirleyici olmaktadır.

3.1. Suriye ve Irak Üzerindeki Etkiler

Suriye'de 2011'de başlayan iç savaş, bölgesel güvenlik dengesini köklü biçimde değiştirmiş; terör örgütlerinin manevra alanını genişletmiştir.

Türkiye açısından en büyük tehdit, Suriye'nin kuzeyinde PYD/YPG gibi yapılara uluslararası destek verilmesiyle ortaya çıkmıştır.

Bu oluşumlar, Türkiye'nin sınır güvenliğini tehdit ettiği gibi, sınır ötesi terör geçişlerinin ana hatlarını oluşturmuştur.

Türkiye, 2016'dan itibaren yürüttüğü Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı harekâtlarıyla sınır ötesi terör yapılanmalarını etkisizleştirmiş; aynı zamanda 500 binin üzerinde Suriyeli'nin güvenli bölgelere dönüşünü sağlamıştır. (Milli Savunma Bakanlığı, 2023, s. 15).

Bu operasyonlar, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1373 ve 2178 sayılı kararlarıyla tanımlanan uluslararası terörle mücadele yükümlülükleriyle uyumludur.

Irak'ın kuzeyinde ise PKK'nın uzun yıllardır sürdürdüğü varlık, merkezi yönetimin zayıf otoritesiyle birleşerek Türkiye için kalıcı bir güvenlik riski oluşturmuştur.

Türkiye'nin Irak Kuzey Operasyon Alanı kapsamında 2019'dan itibaren yürüttüğü Pençe serisi operasyonları, örgütün hareket alanını ciddi biçimde daraltmıştır.

Ayrıca, Bağdat yönetimiyle imzalanan 2023 Güvenlik Mutabakatı, iki ülke arasında istihbarat paylaşımı ve sınır güvenliği iş birliğini kurumsallaştırmıştır. (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2023, s. 7).

3.2. Doğu Akdeniz ve Enerji Güvenliği

Doğu Akdeniz, enerji kaynakları ve deniz yetki alanları bakımından son yıllarda uluslararası rekabetin yoğunlaştığı bir bölgedir. Türkiye'nin terörden arındırılmış istikrarlı yapısı, enerji arz güvenliği açısından kritik bir faktör hâline gelmiştir.

Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin güvenli limanlar ve enerji terminali işlevi görmesi hem Avrupa'nın enerji arz çeşitliliğine hem de bölgesel iş birliğine katkı sağlamaktadır.

Bu bağlamda “Terörsüz Türkiye, enerji koridorlarının güvenli işletilmesini sağlayarak Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı (TANAP) ve TürkAkım gibi projelerin sürdürülebilirliğini güçlendirmektedir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (2023, s. 5) raporuna göre, Türkiye'nin enerji taşımacılığındaki kesintisiz akış oranı %98'e ulaşmıştır. Bu oran, bölgedeki terör tehditlerinin azaltılmasıyla doğrudan ilişkilidir.

3.3. Ortadoğu'da Güvenlik Mimarisine Katkı

Ortadoğu'daki istikrarsızlık, etnik ve mezhepsel fay hatları üzerinden sürekli yeniden üretilmektedir.

Terör örgütleri, bu bölünmeleri kullanarak meşruiyet zemini yaratmaktadır.

Türkiye'nin terörle mücadelede elde ettiği başarı, bölgedeki devletler için normatif bir referans oluşturmaktadır.

Özellikle Lübnan, Ürdün ve Körfez ülkeleriyle geliştirilen güvenlik iş birliği anlaşmaları, “ortak tehdit–ortak çözüm” paradigmasıyla yeni bir güvenlik mimarisi doğurmuştur.

Türkiye, bu süreçte “**insani güvenlik**” yaklaşımını da benimseyerek yalnızca askeri değil, diplomatik ve ekonomik araçlarla da bölgesel istikrara katkı sağlamaktadır.

İstanbul Barış Forumu'nda kabul edilen “Bölgesel Dayanışma ve Kalkınma Deklarasyonu” bu çok katmanlı güvenlik anlayışının somut göstergesidir.

3.4. İsrail ve İran Faktörü

Türkiye'nin güvenlik politikası, İsrail'in askeri yayılmacılığı ve İran'ın vekil güçler üzerinden yürüttüğü nüfuz stratejileriyle doğrudan etkileşim hâlinindedir.

İran'ın Irak ve Suriye'deki Şii milis ağıları, Türkiye'nin sınır güvenliği ve bölgesel çıkarları açısından bir “dolaylı tehdit” unsuru olarak değerlendirilmektedir.

Aynı şekilde İsrail'in Gazze ve Lübnan hattında sürdürdüğü askeri operasyonlar, bölgesel tansiyonu artırarak terör örgütlerinin radikalleşme kapasitesini beslemektedir.

İsrail'in Orta Doğuda hegemonyası için garnizon devlet, Kürt devletçisi gerekmektedir. Başka türlü emellerine ulaşamaz.

Bu ortamda Türkiye hem diplomatik hem askerî araçları eşgüdüm içinde kullanarak caydırıcılığını güçlendirmiştir.

2022'de yürürlüğe giren “Milli Güvenlikte Stratejik Özerklik” politikası, Türkiye'nin dış güvenlik kararlarını ulusal öncelikler çerçevesinde bağımsız biçimde şekillendirmesini sağlamıştır.

3.5. Avrupa ve Küresel Güvenlik Boyutu

Türkiye'nin güvenliği Avrupa'nın güvenliğinden ayrı düşünülemez. Avrupa'ya yönelen göç dalgalarının önemli bir kısmı Suriye ve Irak'taki terör kaynaklı istikrarsızlıklardan beslenmektedir.

NATO 2024 Raporu'nda Türkiye'nin terörle mücadelede elde ettiği başarıların, Avrupa Atlantik güvenlik yapısına katkı sağladığı açık biçimde ifade edilmiştir (NATO, 2024, s. 42).

Ayrıca Türkiye'nin uluslararası operasyonlarda (Kosova, Afganistan, Somali vb.) aktif rol üstlenmesi, onu “**güvenlik sağlayıcı ülke**” kategorisine taşımıştır.

Küresel düzeyde ise, ABD'nin dönemsel stratejik yönelimleri, İsrail'in bölgesel politikaları ve İran'ın vekil ağıları, Türkiye'nin güvenlik denklemini sürekli yeniden tanımlamasına neden olmaktadır.

“Terörsüz Türkiye” vizyonu bu çerçevede, yalnızca iç barışın değil; aynı zamanda bağımsız, etkin ve dengeli bir dış politikanın da teminatıdır.

4. Ekonomik Kalkınma ile Güvenlik İlişkisi

Güvenlik ve ekonomi arasındaki karşılıklı ilişki, modern devletlerin istikrar politikalarının temelini oluşturmaktadır. Ekonomik kalkınma sağlanmadan güvenliğin sürdürülebilir olmadığı, aynı şekilde güvenlik sağlanmadan kalkınmanın mümkün olamayacağı sıklıkla vurgulanmaktadır.

Türkiye örneğinde bu karşılıklı bağımlılık, terörle mücadele stratejilerinin ekonomik politikalarla eşgüdümlü hale getirilmesiyle açık biçimde görülmektedir.

Terörün bölgesel yatırımları engellemesi, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da işsizlik ve yoksulluğu artırmış, bu durum radikal örgütlerin propaganda alanlarını genişletmiştir.

Bu bağlamda Türkiye’nin 2019 sonrası uyguladığı “Güvenlik ve Kalkınma Entegrasyon Modeli”, askerî başarıların sosyal ve ekonomik politikalarla desteklenmesini amaçlamıştır.

Söz konusu model, güvenlik sağlandıktan sonra altyapı yatırımlarının, tarımsal teşviklerin ve eğitim projelerinin eşzamanlı olarak devreye alınmasını öngörmektedir.

Ekonomik istikrarın güçlenmesi ise, terör örgütlerinin istismar ettiği sosyal kırılganlıkların azalmasına neden olmaktadır (UNDP, 2021, s. 135). OECD (2022, s. 75) verileri, kalkınma göstergeleri yükseldikçe radikalleşme oranlarının düşme eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu nedenle, Türkiye’nin terörle mücadelesi ekonomik kalkınmayı tamamlayıcı bir unsur olarak görülmektedir.

Altyapı yatırımları ve lojistik koridorlarının geliştirilmesi, güvenlik ve ekonomi arasındaki bu bağı somutlaştırmaktadır.

Karayolu, demiryolu ve enerji nakil hatlarının güvenliğinin sağlanması hem iç bölgelerde kalkınmayı desteklemekte hem de Türkiye’yi Avrasya’nın ticaret ve enerji merkezi hâline getirmektedir (Örneğin, Bakü–Tiflis–Kars Demiryolu ve TANAP gibi projeler, terör risklerinin azaldığı alanlarda hızla ilerleme kaydetmiştir.

Güvenlik–kalkınma dengesinin sürdürülebilirliği için devletin sosyal politikaları da önem taşımaktadır.

Eğitim, istihdam ve sosyal yardımlar yoluyla toplumsal refahın artırılması, terör örgütlerinin propaganda zeminini daraltmaktadır.

Bu yönüyle “Terörsüz Türkiye” vizyonu, salt güvenlikçi bir perspektif değil, aynı zamanda sosyal adalet ve kalkınma merkezli bir ulusal dönüşüm hedefidir.

Sonuç olarak, Türkiye’de güvenlik ve ekonomik kalkınma birbirini karşılıklı olarak besleyen iki stratejik eksenidir.

Bu eksenler arasında kurulan denge hem iç barışın hem de bölgesel istikrarın sürdürülebilirliği açısından belirleyici rol oynamaktadır.

II. Terörizmin Devlet Ve Millet Üzerindeki Yıkıcı Tesirleri

Terörizm, hedef aldığı toplumlar ve devletler üzerinde sadece fiziki zayıyla sınırlı kalmayan; psikolojik, sosyal, ekonomik ve siyasi sahalarda da derin ve kalıcı hasarlar bırakan çok boyutlu bir tehdittir.

Can Kayıpları ve Toplumsal Travma: Terörün en elim ve doğrudan neticesi, sivil vatandaşlarımızın ve kahraman güvenlik görevlilerimizin şehadetidir.

PKK terör örgütü, 1984'ten itibaren on binlerce vatan evladının hayatına mal olmuştur.

Bilhassa saldırıların zirveye ulaştığı sadece 1992'de 1.097, 1993'te ise 1.166 insanımız terör saldırılarında hayatını kaybetmiştir.

Geçen 41 yıllık sürede, toplam 14 bin 902 resmi görevli ve sivil şehit olmuştur. Şehitlerin 8 bin 486'sı Türk Silahlı Kuvvetleri mensubu askerler, polis ve güvenlik korucularıdır.

Öte yandan PKK gibi terör örgütleri, başta uyuşturucu, silah ve insan kaçakçılığı olmak üzere gayrimeşru faaliyetlerden ve haraç toplama gibi yöntemlerle milyarlarca dolarlık finansal kaynaklar elde etmektedir.

•Devlet Otoritesine ve Kamu Düzenine Yönelik Tehditler:

Terörizmin temel hedeflerinden biri, devletin otoritesini sarsmak ve kamu düzenini bozmaktır.

PKK terör örgütünün, "öz yönetim" ilan etme ve "kurtarılmış bölgeler" oluşturma girişimleri, devletimizin egemenliğine ve milletimizin bölünmez bütünlüğüne yönelik açık bir meydan okumadır.

Terör, toplum içindeki etnik ve mezhepsel fay hatlarını derinleştirerek toplumsal kutuplaşmayı tırmandırmak ve milli birliğimizi zedelemek istemiştir.

* Bölgesel Güvenlik ve Dış Münasebetlere Etkileri:

Terörizm, Irak ve Suriye gibi istikrarsız yönetimlere sahip komşu ülkelere beslenerek bölgesel güvenliği de tehdit etmektedir.

Bazı devletler, terör örgütlerini rakiplerine karşı bir vekâlet savaşı enstrümanı olarak kullanabilmektedir.

PKK'nın Suriye'deki uzantısı olan PYD/YPG'nin müttefikimiz ABD tarafından desteklenmesi, ikili ilişkilerimizde ciddi bir gerilim kaynağı olmuştur.

III. Terörizmin Değişen Mahiyeti Ve PKK Terör Örgütünün Stratejik Evrimi

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bekasını, milletimizin bölünmez bütünlüğünü ve küresel istikrarı tehdit eden terörizm olgusu, devletimizin tüm kurumlarıyla eşgüdüm içerisinde yürüttüğü çok katmanlı bir mücadeleyi zorunlu kılmaktadır.

Mezkûr olgunun tanımına ve terörle mücadele yöntemlerine yönelik uluslararası bir mutabakatın tesis edilememiş olması, bu mücadelenin doğası gereği siyasi bir mahiyet arz etmesinden ve devletlerin beka temelli milli çıkar odaklı siyasetlerinden kaynaklanmaktadır.

Bir devletin "terör örgütü" olarak tasnif ettiği bir yapının, bir başka devlet tarafından "özgürlük savaşçısı" olarak görülebilmesi, küresel ölçekte eşgüdümlü bir mücadeleyi akamete uğratan en temel çelişkidir.

Bu tahlil zımnında, terörizmin değişen stratejik yüzü, devletimize ve milletimize yönelik yıkıcı tesirleri, bu menfur tehdidin bertaraf edilmesine yönelik millî stratejimiz ve nihayetinde çatışma çözümü ile uluslararası hukuk alanındaki tecrübeleri, müktesep akademik kaynaklar ışığında etraflıca ele alınmıştır.

Modern terörizmin tarihsel seyrini tasnif etme gayretinde, David Rapoport tarafından kavramsallaştırılan "Dört Dalga Teorisi" temel bir çerçeve sunmaktadır.

Bu nazariyeye göre modern terörizm; "Anarşist Dalga" (1880-1920), "Sömürge Karşıtı Dalga" (1920-1960),

"Yeni Sol Dalga" (1960-1990) ve hâlen içinde bulunduğumuz "Dinî/Köktendinci Dalga" (1979-günümüz) olmak üzere dört temel evreden geçmiştir.

Bilhassa 11 Eylül 2001 kanlı saldırıları, terörizmin doğasında radikal bir kırılmaya işaret etmiş ve literatürde "Yeni Terörizm" olarak adlandırılan bir dönemi başlatmıştır.

Devletimizin 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren amansız bir mücadele yürüttüğü PKK terör örgütü, Marksist-Leninist ideolojinin temsilcileri tarafından 27 Kasım 1978'de Diyarbakır'ın Lice ilçesine bağlı Fis köyünde yapılan bir kongre ile kurulmuştur.

Mezkûr tasnifte "Yeni Sol Dalga" içerisinde mütalaa edilmesine karşın, zamanla değişen şartlara intibak sağlayan, El-Kaide ve IŞİD gibi diğer terör örgütlerinden taktik ve yöntemler devşiren, "öğrenen bir örgüt" karakteri sergilemiştir.

PKK'nın bu stratejik evrimi, eski ve yeni terörizm arasındaki temel farklar üzerinden şu şekilde tahlil edilebilir:

1. Örgütlenme Biçimi: PKK 1970-1980 arasında ideolojik, 1980-1990 Yılları arasında siyasi ve eylemsel olarak doğup gelişmiştir.

PKK terör örgütünün açılımı Kürdistan İşçi Partisi olsa da bir partiden öte Parti, Ordu, Cephe şeklinde örgütlenmiştir.

PKK daha sonra KCK (Koma Civakên Kurdistan) adı altında bir çatı örgüt yapılanması tesis etmek suretiyle dikey hiyerarşik yapısını yatay ve esnek bir ağ yapısıyla tahkim etme arayışına girmiştir.

2. Örgütsel Hedefler ve Eylem Sahaları: Geleneksel terör örgütleri genellikle yerel hedeflere sahipken, yeni terör örgütleri küresel bir nizamı değiştirme iddiasıyla bölgesel ve küresel hedeflere yönelmektedir.

Bu minvalde eylem sahası da kırsaldan şehirlere kaymıştır. Mao'nun

"kır gerillacılığı" taktiğini benimseyen PKK, zamanla "kıra dayalı şehir gerilla savaşı" doktrinini benimsemiş, özellikle Suriye'deki iç savaş sürecinde PYD/YPG aracılığıyla IŞİD'den öğrendiği tünel kazma, binalara bubi tuzağı kurma ve keskin nişancı yerleştirme gibi taktiklerle eylemlerini meskûn mahallere taşımaya çalışmıştır.

"Hendek terörü" olarak bilinen bu stratejinin nihai amacı, devlet otoritesine meydan okuyarak sözde "kurtarılmış bölgeler" tesis etmektir.

3. Motivasyon Kaynakları ve İdeolojik Pragmatizm: Geleneksel terör örgütleri genellikle seküler ideolojilerle motive olurken, yeni terörizm radikal dinî yorumları birincil motivasyon kaynağı olarak kullanmaktadır.

Kuruluşunda Marksist-Leninist bir ideolojiye raptedilmiş olan PKK, zamanla katıksız bir pragmatizm sergileyerek, hedef kitlesinin dini hassasiyetlerini istismar etmek maksadıyla İslam'ı araçsallaştırmış;

Hatta tasarladığı ulus inşası projesine mitolojik bir köken icat etmek gayesiyle Zerdüştlük gibi kadim inançlara da propaganda unsuru olarak başvurmuştur.

4. Eylem Yöntem ve Taktikleri: Geleneksel terörizm, seçici ve orantılı şiddet kullanırken, yeni terörizm, kitleler üzerinde azami korku yaratmak amacıyla ayırım gözetmeyen, kitlesel zayiata yol açan ve intihar saldırıları gibi yöntemlere başvurmaktadır.

PKK da bu dönüşüme paralel olarak, El-Kaide ve IŞİD'den öğrendiği yöntemlerle intihar saldırıları ve bombalı araç eylemlerini terör repertuvarına dâhil etmiştir.

Bazı akademik tahlillerde, devletlerin ulusal çıkarları doğrultusunda terör örgütleriyle açık işbirliğine girdiği ve terörü bir vekâlet savaşı (proxy war) enstrümanı olarak kullandığı yeni bir "Beşinci Dalga"nın başladığı da iddia edilmektedir.

Müttefikimiz olan bazı devletlerin, Suriye'de PKK'nın bir uzantısı olan YPG'ye alenen silah, mühimmat, eğitim ve finansal destek sağlaması, bu yeni ve endişe verici dalganın en somut tezahürüdür.

A. Uluslararası Tecrübeler ve Temel Dinamikler

Dünyadaki çeşitli çatışma çözümü deneyimleri, bu süreçlerin karmaşık ve ülkeye özgü dinamiklere ne denli bağlı olduğunu göstermektedir:

Sürecin Başlatılması ve Devletin Tutumu: Silah bırakma kararları, genellikle örgütlerin askerî olarak tükenmesi veya siyasi bir alan açma arayışıyla ortaya çıkar.

Bu süreçte devletler, bir yandan "terörle müzakere edilmediği" mesajını verirken diğer yandan barışı sağlamak için silahlı grupları muhatap almanın yarattığı bir meşruiyet kriziyle yüzleşmekte.

Misal olarak Kolombiya, FARC ile doğrudan müzakere masasına otururken; İspanya, ETA ile doğrudan masaya oturmamış, süreci sivil toplum aktörleri üzerinden yönetmiştir.

Nepal'de ise devlet, Maoist militanların silahsızlanmasını anayasal reformlarla desteklemiştir.

Toplumun Tepkisi ve Ordunun Konumu: Toplumlar genellikle barışı desteklese de adalet talepleri bu desteği koşullu hale getirir.

Kolombiya'da halk, barış anlaşmasını **"teröristlere cezasızlık sağladığı"** gerekçesiyle referandumda reddetmiştir.

Sierra Leone'de ise çocuk savaşçıların topluma entegrasyonu, ekonomik destek sağlanamadığı için başarısız olmuştur.

Ordunun konumu da kritik bir faktördür. Nepal'de Maoist militanların orduya entegrasyonu anayasal reformla sağlanırken;

Kolombiya'da ordu, FARC üyelerinin siyasete katılmasına karşı çekincelerini muhafaza etmiştir.

Silahların İmhası ("İnfaz") ve Yargılama Süreçleri:

Yargılama süreçleri ise en kırılgan alanı teşkil eder. ETA üyeleri İspanyol yasalarına göre yargılanırken; Kolombiya'da özel barış mahkemeleri (JEP) kurularak daha hafif suçlara alternatif yaptırımlar getirilmiştir. Nepal'de ise af uygulanarak siyasi entegrasyon sağlanmıştır.

Silahların imhası, sadece askerî bir gereklilik değil, sembolik bir güven inşa aracıdır. Silahlar, Kolombiya'da BM gözetiminde eritilerek "barış anıtlarına" dönüştürülmüş;

ETA örneğinde sivil toplum aracılığıyla yerleri ifşa edilmiş; Sierra Leone'de ise BM denetiminde sembolik törenlerle imha edilmiştir.

Yargılama süreçleri ise en kırılgan alanı teşkil eder.

ETA üyeleri İspanyol yasalarına göre yargılanırken; Kolombiya'da özel barış mahkemeleri (JEP) kurularak daha hafif suçlara alternatif yaptırımlar getirilmiştir.

B. Türkiye Tecrübesi: Osmanlı'dan Günümüze Alınan Dersler

Türkiye Cumhuriyeti, terör sorununu kalıcı olarak çözme iradesi çerçevesinde, geçmişte farklı yöntemleri de denemiştir.

Kamuoyunda "**Çözüm Süreci**" olarak bilinen dönem bu iradenin bir yansımasıdır.

1 Ekim 2012'de demokratikleşmeye ilişkin 63 maddelik yol haritası açıkladı.

Bu maddeler dört ayrı yargı paketi ile TBMM'de kabul edildi.

4 Nisan 2013 tarihinde oluşturulan ve 63 kişiden müteşekkil Akil İnsanlar Heyeti, yedi ayrı bölgede süreci toplum ile paylaştı.

Toplumun düşünceleri dinlendi.

9 Nisan 2013'te TBMM Araştırma Komisyonu kuruldu.

Bu komisyon 450 sayfalık bir rapor hazırladı.

Nisan 2013 tarihinde İçişleri Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı arasında protokol imzalanarak terör örgütü üyelerinin geri çekilmesine ilişkin idari inisiyatifin çerçevesi belirlendi.

15 Temmuz 2014’de “Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun” Resmî Gazete’de yayımlandı.

1 Eylül 2014 tarihinde 62. Hükümet programında çözüm sürecinin başarılı olması için kararlılık vurgulandı.

Ancak, devletin iyi niyetli adımlarına rağmen, PKK terör örgütünün bu süreci, **güç toplamak, şehirlere silah ve militan yağmak ve siyasi meşruiyet kazanmak için istismar ettiği acı bir tecrübeyle sabittir.**

Süreç boyunca operasyonların durdurulması, örgüte kırsaldan kent merkezlerine silah, mühimmat ve terörist sevk etme imkânı tanımıştır.

Nitekim süreç, örgütün **"hendek terörü"** olarak bilinen meskûn mahal saldırıları başlatmasıyla sona ermiştir.

Bugün devletimiz, terör örgütünden kopuşları teşvik eden ve örgüte katılımı azaltan "ikna yoluyla teslim olma" gibi programlarla, bireyi ve toplumu merkeze alan yaklaşımları da güvenlik odaklı mücadelesiyle birlikte yürütmektedir.

Küresel düzeyde terörle mücadele deneyimleri, askeri yöntemlerin tek başına kalıcı çözüm üretmediğini açık biçimde göstermektedir.

Latin Amerika’da uyuşturucu kartellerine, Avrupa’da IRA ve ETA gibi örgütlere karşı yürütülen mücadeleler, güvenlik önlemlerinin eğitim, ekonomik kalkınma ve demokratik katılım politikalarıyla desteklenmesi gerektiğini ortaya koymuştur .(Crenshaw, 2011, s. 118; Richardson, 2006, s. 204).

Kolombiya örneğinde olduğu gibi, devletin barış sürecini ekonomik rehabilitasyon ve yeniden entegrasyon programlarıyla birleştirmesi, uzun vadeli istikrarın sağlanmasına katkı sunmuştur.

Benzer biçimde, Kuzey İrlanda'da 1998 Belfast Anlaşması sonrası yürürlüğe giren “**Good Friday**” çerçevesi, siyasi temsil ve kültürel tanınma mekanizmalarını birleştirerek terörle mücadeleyi demokratik meşruiyet temeline oturtmuştur.

Türkiye açısından fark yaratan husus, çok katmanlı jeopolitik konumudur. Avrupa, Asya ve Orta Doğu arasında yer alan Türkiye hem Batı'nın demokratik değerleriyle hem Doğu'nun güvenlik öncelikleriyle kesişen bir stratejik hat üzerindedir.

Bu konum, Türkiye'nin terörle mücadelesini salt iç politika değil, aynı zamanda bölgesel güvenlik stratejisi hâline getirmektedir.

Türkiye, uluslararası alandaki bu deneyimlerden faydalanarak “bütüncül güvenlik” modelini geliştirmiştir.

Modelin temel bileşenleri; askeri caydırıcılık, demokratik yönetim, ekonomik kalkınma ve toplumsal kapsayıcılıktır .(MGK, 2023, s. 31). 2021'de uygulamaya konulan “Ulusal Terörle Mücadele Stratejisi (UTMS)” bu dört eksenî eş zamanlı işletmektedir.

NATO'nun 2024 Güvenlik Raporu'nda Türkiye'nin uyguladığı sınır ötesi operasyonlar, siber güvenlik yatırımları ve uluslararası iş birliği programları, “çok katmanlı güvenlik modeline geçiş” olarak tanımlanmıştır.

Aynı raporda Türkiye, Balkanlar'dan Afrika'ya kadar uzanan bölgede “**istikrar sağlayıcı aktör**” olarak gösterilmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin terörle mücadele stratejisi hem bölgesel hem küresel güvenlik mimarisi içinde özgün bir konum kazanmıştır. Uluslararası deneyimlerden alınan dersler,

Türkiye'nin kendi tarihsel, kültürel ve jeopolitik koşullarına uyarlanarak, kalıcı barışın inşasında model olma potansiyelini güçlendirmektedir.

Aşağıda dünyadaki çatışma-çözüm modelleri anlatılmaktadır.

Bu bağlamda kayda geçirmemiz gerekir ki; terör ve tedhiş modern zamanların sorunu olarak görünse de belki insanlık tarihi kadar eskidir.

Onun için her toplum, her devlet kendi gerçekliği içinde karşılaştığı bu tip sorunlarla baş edebilmek için belirli çözümler geliştirmiştir.

İnsanların bir sorunu çözmede elde ettiği başarı aslında bütün olarak insanlığın başarısı olduğu için herkesten ve her kesimden ders alma, örnek alma konusunda bir itirazımız olmaz.

Bu bağlamda dünyada çatışma ve çözüm modelleri ve pratikleri konusunda değerli akademisyenlerin komisyona sunuları oldu. Hepsi insanlığın ortak başarıları olarak takdire ve dolayısıyla dinlenmeye, ders almaya değerdir.

Fakat konu ayrılıkçı hareketlerin ürettiği terör ve tedhiş olunca dünyada bu konuda en fazla tecrübeye sahip olan ülkelerin başında tartışmasız bizim ülkemiz gelmektedir..

Dünyada ayrılıkçı hareketler konusunda en fazla tecrübeye sahip, en fazla bu sorunlarla uğraşan devletler hangileridir diye sorulsa, birinci sırada biz, ikinci sırada ise Avusturya çıkar.

Çünkü uluslaşma eğilimleri, daha doğrusu etnik kimliklerin bilinç ve farkındalığının ortaya çıkıp etnik kültürel kimliklere dayalı millet inşa dönemlerinin başladığı dönemde, dünyanın en fazla etnik kimlik çeşitliliğine sahip ve bu tip eğilimlere en fazla maruz kalan iki devletten biri bizim imparatorluğumuz, diğeri ise Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'dur.

Fransız İhtilali'nden hemen sonra, 1808 de, yani ihtilalden kısaca 25 yıl sonra, bu sorunu Sırp İsyanı ile tecrübe etmiştik.

Ve 1915'e kadar bir asrı aşkın süre, Sırp, Yunan, Romen, Bulgar, Makedon, Arnavut, Ermeni ve Arap ayrılıkçı hareketleri/isyanları ile uğraştık ve sonuçta bir imparatorluğu bu şekilde kaybettik.

Aynı şekilde, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Habsburg hanedanı da bizimle aynı tarihlerde ve aynı nedenlerle yıkıldı.

Dolayısıyla, bu tip sorunlarla, yani etnik -kültürel kimliklerin milletleşme talebi ve millet inşası amacıyla terör-tedhiş problemleri ile uğraşmada, bizden daha tecrübeli bir devlet ve millet tarihte yoktur.

Bu manada, elbette modern zamanların çatışma çözüm pratiklerini incelemeliyiz.

Ama bu pratikler, bizdeki olayla ne kadar benzerlik taşıyor? Örneğin, sömürge sonrası kurulan ve tamamen bir etnik kimliğe dayalı Güney Afrika'daki Apartheid devletteki sorun ile bizdeki sorun ne kadar ortak ve benzer?

Veya İngiltere-İrlanda örneği bize ne kadar ışık tutabilir? Çünkü İrlanda, İngiltere devlet olmadan önce var olan bir krallık, yani bir devlettir.

Sonrasında evlilik yoluyla bir taht-iki meclis şeklinde birleşme yaşandı. Ancak birleşmeden sonra yaşanan ayrılma süreci, halen devam eden problemlere yol açtı.

Dolayısıyla, dünyadaki örneklerden ziyade kendi tarihsel tecrübemize bakmakta fayda var.

Bu tarihsel süreçler o kadar önemlidir ki, bugünkü devlet yapımız, millet tanımımız, var olan kurumlarımız, hatta anayasamız ve meclisimiz dahi, bu sorunları çözme amacına matuftur.

Sonuçta hiçbir başarıyla olmadı mı? Dünyada hiçbir ulus Bismarck'ın dediği gibi kan, demir ve barut olmadan inşa edilmemektedir.

Ne Sırların komitacıları ne de Bulgarların terör ve tedhişi milli-devlet inşa etmesini sağlamıştır.

Bu manada, aşağıdaki dünya çözüm önerilini dikkate almak, bunlardan gerekli dersleri çıkartmak ve denenmiş-başarılı olmuş model ve yöntemleri ayrıntılı olarak etüt etmek kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Ama bütün bunların üstünde bizim kendi tarihimi ve yaşadıklarımızı da unutmadan kendi çözüm önerimizi ve yol-yöntemimizi üretmemiz gerektiğine inandığımız için “Terörsüz Türkiye: Türkiye Modeli’ni üretmek ve uygulamak zorundayız.

C. Dünyada Çatışma Çözümleri

Çatışma, gündelik yaşamın kaçınılmaz ve doğal parçasıdır. En yalın anlamıyla çatışma, etkileşim halinde olan iki veya daha fazla tarafın (kişi, grup, devlet vb.) çıkar, fikir ve hedef ayrılıklarına sahip olduklarını algılamaları ve birbirleriyle örtüşmeyen bu isteklerini gerçekleştiremeyeceklerini fark etmeleridir.

Birbiriyle örtüşmeyen bu istekler aslında çatışmanın neyle ilgili olduğunu da ortaya koymaktadır.

Kişiler, gruplar, kurumlar, örgütler veya devletlerarası olmak üzere farklı düzlemlerde karşımıza çıkabilecek çatışma, özünde olumsuz bir durumu ifade etse de farklı bakış açılarını anlamamızı sağladığı ölçüde olumlu olarak da algılanabilir.

Çatışma çözümü, çatışmaları bastırmak, ortadan kaldırmak ya da denetim altına almak değildir. Çatışma çözümü ne bir çatışmadan kaçınmayla ne de üstün bir güç kullanarak düşmanınızı yenmekle ilgilidir.

Çatışmada bu aktiviteler yer alır, fakat bunların çözüm konusunda yapabilecekleri çok sınırlıdır.

Çatışma çözümü, farklı insanlara farklı anlamlar ifade eder. Birçoğu için, buna diplomatlar da dâhil, “**negatif barış**” kazanmak için tasarlanmış süreçler anlamına gelir.

Negatif Barış genel olarak önleme, durdurma -inkıta- yani savaşın ya da çatışmanın yokluğu anlamına gelir.

Negatif barış geleneksel diplomasi vasıtasıyla nadiren teşebbüs edilen başvurulduğunda ise nadiren başarılı olunan daha geniş bir sürecin, her ne kadar çoğu kez en önemli bir parçası olsa da nihayetinde bir parçasıdır. Kalan diğer parça ise Pozitif Barış’tır.

Pozitif Barış, Negatif Barış süreçlerinin kontrol altına almaya çalıştığı, şiddetli çatışmalara neden olan önde gelen yapısal nedenler ile koşulların ortadan kaldırılması olarak ifade edilebilir.

Kısaca, Pozitif Barış “**tutuşabilen**” problemlerin kendisinin altında yatan nedenlerle ilgilenirken; Negatif Barış önde gelen problemlerin **-ateş söndüren-** semptomları ile ilgilenir.

Sonra bir disiplin olarak ortaya çıkmış, görece genç bir bilim dalıdır.

İnsanoğlu var olduğundan beri anlaşmazlıklarını çözmekte olsa da çatışma çözümleri kendine özgün bir alan olarak Çatışma Çözümleri bilimsel ve profesyonel uygulama alanı olarak II. Dünya Savaşı’ndan sonra gelişen genç bir alandır.

Çatışma çözümleri, bir anlamda, I. Dünya Savaşı’na tepki veren bir grup akademisyen ve pratisyenin dünya çapında bir çatışmanın çıkmasına mâni olmak için gösterdiği çabalara kadar götürülebilir.

Bu çabalarla ivme kazanan süreçte uluslararası ilişkiler ve diğer alanların önde gelen akademisyenleri çatışmanın sebep ve süreçlerini araştırmak için bilimsel yöntemler uygulamaya ve çatışmanın tırmanmasını ve yıkıcı sonuçlarını engellemek için metotlar geliştirmeye başladılar.

Bu çalışmalar II. Dünya Savaşı sırasında sekteye uğradıysa da savaş sonrasında daha yoğun bir şekilde tekrar başladı.

Konunun doğası gereği, çatışma çözümü alanı kuramsal olarak multi disiplinler özelliktedir. Sosyoloji, psikoloji, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, hukuk, eğitim bilimi ve benzeri pek çok alana yaslanır.

Özellikle grup ve üstü düzeylerdeki çatışmalarda genellikle çıkar odaklı somut verilerin yanı sıra, bilişsel yapıları anlamının hayati önemde olduğu düşünüldüğünden, çatışma çözümü çalışmalarında sosyal psikolojiye özel önem verilir.

Bu nedenle, sadece yapılarla değil, süreçlerle de ilgilenilir. Hatta süreçler çoğu zaman yapılan analizlerin merkezinde yer alır.

Genel anlamda çatışmaları etkileyen bazı süreçler vardır. Devletlerarası çatışmalarla ilgili olarak bazı etkenler şunlardır:

İş birliği/rekabet, sosyal adalet, motivasyon, güven, iletişim, bir nedene yorma süreci (diğer bir ifade ile karşımızdakinin hareketine duygusal olarak verdiğimiz cevaplar, attettiğimiz değerler vs.), ikna, öz-kontrol, güç, şiddet, önyargılar, kişilik, kültür, zorlu çatışmalar, arabuluculuk...

Bunların her biri insanın sosyal psikolojik niteliklerinin bir yansıması olarak kendini göstermektedir.

Bu bağlamda değerlendirildiğinde çatışma çözümü, çatışmaların yapıcı şekilde ele alınması ve şiddete dönüşmeden çözülmesi veya şiddete dönüşmüşse barışçıl yöntemlerle kontrol altına alınıp sonlandırılmasını ifade etmektedir.

Bu açıdan çatışmaya neden olan sosyal, ekonomik, politik ve psikolojik unsurların tespit edilip, bunların ortadan kaldırılması yoluyla çatışan tarafları tatmin edici çözümler sunarak, taraflar arasında kalıcı ilişkilerin tesis edilmesine odaklanır.

Vurgulamaya çalıştığımız gibi çatışmaların çözümü yönünde araştırmaların başlangıcını Birinci Dünya Savaşı'na kadar götürmek mümkünse de 'barış' ve 'çatışma' konularına odaklanan bilimsel çalışmaların başlaması ve bu yönde araştırma kurumlarının kurulması Soğuk Savaş dönemine denk gelmiştir.

İki kutuplu dünya düzeninin sona ermesiyle birlikte uluslararası çatışmaların doğasında ortaya çıkan önemli değişimler, 1990'lardan itibaren çatışma çözümü uygulamalarını artırmış ve yeni alanlara doğru genişletmiştir.

Diğer yandan özellikle sivil toplum örgütleri, gerekli insani yardım, kurum inşası, insan haklarının koruması ve çatışma çözümü konularında eğitimler verilmesinde uzmanlaşmaya başlamış ve sayıları giderek artmıştır.

Bu dönemde hükümet yetkilileri sivil toplum örgütlerine ve barış inşası sürecinde tabanın sürece dâhil edilmesine özen göstermeye başlamışlardır.

Çatışmayı yıkıcı ve yapıcı olarak ikiye ayırmak mümkündür. Bu iki tür arasındaki ayrımı ise çatışmanın taraflarının algılarına bakarak yapabiliriz.

Buna göre, tarafların sonuçtan tatmin olmamaları halinde çatışmanın yıkıcı; tarafların çatışma sonucu kazanmış hissetmeleri halinde ise çatışmayı yapıcı olarak tanımlamak mümkündür.

Yıkıcı çatışmalardan kaçınılması gerekirken, yapıcı çatışmalar gerekli ve insan yaratıcılığının önemli bileşenlerindendir.

Hayatın hemen her evresinde bireysel boyuttaki küçük çaplı çatışmalardan, devletlerarası boyuttaki büyük çatışmalara kadar farklı seviyelerde karşımıza çıkabilecek bu durum çoğu zaman şiddete dönüşmeden çözümlenir.

Çatışmanın, çatışan tarafların dışında üç temel bileşeni olduğu kabul edilmektedir. Çatışan tarafların tutumları ve davranışları ile çatışmanın bağlamı olarak sıralanan bu bileşenler birbirini etkilemektedir.

Bu bileşenleri çatışmanın erken evrelerinde belirlemek çatışma çözümü stratejilerinin belirlenmesinde büyük önem arz etmektedir.

Böylece çatışmanın hangi bağlamda gerçekleştiğiyle tarafların tutum ve davranışlarını anlayabilmek ve soruna en uygun yöntemle yaklaşabilmek mümkün olacaktır.

Çatışmanın bağlamı, çatışmanın nasıl bir ortamda ortaya çıktığı, tarafların bu ortamdan nasıl etkilendiği ve çatışmanın nasıl sonuçlanabileceğini ifade etmektedir.

Tutum, tarafların algılarıyla şekillenen ve sosyal durumlara verdikleri tepkileri içermektedir. Davranış ise çatışan tarafların hedeflerine ulaşmak için benimsedikleri yöntemleri ifade etmektedir.

Bu yöntemler doğrudan güç kullanımı olabileceği gibi, uyarı veya tehdit benzeri sözlü eylemler de olabilir.

Toparlayacak olursak, çatışma çözümü çatışmanın yapıcı bir şekilde ele alınması ve şiddete dönüşmeden çözülmesi veya şiddete dönüşmüşse barışçıl yöntemlerle kontrol altına alıp, sonlandırmayı ifade etmektedir.

Diğer bir deyişle, çatışmaya neden olan sosyal, ekonomik, politik ve psikolojik unsurların tespit edilip, bunların ortadan kaldırılması yoluyla çatışan tarafları tatmin edici çözümler sunarak, taraflar arasında kalıcı ve güçlü ilişki biçiminin tesis edilmesine odaklanır.

Çatışma çözümü için zorlayıcı ve zorlayıcı olmayan yöntemler mevcuttur.

Zorlayıcı olmayan yöntemlerin başında taraflar arasındaki çıkar çalışmalarını gidermeye yönelik müzakere veya arabuluculuk başı çekmektedir.

Bu yöntemlerin arzulanan sonuca ulaşmayı sağlamadığı durumlarda ise dışarıdan aktörlerin siyasi, ekonomik ve/veya askeri baskı/teşvik mekanizmaları devreye girmektedir.

1. Tanımlar: Müzakere, Arabuluculuk ve Çatışma Çözümü

Müzakere, uluslararası çatışma çözümlerinde en çok kullanılan yöntemlerden birisidir. BM Sözleşmesi çatışmaların öncelikle müzakere ile çözülmesini öngörmektedir.

BM Sözleşmesi'nin "Uyuşmazlıkların Barışçıl Çözümü" başlıklı altıncı bölümünde (madde 3/1) şöyle denmektedir:

"Herhangi bir anlaşmazlığın tarafları, devamı uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye düşürebilecek olan anlaşmazlıklarını, her şeyden önce, müzakere, soruşturma, arabuluculuk, uzlaşma, tahkim, yargısal çözüm, bölgesel kurumlara ya da ayarlamalara başvurarak veya kendi seçecekleri diğer barışçıl yollarla çözümüne çalışacaklardır."

Müzakere, şiddeti durdurmayı ve çatışmanın tüm taraflarının dahil olduğu ortak karar alma süreci vasıtasıyla bir anlaşmaya varmayı amaçlayan bir çatışma çözümü stratejisidir.

Arabuluculuk, müzakereler başarısız olduğunda ya da bazı sebeplerden dolayı çatışmanın taraflarından birisi ya da her ikisi diğeri ile görüşmeyi reddettiğinde, devletler çoğunlukla çatışma çözümleri çabalarına yardımcı olmaları için dışarıdan bir kişinin, bir grubun ya da bir örgütün arabuluculuğunu ararlar ya da kabul ederler.

Ancak, arabulucuların çabaları tarafların kim olduklarına, çatışmanın içeriğine, söz konusu olan sorunlara ve aralarındaki etkileşimin doğasına bağlı olarak başarılı olabilir.

Bu nedenle, çatışmanın taraflarının kim oldukları, hangi kültür bağlamından geldikleri, çatışmayı nasıl algıladıkları gibi etkenlerin önceden iyi kavranması gerekir.

Arabuluculuk, bir anlaşmazlığın taraflarının aralarındaki farklılıkları kabul edilebilir üçüncü bir tarafın yardımıyla çözmeye çalıştığı bir süreç olarak tanımlanır.

Bir diğer tanıma göre de “arabuluculuk” basit olarak doğrudan sürece yardım eden üçüncü bir taraf vasıtasıyla kolaylaştırılan bir görüşmedir.

Arabulucuların amacı tipik olarak tarafların anlaşmazlıkları için tüm tarafların kabul edebileceği bir çözüm bulunmasına yardımcı olmak ve bu süreçte tarafların rekabetçi kazan-kaybet strateji ve amaçlarına doğru yönelmelerine engel olmaktır.

Arabulucular büyük çoğunlukla tek kişidir, fakat iki, üç kişi ya da geniş bir grup da olabilir.

Arabuluculuk, sosyal-psikolojik bir süreçtir.

Sosyal psikoloji, psikoloji bağlamında, insanların düşüncelerinin, duygularının ve davranışlarının gerçek, tahayyül edilen veya başka zımni faktörler tarafından nasıl etkilendiğini bilimsel olarak ortaya koymaya çalışır. Bununla birlikte, sosyal psikolojiye, “psikolojik sosyoloji” de denmektedir.

Psikolojik sosyoloji, sosyal faaliyetler ile kişilik, değerler ve aklın sosyal yapı ve kültür ile karşılıklı ilişkileri üzerine odaklanan bir sosyoloji alanıdır.

Sosyal psikoloji, görüşme sonuçlarını kişisel faktörler, rol faktörleri, durumsal faktörler, karşılıklı etkileşim ve başarılı bir görüşmeyi engelleyen faktörlerin bir ürünü olarak ele alır.

Ayrıca, bu yaklaşım görüşmenin tüm boyutlarına sistematik olarak bakar ve bizi görüşmenin etkinliği sorusuna cevap verme amacına daha fazla yaklaştırır.

Çatışma Çözümü, geleneksel yaklaşımda savaşı taraflar arasındaki barış müzakerelerinin başlaması ile barış anlaşmasının şartlarının tamamlanması arasındaki süreci ifade eden çatışma çözümü kavramı, en geniş anlamda ise silahlı çatışmaları ortadan kaldırma süreci manasında kullanılmaktadır.

Bu kavram çatışma nedenlerinin ortaya çıkarılarak dönüştürülebileceği ve çatışma yapısının değiştirilebileceği savına dayanmaktadır.

Çatışma çözümünün işleyiş açısından beş aşaması bulunmakta olup bunlar, ön görüşmeler, barış müzakeresi, barış anlaşması, onaylama ve uygulamadır.

2. Çatışma Çözümleri Sürecinde İstihbarat Teşkilatlarının Rolü

İnsanlığın hiçbir döneminde önemini yitirmeyen istihbarat tıpkı yaşayan bir organizma gibi zamanın koşullarıyla birlikte gelişip kabuk değiştirmiştir. Kendisinden beklenen roller çeşitlilik göstermiş ve farklı anlamlar ve fonksiyonlar yüklenmiştir.

İki kutuplu dünyanın ortadan kalması, küreselleşme ve tarihte eşi benzeri görülmemiş teknolojik gelişmelerle zaten yapısında dinamizmi içeren istihbarat kavramı da etkilenmiştir.

Dolayısıyla, istihbarat servisleri yapılarını ve anlayışlarını değiştirmek ve bu gelişmelere ayak uydurmak zorunda bırakmıştır.

Soğuk savaş sonrası uluslararası sistemin karşılaştığı, terörizm, nükleer silahlanma ve bunların terör örgütleri tarafından kullanımı korkusu, enerji kaynaklarının kullanımı ve güvenliği özellikle de bütün kıtalarda süren etnik temelli ayrılıkçı hareketler, büyük güçler arasındaki çıkar çatışmaları ve bu güçlerin tek taraflı müdahaleleri sorunları istihbarat servislerinin etki alanına girmiştir.

Küreselleşme ve bilişim teknolojilerin gelişimiyle bölgesel ve uluslararası düzlemde oluşan enformasyon yoğunluğunun analiz edilmesi ve politika yapıcılara farklı parametrelerdeki seçenekleri içeren planlamaların sunulması istihbarat teşkilatlarından beklenen roller olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sovyet bloğunun yıkılması ve iki karşıt gücün hükmettiği bir dünyanın sona ermesiyle farklı terör tipolojileri ve siyasal şiddet hareketleri ortaya çıkmaya başlamıştır.

Soğuk Savaşın bitmesiyle devletlerarası silahlı çatışmalar yerini ülkelerde etnik çatışmalara bırakmıştır.

Sovyetler Birliği ve Yugoslavya'nın dağılması Balkanlar ve Kafkaslarda yaşanan gelişmeler neticesinde etnik kökenli ayrılıkçı hareketler ve bu çerçevede ortaya çıkan etnik çatışmalar ve bu etnik çatışmaların terör eylemlerine dönüşmesi dünya barışını tehdit eden önemli tehlikelerden biridir.

Sınırların ortadan kalktığı ve küçük bir köy halini alan günümüz dünyasında etkileşimin kaçınılmaz gerçeğiyle bu etnik çatışmalar uluslararası politikayı ve dünya sistemini en çok etkileyen unsurlar haline gelmiştir.

Bununla beraber, bu etnik temelli çatışmaların uluslararası sistemde yer alan aktörlerin farklı konjonktürel çıkarlarını bünyesinde taşıması sebebi ile uluslararası aktörlerin etkilerine açık olması durumu daha da girift hale sokmaktadır.

Dolayısıyla, yeryüzündeki pek çok devlet etnik çatışmalardan muzdarip olmaktadır.

Amerika'nın kalbine yapılan 11 Eylül saldırıyla beraber Soğuk Savaş döneminden sonra önemi oldukça göz ardı edilen istihbarat servisleri için bir dönüm noktası olmuştur.

Terör ve terörizm ile mücadele konusunda istihbarat servisleri bünyesinde geniş çaplı değişiklikler oldu. Klasik yöntemlerin dini El Kaide ya da etnik motifli PKK, ETA, IRA ve LTTE gibi terör örgütleriyle mücadelede yeterli olmadığı ortaya çıkmıştır.

İstihbarat servislerinin dâhil olmadığı hiçbir mücadele kazanılamaz. İstihbarat, terör ve terörizmle mücadelede en önemli araçtır.

Bu bağlamda, 2. Dünya Savaşı'na kadar istihbarat servisleri savaşı kazanmak için varken Soğuk Savaş döneminde istihbarat servisleri barışı korumak için de gereklidir noktasına gelinmiştir.

Bu bilgiler ışığında, ister terörle mücadelede isterse terör örgütleriyle müzakere ve diyalog yollarının açılması ile çatışmaların önlenmesi ve çözülmesi için örtülü faaliyetler yürüten istihbarat servislerinin önemi yadsınamaz bir gerçektir.

Terör ve terörizm literatüründe istihbarat servislerinin çatışma süreçlerinde salt güvenlik konsepti temelinde ele alınması yeterli değildir.

Nitekim, istihbarat servisleri terör örgütleriyle ilgili çözüm süreçlerinde hükümetler adına gizli diplomasi yürüttükleri bilinmektedir.

Dolayısıyla istihbarat servisleri, politika yapıcılara ve karar vericilere terörle mücadelede hem bilgi temelli yaratıcı çözümler sunmak, hem de hükümetlerini çözüm süreçlerinde doğru yönlendirmekle sorumludurlar.

Terör, özellikle etnik motifli ayrılıkçı terör örgütleri günümüzde uluslararası arenadaki oyuncular tarafından çıkar amaçlı bir enstrüman olarak kullanılması dikkate alındığında, devletin ulusal güvenlik politikalarını yürütmekten sorumlu olan istihbarat servisleri bu tehditlerle mücadelenin odak noktasını teşkil eder.

3. Kolombiya’da Farc Örneği

Kolombiya’da yaklaşık yarım asırdır devam eden çatışmalar, birçok sebebe bağlı olarak ortaya çıkmıştır.

Bunlar arasında ülkenin sömürge geçmişi, bağımsızlıktan sonraki sosyo-ekonomik durum, ülkedeki sosyal ve ekonomik eşitsizlik ve yolsuzluk gibi sebepler de vardır. FARC-EP (Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri- Halk Ordusu - Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo) ile yaşanan çatışmalar da ülkedeki diğer çatışmalara benzer sebepler ile ortaya çıkmıştır.

Topraksız köylülere toprak sağlamak temel hedefiyle mücadelesine başlayan FARC-EP’nin devletle yaşadığı çatışmalar, bu dönemde ortaya çıkan ideolojik farklılıklar, ülkenin sömürge geçmişi, ülkedeki derin yoksulluk ve eşitsizlik ve La Violencia döneminin etkileri gibi birçok sebep barındırmaktadır.

Her ne kadar zaman içinde bu sebepler ya da yapılan mücadele, farklılık gösterse de örgütün temel ortaya çıkış nedeni, bunlar olmuştur.

1964 yılında başlayan Kolombiya Devleti ile FARC-EP arasındaki çatışmalar, uzun yıllar devam etmiş ve dolayısıyla etkileri ve sonuçları da derin olmuştur.

Yalnızca Kolombiya’da değil dünyada en uzun süren çatışmalar arasında yer alan bu çatışmalar sonucunda yaklaşık olarak 250 bin kişi hayatını kaybetmiş, 7 milyon kişi göç etmek durumunda kalmıştır.

Zaman içinde FARC-EP’nin uyuşturucu kaçakçılığına dahil olması, çatışmaların seyrini değiştirmiş ve ülkenin uluslararası alanda itibar kaybı yaşamasına neden olmuştur.

Bunun yanı sıra ülkede güvensiz bir ortam yaratan çatışmaların ekonomik ve politik etkileri de olmuştur.

Kolombiya, birçok kez çatışmaların yarattığı olumsuzlukları ortadan kaldırmak için çatışmaları sonlandırmaya çalışmıştır. Bu nedenle aktörler bir araya gelerek barış görüşmeleri gerçekleştirmiştir.

Bu bağlamda, farklı başkanlar döneminde FARC-EP ile toplamda dört kez müzakere masasına oturulmuştur. Bu dört müzakerenin ilk ikisinde neredeyse hiçbir kazanım elde edilmemiştir.

Buna nazaran üçüncü müzakere dönemi olan El Caguán müzakereleri, ilk iki müzakere dönemine göre daha başarılı olmuştur. Müzakereler sonunda herhangi bir barış anlaşması imzalanmadan dağılsa da bu müzakere döneminde FARC-EP, devlet tarafından resmi bir aktör olarak tanınmıştır. Ülkedeki son müzakere dönemi olan La Habana müzakereleri ise en fazla kazanımın elde edildiği müzakere dönemi olmuştur.

Bu görüşmelerin sonunda bir barış anlaşması da imzalanarak FARC-EP ile yaşanan çatışmalar sona erdirilmiştir. Yaklaşık dört yıl süren müzakereler, kolay ilerlemese de tarafların kararlı tutumu ve halktan alınan destek sayesinde barış inşası süreci için önemli bir adım atılmıştır.

Müzakere döneminin ardından imzalanan barış anlaşması, halk referandumuna sunulmuştur. Bu referandumda halk, anlaşmaya “hayır” demiştir. Fakat tarafların kararlılığı ve toplumun isteklerini göz önünde bulundurması ile anlaşmanın bazı maddelerinde değişikliğe gidilmiştir.

Akabinde 24 Kasım 2016’da ÷lke meclisinde “Silahlı Çatışmayı Sonlandırmak ve İstikrarlı ve Sürekli Bir Barış İnşaa Etmek İçin Nihai Sözleşme” ismi ile onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece ÷lkede çatışma dönemi, sona ermiş ve barış inşası süreci başlamıştır.

Nihayetinde barış anlaşmasının imzalandığı Kolombiya Devleti-FARC-EP çatışması, en uzun süren ve en fazla etkiye sahip olan çatışmalardan biridir. Bu nedenle barış anlaşmasının imzalanmasına giden süreç de uzun ve zorlu olmuştur. Tarafların ortak bir zeminde buluşması, birçok kez elde edilemeyen bir ideal olmuştur.

Birden fazla barış müzakeresi girişiminde bulunulmuş ve taraflar zaman zaman ateşkes ilan etmişse de 2016 yılına kadar net bir başarı elde edilememiştir. 2016 yılında ise barış anlaşmasının imzalanması ile uzun bir sürenin ardından somut bir kazanım elde edilmiştir.

Süreç içerisinde yaşanan sorunlardan ilki eski FARC üyelerinin entegrasyonu ile ilgilidir. 2016 yılında silah bırakmayı müteakip, eski 13000’den fazla FARC üyesi ETCR adı verilen merkezlere yerleştirilmiş ve buralarda sivil hayata entegrasyon süreçleri başlatılmıştır.

ETCR’lerde kısıtlı da olsa muz üretimi, balık üretimi, bira üretimi gibi bir takım ekonomik faaliyetler icra edilmekte, bu sayede de hem bu kişilerin hayata entegrasyonu hem de ekonomik bir gelir elde etmeleri sağlanabilmektedir. Bu süreçte yaşanan en önemli sorunlardan birisi bu kişilerin güvenliğinin sağlanması konusundadır.

Anlaşma gereğince eski FARC üyelerinin güvenliğinin sağlanması ana önceliklerden birisidir. Ancak barış anlaşmasının imzalandığı 2016 yılından itibaren 250’nin üzerinde eski FARC üyesi öldür÷lm÷ştür.

Bu cinayetler az sayıdaki kişisel durumlar haricinde tekrar silahlanan FARC grupları ve ÷lkede mevcut diğeri silahlı gruplarca işlenmektedir ve cinayet sayıları her yıl artan bir trend göstermektedir. 2020-2021 yılları arasında Kolombiya’nın farklı bölgelerinde icra edilen saha çalışmalarında eski FARC üyeleriyle yapılan m÷lakatlarda bu kişilerin farklı silahlı gruplardan tehditler aldıkları ve sürekli diken üstünde bir yaşam sürdükleri gözlemlenmiştir.

Bu dönemde çalışma kapsamında mülakat yapılan 2 eski FARC üyesi de öldürülmüştür.

Yaşanan güvenlik sorununun yanında eski FARC üyelerinin ekonomik olarak da hayata entegre olmalarında da sorunlar mevcuttur. Yine saha çalışması kapsamında eski FARC üyeleriyle yapılan mülakatlarda bu kişilerin yaşadıkları birincil sorunlardan bir tanesinin ekonomik sorunlar olduğu gözlemlenmiştir.

Mülakatlara katılanlar devlet tarafından silah bırakan eski FARC üyelerine verilen asgari ücretin belli bir seviyede bir yaşam sürmede yetersiz olduğunu, özellikle aile kurup çocuk sahibi olan eski FARC üyeleri bu ücretle geçinemediklerini ifade etmişlerdir. Bunlara ek olarak ETCR'lerin şehirlerden uzak ve izole bölgeler olması sebebiyle buralarda iş kurma imkânlarının kısıtlı olması, gerçek sivil hayata entegrasyonun zorluğu yaşanan sorunlar arasındadır.

Özellikle aile kurup çocuk sahibi olan eski FARC üyeleri için bu sorunlar daha da önemli hale gelmektedir.

Yaşanılan bu sorunlar ve mevcut hükümetin bu sorunlara kayıtsız kalması eski FARC üyelerinin ETCR'leri terk etmelerine neden olmaktadır.

Halihazırda silah bırakan eski FARC üyelerinin dörtte birinden daha azı ETCR'lerde bulunmaktadır. Bu kişilerin büyük çoğunluğu özellikle güvenlik ve ekonomik kaygılardan ötürü ETCR'leri terk ederek NAR (Nuevas Areas de Reincorporacion) olarak adlandırılan yerlere geçmişlerdir.

Bu yeni yaşam alanları halen devlet tarafından resmi anlamda tam olarak tanınmamıştır. NAR'lar ETCR'ler gibi birçok üyenin belli bir alana toplanarak yaşamını devam ettirdiği yerlerden ziyade birbirleri ile yakın bölgelere yerleşmiş ve ortak faaliyetler yürüten kişilerin kurduğu yapılardır. Buralarda yine birbirleri ile irtibat ve dayanışma halinde olan eski FARC üyeleri farklı alanlarda projeler başlatarak ve kooperatifler kurarak ekonomik hayata da entegre olma gayreti içerisinde dirler.

Örneğin kahve çiftlikleri kurup buralarda üretilen kahveyi kendi markalarıyla (Cafe de la Paz- Barış Kahvesi) satmak ya da balık üretim çiftlikleri kurup balık üretmek gibi faaliyetler icra etmektedirler.

ETCR'leri terk eden eski FARC üyelerinin büyük bir kısmı NAR'lara yerleşirken bir kısım eski FARC üyesi de tamamen bağımsız olarak başta Bogota, Medellin ve Cali gibi büyük şehirler olmak üzere ülkenin farklı yerlerinde yaşamlarına devam etmektedirler.

Bu kişiler diğer eski FARC üyeleriyle bir bağ içerisinde hareket etmemekte olup kendi hayatlarına bireysel olarak devam etmektedirler. Sonuç olarak ETCR'lerde yaşanan yukarıda belirtilen sorunlar eski FARC üyelerini üç farklı yolda ilerlemeye itmiştir.

Bunlar ETCR'lerde yaşamaya devam edenler, NAR'larda diğer eski FARC üyeleriyle koordine ve iş birliği içerisinde yaşamlarına devam edenler ve bağımsız olarak ülkenin farklı yerlerine yerleşerek yaşamlarına devam edenlerdir.

Kolombiya barış sürecinin uygulanmasında yaşanan sorunların getirdiği bir diğer sıkıntı da silah bırakan eski FARC üyelerinin tekrar silahlanmasıdır.

Bu açıdan bakıldığında yukarıda belirtilen üç farklı trendin dışında dördüncü bir yol olarak tekrar silahlanmayı seçen eski FARC üyeleri mevcuttur. Yayınlanan raporlara göre 830 eski FARC üyesi tekrar silahlanmıştır.

Yaklaşık aynı sayıda FARC üyesi de 2016 yılında imzalanan barış anlaşmasını reddederek silah bırakmamayı tercih etmiştir. 2020 yılı itibariyle ülkede genelinde 85 bölgede 23 farklı FARC grubunun aktif olduğu tahmin edilmektedir.

Tekrar silahlanma konusunda 2019 yılında eski FARC liderlerinden olan ve barış görüşmelerinde FARC'ı temsil eden Ivan Marquez liderliğinde bir grubun barış sürecindeki sorunları sebep göstererek tekrar silahlanması bir kırılma noktası olmuştur.

Eski FARC üyelerinin silahlanması barış sürecindeki en önemli sorunlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte mevcut hükümetin barış sürecini uygulanmasındaki isteksizliği dışında farklı dinamiklerde etkili olmaktadır.

FARC aktif olduğu dönemde uyuşturucu kaçakçılığı gibi astronomik gelirler elde edilen farklı faaliyetler içerisine girmiştir. Örgütün silah bırakmasından sonra boşta kalan bu alanlara farklı silahlı örgütler yerleşme gayreti içerisine girmişlerdir.

Zaten bu konularda bilgi ve tecrübe sahibi olan eski FARC üyelerinden de finansal açıdan cazip olan bu işlerin kontrolü için tekrar silahlananlar olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu kişilerin bir kısmı ise tehdit sonucu tekrar silahlanmıştır.

Ancak genel bir değerlendirme yapılacak olursa yaşanan sorunlara rağmen eski FARC üyelerinin büyük bir çoğunluğu silahlanmayı reddederek entegrasyon sürecine devam etmektedir.

Yeniden silahlananların oranı halen %10'un altındadır. Silahlanan gruplar ise kendi içlerinde bir koordinasyon kurup ortak hareket etme durumunda değillerdir. Ülkenin farklı yerlerinde küçük gruplar halinde faaliyetler yürüten bu gruplar çoğunlukla kokain ticareti gibi faaliyetler yürütmekte olup,

Bu grupların büyük çoğunluğu siyasi bir askeri örgüt olmaktan oldukça uzaktırlar. Bazı FARC grupları arasında rekabet ve çatışma mevcuttur.

Bu açıdan bakıldığında da tekrar silahlanan eski FARC üyelerinin büyük kısmının politik motivasyonlardan ziyade güç ve maddi çıkar gibi motivasyonlarla hareket ettiği söylenebilir.

Bu konuda dile getirilmesi gereken diğer bir husus da eski FARC üyelerinin öldürülmesinde rol oynayan en önemli grubun da yine silah bırakmamış ya da tekrar silahlanan FARC örgütleri olduğudur.

Kolombiya'da mevcut durumda tam bir barıştan söz etmek zordur. Bu durum sadece yukarıda açıklanan silah bırakmamış ya da tekrar silahlanan FARC gruplarının varlığı ile de ilgili değildir.

Muhakkak ki eski FARC üyelerinin tekrar silahlanması mevcut barış sürecine en büyük darbeyi vuran faktörlerden birisidir, ancak Kolombiya'da faaliyet gösteren tek silahlı grup FARC değildir.

Ülkede 2006 yılında silah bırakmış olan sağ eğilimli paramiliter gruplardan silah bırakmayan ya da tekrar silahlanan unsurlar, ELN gibi sol eğilimli silahlı örgütler ve belirli bir politik eğilimi olmayıp sadece uyuşturucu kaçakçılığı gibi suç faaliyetleri içerisinde olan birçok grup halen aktiftir. Bu gruplar kendi içlerinde güç ve kontrol mücadelesi içerisinde hareket ederken belli zamanlarda belli konularda iş birliği içerisinde de olabilmektedirler.

Ancak bu grupların çoğunda FARC'ın aktif olduğu dönemde FARC sahip olduğu gibi bir koordinasyon ve bütünlük olduğunu söylemek oldukça zordur. Dolayısıyla Kolombiya'da halihazırda bir iç savaş olduğunu iddia etmek ya da bütünleşik bir Kolombiya çatışması olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Bu kapsamda ülkede bölgesel silahlı grup ve çatışmaların olduğunu iddia etmek daha doğru bir bakış olacaktır.

4. Nepal'deki Gerillaların Akıbeti

Nepal Devleti ile Nepal Komünist Partisi - Maoistler arasında 1996-2006 arasında yaşanan iç savaşı ve barış sürecini ele alınabilir.

Nepal vakası, muhalif partiler ile isyancı komünistlerin ortaklığıyla monarşinin yıkıldığı ve ardından yeni hükümeti oluşturan partiler ile isyancıların müzakere edip barışı sağladığı özgün bir deneyim.

Kraliyet darbesiyle siyasi partilerin hükümetten düşürülmesi ve kralın yönetimi ele alması sonucu yedi siyasi parti önce kendi aralarında bir ittifak oluşturup daha sonra Nepal Komünist Partisi - Maoistler'le işbirliği yaparak monarşiye son verecek halk ayaklanmasına öncülük ediyor. Toplumsal cinsiyet Nepal vakasını özgün kılan bir diğer önemli meseledir.

Sınıfsal ve etnik ayrımlar ile kast sisteminin getirdiği eşitsizlikler en fazla kadınları etkilemiştir. Nitekim Nepal iç savaşının, barış sürecinin ve sonrasının formasyonunda toplumsal cinsiyet önemli dinamiklerden biri olarak işlev görmüştür.

Farklı eşitsizliklere aynı anda hitap eden Nepal Komünist Partisi - Maoistler kadınları mobilize etmekte oldukça başarılı olmuş ve silah güçleri içerisinde kadın savaşçı oranını dikkate değer düzeyde artırabilmiştir. Yine barış süreci sonrası geçici hükümetin kuruluşunda politik mekanizmalar oluşturulurken %33 kadın kotası uygulanmıştır.

Bununla beraber hem barış sürecinde hem de barış antlaşmasının uygulama aşamasında kadınların katılımı sınırlı kalmıştır.

Nepal vakasında dikkat çeken bir diğer önemli husus, hükümeti oluşturan siyasi partiler ile isyancılar arasındaki normatif benzerliğin ya da yakınlığın doğrudan barışı getirmediği gerçeğidir. Nepal’de komünistler, çatışmaları sosyal demokrat bir parti olan Nepal Kongresi hükümetinin siyasi taleplerini kabul etmemeleri üzerine başlatmıştır.

Yine çatışmaların ve insan hakları ihlallerinin en yoğun olduğu dönemde hükümette yine sosyal demokrat Nepal Kongresi bulunuyordu. Bu anlamda evrensel normlar bakımından komünistler ile sosyal demokratlar arasında bir yakınlık bulunmasına rağmen, bu durum barışı kolaylaştıran bir işlev görmemiştir.

Nepal’i özgün kılan bir diğer önemli husus silahsızlanma ve güvenlik sektörü reformu sürecidir. Silahlı isyancıların silahsızlandırılması ve orduya katılımı, Nepal ordu ve polisinin reformuyla birlikte ele alınmıştır. Bununla birlikte bu alanlardaki reformlar barış sürecinde ana kriz konularının başında yer almıştır.

Nihayetinde Nepal’de silahlı komünist isyancıların yaklaşık %91’i maddi destek alarak gönüllü emekli olurken %8,4’ü yeniden yapılandırılan Nepal ordusuna katılmıştır. Dikkate değer bir diğer önemli husus da yaklaşık altı yıl süren silahsızlanma sürecinde toplam 17.146 gerillanın neredeyse tamamının ya emekli olmuş ya da orduya katılmış olmasıdır.

Buna karşın sadece altı kişi üçüncü seçeneği, eğitim ve meslek kurslarını kapsayan rehabilitasyon programına dahil olmayı kabul etmiştir. Nepal’de monarşi yıkılıp yerine federatif ve çoğulcu bir siyasi yapıyı öngören yeni bir anayasa kabul edilmiştir. Bununla birlikte, barış antlaşmasından bu yana yıllar geçmesine rağmen demokrasi tam olarak inşa edilememiştir.

Otoriterlikten demokrasiye doğru yol alan Nepal bugün hâlâ kusurlu demokrasilerle otoriter rejimler arasında duran melez bir rejimdir.

Bu durum, iç savaşlarda ya da devlet-altı çatışmalarda silahlı çatışmaların sonlanması, siyasi uzlaşının sağlanması ve yasal düzenlemelerin yapılmasıyla sorunların bitmediğini gösteriyor. Uzun süre devam eden çatışmaların ve yarattığı toplumsal sorunların çözümü, on yılları bulan uzun vadeli ekonomik, sosyal ve siyasal dönüşümleri gerektiriyor.

Geçmişle yüzleşme, hakikatlerin ortaya çıkarılması, tazminat, silahsızlanma ve toplumsal entegrasyon, güvenlik sektörünün reformu, ekonomik ve sosyal gelişme, ekonomik kaynakların ve siyasi erkin yeniden paylaşımı gibi meseleler çoğu vakada ya göz ardı ediliyor ya da barış antlaşması içerisinde yer bulsa da uygulamada sınırlı ilerlemeler sağlanıyor. Nepal’de barış sürecinde “Barış ve Yeniden İnşa Bakanlığı” oluşturulmasına rağmen bu konularda sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır.

Nepal vakası hem devlet içi çatışma süreci hem de barış inşası konusunda Kürt meselesi gibi devlet-içi çatışmaların çözümüne dair dikkate değer dersler içeren çarpıcı bir örnek oluşturuyor.

5. Eta Terör Örgütü

ETA (Baskça: Euskadi Ta Askatasuna) ya da Bask Yurdu ve Özgürlük, aslında Bask milliyetçiliği temelinde, Bask halkının haklarını geri almak ve Bask dilini, kültürünü korumak amacı taşıyan bağımsız bir Bask Devleti’nin kurulmasını savunan bir etnik kökenli grup olarak ortaya çıkmıştır.

Her ne kadar kuruluş dönemindeki Bask halkına yönelik amaçları nedeniyle destek görmüş olsa da sonrasında amacını aşan ve terör eylemlerine yönelik faaliyetler göstermesi sebebiyle tepki çekmiştir.

Sonraki yıllarda da şiddet eylemlerini artırarak Dünya gündeminde yerini almıştır.

İlk olarak eylemleri kültürel, Bask halkına yönelik, ekonomik tabanlı olduğundan taban kitlesini oluşturması uzun zaman almamıştır.

ETA için öğrenci grupları da ideolojik anlamda etkin olmuştur.

Zira öğrencilerin fikirleri ve etkileşiminden faydalanmıştır. 1968 yılında ilk silahlı eylemini gerçekleştiren ETA, Dünya basınının ilgi odağı haline gelmek için eylemlerini hızlandırmıştır.

Silahlı faaliyetlerini dünyaca tanınmış kişilere yöneltmiştir.

1960’lı yıllarda değişen ideolojinin gündeme gelmesi çeşitli aşamaları takip etmiştir.

Zaman içerisinde etkileşim ve değişim geçiren ideolojiler özellikle çalışan işçi sınıfının haklarının savunulması ideolojisi, ulusal gerilla taktiğini savunan grup ideolojisi ve şiddet içermeyecek şekilde etnik tabanlı Bask kültürünü yeniden canlanmasını sağlayacak stratejileri benimseyen ideoloji grubu olarak şekillenmiş ve temel olarak üç ideoloji sınıfı ortaya çıkmıştır.

Bu gruplardan baskın çıkan ideoloji grubu ise ulusal gerilla taktiğini savunan grup olmuştur. Zamanla diğer ideolojileri baskılayan bu grup dolayısıyla ETA'nın amacı artık başkalaşma evresine geçiş yapmıştır.

1977 yılında Bask halkı ve İspanya hükümet yetkilileri arasında imzalanan antlaşma ile Navarra dışında Bask bölgelerine özerklik hakkı yeniden verilmiştir. Sonrasında İspanya ideolojisinde de değişim yaşanmaya başlanmıştır. Yeni anayasa oluşturularak özerklik hakkı da yasal zemine oturtulmuştur. İspanya'nın demokratikleşme süreci ETA'ya olan halk desteğini olabildiğince azaltmıştır.

ETA'nın saldırılarının hedefinde yalnızca İspanya hükümeti vardı fakat özellikle 1980 sonrasında Basklılara tekrar bölgesel özerklik hakkı da tanıyan İspanya, sivil ve demokratik anayasanın kabulü ile ETA'nın stratejisi değişmiş ve saldırılarını İspanyol ve Basklı sivillere yöneltmeye başlamıştır.

ETA örgütünün uluslararası alanda dikkat çekmesine sebebiyet veren ilk ciddi hamlesi iç savaşı başlatan askeri ayaklanmanın 25. yıl dönümü münasebetiyle 18 Temmuz 1961'de San Sebastian'a giden treni havaya uçurmasıdır.

ETA örgütü ile demokrasiye geçiş konusunda müzakereler başlamış ve 2005 yılına kadar örgütle birçok müzakere gündeme gelmiştir.

Müzakereler terör yaptırımları nedeniyle engellenmiş, öte yandan da terör eylemlerini kullanan devletin başka refleksleri de kullanması gerekmiştir.

Bunlardan en önemlisi 1980'lerde ortaya çıkan “Terörist Gruplara Karşı Kurtuluş” adlı paramiliter bir örgüt olup bu örgüt ETA örgütünün tam aksine faaliyet göstermeyi hedeflemiştir.

Fransa'nın güneybatı bölgesinde eylemler yapan paramiliter örgüt ile İspanya arasında organik bir bağ bulunduğu yargı mercileri tarafından ortaya konulmuştur.

Bu kapsamda paramiliter örgüt ile İspanya arasındaki organik bağın İspanya hükümeti tarafından inkar edilmesi imkansız hale getirilmiştir ve elbette ki uluslararası alanda da İspanya hükümetinin hem faaliyetlerini artıran ETA örgütü ile olsun hem de diğer terör gruplarıyla olsun mücadele yöntemi sorgulanmıştır.

Zira terör gruplarının faaliyetlerine karşılık İspanya'nın da başka paramiliter örgütleri destekleyici nitelikteki tavrı, uluslararası güvenlik ve barışın sağlanmasına yönelik olmadığı kabul edilmektedir.

Bask sorununun tartışılmasıyla ve İspanya'nın terör karşısındaki tutumunun siyasi bir meseleye dönüşebileceği öngörülerek geniş kapsamlı değerlendirilen düşünce özgürlüğü, anayasal düzlemde kendine yer bulmuştur.

Bu meselenin terörle mücadelede uluslararası iş birliğinin bir sonucu olarak gerçekleştiği kabul edilmektedir. Bu aşamada ETA örgütü sadece uluslararası alanda izole edilmekle kalmamış,

Bask siyasetini de olabildiğince etkilemesi engellenmiş ve ETA örgütünün etkisinin azaltılmasına yönelik çözüme kavuşturulmuştur.

6. IRA Terör Örgütü

IRA, İngiltere ve Kuzey İrlanda'yı ilgilendiren büyük temel problemlerden biridir ve kökeni itibariyle mezhep ayrılıklarına da dayandırılmaktadır.

İngiltere'nin İrlanda'ya yönelik baskıcı politikaları ve mezhep ayrılıklarının etkisiyle İrlanda'da milliyetçi düşünce oluşmaya başlamıştır.

İrlanda halkının milliyetçi düşünceye bağlılığının artması karşısında, İngiltere baskıcı politikalarını artırarak sürdürmüş ve hatta İrlanda topraklarının azalmaya başlamasına sebep olmuştur.

İrlandalıların topraklarını ele geçiren İngilizlere karşı İrlanda halkı direnmeye çalışmıştır. Böyle bir durumda da aralarında birçok çatışma yaşanmıştır. Sayıca oldukça fazla kişinin ölümü ile sonuçlanan bu durum tam olarak çözüme kavuşturulamamıştır.

1845-1848 yılları arasındaki kıtlık, sürecin doruk noktası olmuştur. İrlanda'da yaşayan insanların yaklaşık dörtte biri, tarihsel olarak patates kıtlığı olarak bilinen olayda hayata gözlerini yummuştur. Bu olaydan etkilenen insanların çoğunu ekonomik durumu kötü İrlandalıları oluşturmuştur.

Birçok İrlandalı, başta Amerika Birleşik Devletleri'ne olmak üzere Dünya'nın birçok ülkesine göç etmek zorunda kalmışlardır.

Bunun yanında, bazı İrlandalıları İngiltere'ye sadık kalmak istemişlerdir ve bu grubun mensubu İrlandalıları, Kuzey İrlanda'nın Ulster bölgesine yerleşerek orada buluşmayı, hayatlarını idame etmeyi hedeflemiştirler. Amerika Birleşik Devletleri'ne göç eden İrlandalıları, burada IRB'yi (Irish Republican Brotherhood) (İrlanda Cumhuriyetçi Kardeşliği) kurmuşlardır. IRB mücadele için silahlanmanın gerekliliğini savunmuştur.

Zaten silahlı saldırı dönemi çok süre geçmeden başlamıştır. Silahlı saldırı dönemlerinin yanında I. Dünya Savaşı'nı fırsat bilen IRB, savaş sırasında İrlanda'da ayaklanma başlamasına sebep olmuştur. İngilizler bu ayaklanmayı ölümlerle sonuçlanacak şekilde bastırmışlardır.

Bazı IRB üyeleri esir alınmış, bazı üyeler ise itirafa zorlanmıştır. IRA bir süre sonra Sinn Fein'in silahlı kanadı olduğunu kabul etmiştir.

İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (Irish Republican Army-IRA) ve bu ordunun siyasi kanadı Sinn Fein'in faaliyetleri 1956-1962 arasında sürmüş, silahlı yapılanmanın içerisinde yer almamış, sivil kuruluşlarda varlığını sürdürmüştür.

İtirafa zorlanan üyelerden biri, itiraflarında kendini İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (Irish Republican Army-IRA) Komutanı olarak tanımlamış ve İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (Irish Republican Army-IRA) incelendiğinde gerçekten de ordu niteliği taşıyan bir yapılanma olduğunun anlaşılacağını söylemiştir. Saldırıları ve baskıcılığını zaman içerisinde iyice artıran IRA,

İki ayrı özerk bölge hakkını elde etmiştir. 21. yüzyıla kadar süren İngiliz-İrlanda çatışmasının bugün itibarıyla bakıldığında sona erdiği anlaşılmaktadır ve amacının bir kısmına ulaşan İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (Irish Republican Army-IRA) silahlı mücadeleye son vermiştir.

Ancak Katolikler tarafından ortaya konulan gösteriler Kuzey İrlanda güvenlik güçleri ve Protestanlar tarafından şiddet gösterileriyle bastırılınca Ekim 1968'de insan hakları ve sosyal adalet talepleri olarak ortaya çıkmaya başlayan gösteriler, IRA militanlarını kirleterek şiddeti tırmandırmıştır.

IRA'nın terör faaliyetlerinin sona erdirilmesi adına çeşitli yöntemler kullanılmıştır.

Bu yöntemlerden bazıları: kolluk kuvvetlerinin askeri desteği yalnızca aynı amaçlar doğrultusunda birliktelik arz edecek şekilde kullanmasının sağlanması,

İrlanda topraklarında yer alan Ulster bölgesindeki askeri personelin sayıca aşağıya çekilmesi, IRA (İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu) bünyesinden ayrılarak terörist eylemlere devam eden gruplara karşı İngiliz hükümetinin ortaya koyduğu demokratik tavır ve bu tavrın uluslararası hukuk bünyesindeki yeri hatta diğer uluslararası hukuk süjeleri tarafından olumlu karşılanması,

İngiltere'nin bu sürece Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri'ni de dahil ederek tavrına karşılık söz konusu AB oluşumu ve ABD tarafından destek görmesi hususları olarak sıralanabilecektir.

Özetle, başarılı bir çatışma çözümü, ilgili tarafları dinleyerek, her birine ihtiyaçlarını karşılama imkânı oluşturularak ve süreçten tatmin olmalarını sağlamakla mümkün olabilmektedir.

Çatışma çözümü yönündeki çalışmalar günümüzde dünyanın farklı bölgelerindeki sahalarda çalışan uygulayıcı ve akademisyenlerin çatışmaların farklı boyutlarına ve süreçlerine odaklanmasıyla gelişmeye devam etmektedir.

İletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişime paralel olarak dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan bir olayın diğer yerlere de sirayet etmesi artık çatışmaların önlenmesi ve yıkıcı boyutlara ulaşmadan çözümlenmesi yönündeki ihtiyacı da giderek artırmıştır.

Tüm çatışmalara uygulanabilecek evrensel nitelikte bir çatışma çözümü modeli bulunmadığı için her çatışmanın kendi şartları içinde değerlendirilmesinin gerekliliği ortadadır.

Bu nedenle çatışma çözümü yönündeki araştırma, uygulama ve çalışmalarda bugüne kadar atılan adımlar ile sağlanacak gelişmeler olayların yapıcı şekilde çözümünde önemli rol oynamaya devam edecektir.

V. TÜRKİYE OLARAK TARİHSEL GERÇEKLİĞİMİZ

Meseleyi münhasıran terör-tedhiş sorununu gündemden çıkartma ve fiilen yenilmiş bir terör örgütünün bizzat kurucusu tarafından örgüt varlığının anlamsızlaştığı kabul edilmiştir. Türkiye'yi ve milli birliği güçlendirme amaçlı komisyondaki görüşmelerde;

Türkiye'nin Milli-devlet yapısı, Türk ulus kimliği ister istemez gündeme gelmiş ve işin mahiyetine yeterince vakıf olmayan kimseler tarafından komisyona yanlış bilgiler verilmiştir.

Marjinal bir kesimin bilimsel ve tarihsel gerçeklerle uyuşmayan söz konusu ideolojik söylemleri Yüce Meclisin çatısı altında dile getirilmiştir. Bir yanlış anlaşılmaya sebebiyet verilmemesi için bazı hususların düzeltilerek kayda geçirilmesi gerekmektedir.

Böylece neyi niçin yaptığımızı daha iyi anlatma imkânı doğacağı gibi kamuoyunu yalan ve yanlış bilgilerle yönlendirme ve yönetmeye çalışanlara karşı da tutumumuzu kayda geçirmiş olacağız.

2.Hukuk Devleti, Demokrasi ve Milli Devlet İlişkisi

Etnik ve dinsel-mezhepsel kimliklerin siyasal sistemde vatandaş olarak değil de ayrı birer suje olarak söz sahibi olmaya dönük talepleri milli-devletleri hedef haline getirmiştir.

Buna Ortadoğu özelinde İsrail'in yayılmacı emelleri ve ABD ile Rusya'nın bölgeyi destabilize ederek kendine bağımlı hale getirme gayretleri de eklenince ortaya mevcut durum çıkmıştır.

Milli-devletlerin tekçi yapıya sahip olduğu, katı hiyerarşik asker-sivil bürokratik aygıtları nedeniyle siyasal sistemi daralttığı ve milli iradeyi kuşattığı,

Anayasal denetim ve güçler ayrımı gibi kurum ve süreçlerle millet iradesinin kamusal kararlara ve siyasal tercihlere dönüşmesini engellediği şeklindeki yalan ve yanlış itirazlar bu kaynaklardan beslenmektedir.

Gerek yapılan eleştiri ve sorgulamaların gerekse getirilen öneri ve çözümlerin genelde sermayenin önünü açmaya odaklandığı bunu yaparken meşruiyet kazanmak için alt kimlikleri (dini, etnik, mezhepsel) ulusal düzeyde görünür ve işlevsel kılarak devleti daraltma ve zayıflatmanın hedeflendiği görülmektedir.

Böylece dev uluslararası şirketlere karşı daha kırılgan ve zayıf milli -devletler ortaya çıkacağı gibi eğitimden sağlığa özel güvenlikten toplu taşımaya birçok yapıyı özel sektör için karlı alanlar oluşturmaktır.

Olayın kapitalizmin gelişme sürecinin krizleriyle ilgili bir tarafı olduğu gibi iletişim olanaklarının artmasıyla da ilgili bir yanı bulunmaktadır.

Temsili demokrasi. Ancak her ferdin etnik kimlik, sosyo-ekonomik sınıf, din ve mezhep ayrımı olmaksızın eşit oy hakkına sahip, kanun önünde eşit olduğu bir ortamda işlevsel olabilir ki zaten milli-devletin varlık nedeni de budur.

2. Ana Dil

Milli devletin en önemli özelliği bir resmi dil ve tekil eğitim diline sahip olmasıdır.

Bu da diğer kimlikleri ve grupları asimile etme hedefinden ziyade ortak iletişimi sağlayarak herkesi siyasal-hukuki özne haline getirme amaçlıdır.

Çok dilli üniter devlet yapısı eninde sonunda siyasal çatışma ve bölünme demektir.

Milli devletlerde resmi dil ortak iletişim aracı olduğu kadar ortak kamusalılığı inşa eden araçtır.

Milli devletlerin resmi tek dilde ve eğitimin resmi dilde yapılması herkese tek bir etnik kimliğe dayandırması olarak görülemez.

Dil bir yönüyle bireysel ve özel diğer yönüyle kamusal ve toplumsal olduğundan herkesin anadili kendi özelinde ve bireyselliğinde doğal olarak yaşanır.

Kamusal ve toplumsal alanda ise her vatandaşın anladığı ve onunla iletişim kurabildiği resmi dil esas alınır.

Kaldı ki resmi dil çoğu zaman en baskın/nüfus olarak yaygın kesimin dili olmakla birlikte resmileştirilirken çoğu zaman ciddi bir yeniden yapılanmaya tabi tutularak aslında yeniden inşa edilir.

Ana diller, kültür alanının olgusudur. Resmi dil ise, kamu alanının ve Siyasal birliğin aracıdır.

Türkiye'nin resmi dili Anayasal dili ortak dili Türkçedir.

Merkezinde insan olan medeniyetimizin adalet, merhamet ve zarafet gibi üç temel özelliği vardır. Bu özellik dilimiz ve değerlerimizle kurulan ilişki çerçevesinde derinlik kazanır.

Dünyanın gelişmiş ülkelerinde yabancı dille veya ana dille eğitim yoktur. Bir ülkenin bilim ve eğitim dili, resmi dilidir.

Yabancı dille eğitim, ancak müstemleke veya işgal altındaki ülkelerde,

Ana dille eğitim,

Ancak federasyonlarda geçerli bir eğitim şeklidir.

Ana dille öğretim, doğuştan kazanılmış bir insan hakkı olup bir lütuf değildir.

Herkes doğal olarak anne babasından ana dilini öğrenecek ve günlük hayatında kullanacaktır.

Mevzuatımızda şu anda bu konuda hiçbir engel bulunmamaktadır.

Ülkemizde yaşayan diller ve lehçeleri gelecek kuşaklara aktarılabilme ve bu alanda toplumun da ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla,

"Yaşayan Diller ve Lehçeler" dersi kapsamında Adiğece (Kiril alfabesine göre), Adiğece (Latin Alfabesine göre), Abazaca, Kurmancca, Zazaca, Lazca, Gürcüce, Arnavutça ve Boşnakça dersleri okutuluyor.

Kürtçe (Kurmanca ve Zazaca) Dersi Öğretim Programı 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır.

Öğretim programına uygun öğretim materyalleri de hazırlanıp öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılmaktadır.

- Kürtçe dil dersi devlet okullarında ve özel okullarda seçmeli olarak alınabiliyor.**
- Üniversitelerde Kürt dili ve edebiyatı/kültürü (lisans) bölümleri ve daha ileri akademik (lisansüstü) çalışmalar için enstitüler vardır.**
- Kürtçe dil kursları açmak mümkün olup, Kürtçenin eğitim dili olduğu özel okul açma imkânı mevcuttur.**
- Kürtçede yaygın olarak kullanılan ve Türkçe alfabe dışında olan Q, X, W gibi harflerin kullanım imkânları sağlanmış durumda.**
- TDK tarafından Türkçe-Kürtçe ve Kürtçe-Türkçe olmak üzere sözlükler çıkarılmıştır.**
- Anadillerde siyasi propaganda yapmak serbest olmuştur.**
- Kamuda Kürtçe tercüman hizmeti var.**
- Kürtçe çağrı merkezleri açılmıştır.**
- Kürtçe yayınlarla ilgili bütün sınırlamalar kaldırılmış,**
- Yirmi dört saat Kürtçe yayın yapan devlet kanalı kurulmuştur.**
- Kürtçe oyunlar sahnelenmesinin önündeki engeller kaldırılmış**
- Kürt edebiyatının önde gelen eserleri Kültür ve Turizm Bakanlığınca yayınlanmaya başlanmıştır.**
- Devlet Tiyatroları tarafından Kürtçe tiyatro oyunları sahneleniyor.**

Ayrıca, Kürtçe için daha birçok imkân ve özgürlük var. Yani Türkiye’de Kürtçe dâhil günlük yaşamda kullanılan diğer dil ve lehçelerin öğretime ve kullanımına ilişkin hukuki bir sorun yoktur.

Anadil ’de öğretime karşı çıkmak bizim anlayışımıza göre ayıptır.

Ana dil öğretimi önünde hiçbir engel bulunmamalıdır.

Ancak, milli birliğimizi parçalayacak

Ana dille eğitim kabul edilemez.

3.Milli-Devlet

Komisyonun yetki alanına girmemekle birlikte gerek komisyonda dinlenmesi uygun görülen bazı kişilerin gerek komisyonun çalışmaları nedeniyle yapılan bazı tartışmaların Türkiye’de milli-devlet yapısına yönelik bilimsel ve tarihsel değeri olmayan anlatımlarına aktüel açıdan cevap vermek durumundayız.

"asıl mesele” dedikleri fiktif meselelere niçin girilmediğinin gerekçelerini ortaya koymak hem de tarihsel açıdan ileride yanlış algı ve ithamlara yüce meclisin muhatap olmaması için bazı hususları ele almak gerekmektedir.

Bunların başında da haksız itham ve eleştirilere konu olan Türkiye'nin milli devlet yapılanması ile Türk ulus inşa gerçeğidir.

Aşağıda ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere bunlar ne birkaç jakoben yöneticinin şahsi fantezileri ne de zamanın modasına uyularak yapılan üst yapısal düzenlemelerdir.

Bu tarihsel, sosyolojik, coğrafi gerçekler neticesinde Türkiye'nin bu günkü kurucu kodları oluşmuş ve Anadolu'da tarihin kaydettiği en uzun süreli huzur ve sükûn dönemi sağlanmıştır.

Kavramla gibi kurumlar da çoğu zaman tarihsel süreçlerin zoraki neticeleridir.

Ateşli silahlarla donatılmış modern Avusturya ve Rus ordularına karşı mızraklı süvari ve yeniçeriler ile başarı elde edebilseydi ne tımar sistemi kaldırılır ne de Yeniçeri ocağı ilga edilirdi.

Tımar sistemi ve yeniçeri ocağı ilga edilmeseydi, yeni asker toplama ve askeri birlikleri finanse etme mecburiyeti nedeniyle tapu daireleri, nüfus idareleri, ahz-1 asker daireleri kurma mecburiyeti oluşmazdı.

Bu daireleri idare etmek için vilayet teşkilatına dolayısıyla bakanlık tipi örgütlenmeye de gidilmezdi.

Farklı bölgelerden toplanan askerlerin modern askeri tekniği kullanmak için belirli düzeyde resmi dil ile eğitim alma mecburiyeti doğmazdı.

Sonuçta vergi alınan, askere alınan ahaliye temsil hakkı, kamusal alanda söz söyleme imkânı ve idareye katılma yolları açılma zorunluluğu olmadığından seçim/sandık müessesesi de gündeme gelemezdi.

Tarihin zembereğini Balkanlardaki gayr-i müslimlerin uluslaşması ile Anadolu'dan nefir-i amm adıyla Türk taburlarını toplama ihtiyacının ortaya çıkması kırdı.

Türk tarihinin en üretken bürokratik kadroları olan Tanzimat Paşaları, devletin ayakta kalmakta zorlandığını genç yaşlarda fark etmişlerdi.

Süvarinin piyadeye, mızrağın tüfeğe, geleneksel toplama askerlerin düzenli ordularla baş edemeyeceğini 1,5-2 asır boyunca tecrübe eden Türk bürokratik aklı tarihin en ciddi kavram ve kurum üretim sürecini başlatmıştı.

Askerlik mecburiyeti ve vergi mükellefiyeti karşılığında ilk defa padişaha ait olan üst egemenliğin bir kısmı en azında vilayet meclislerine aza seçmek şeklinde de olsa tebaadan vatandaşlığa giden süreç başlatıldı.

Tanzimat ve Islahat Fermanları ile "millet-i mahkûme", "millet-i hakime" farklı kaldırılarak herkese tek hukuk uygulanması yolunda önemli adımlar atıldı.

Tebaadan vatandaşlığa geçişi güçlendirmek için yasama yetkisini padişah ile paylaşacak bir Meclis-i Mebusan kuruldu ve padişahın yürütme yetkisini sınırlayacak Kanun-i Esasi yapıldı.

Bu bir kurumsallaşmasıydı. Bir yandan da içerdeki gayr-i Müslümleri vatandaş ortak paydasında tutma çabasıydı.

Sona gelindiğinde İstanbul'da "Osmanlı Bankası" adıyla kurulmuş yabancı sermayeli bankadan gayri Osmanlı kimliğinin hiç kimse tarafından kullanılmadığı ve kabul edilmediği görülmüştü.

Türk Tanzimat paşalarının kurumsallaşma, devleti yeniden inşa çabaları tamamen boşa gitmiş denilemez.

Sonuçta vatandaşlık esaslı siyasal örgütlenmeyi ve kurumsallaşmayı başarmışlardı.

Aynı coğrafyada yaşayan Rusya bunu yaklaşık 1-1,5 asır önce başlatmış ama İran ancak 20 inci yüzyılın başında bu sürecin içine girecekti.

Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan işgaller ve parçalanmaya karşı direnecek bir elit sınıfın oluşmasına da yol açmıştı.

Asker-sivil bürokrasi Balkanlardan geriye kalanla, Anadolu'da milli bir ordu ve milli bir devleti aynı anda inşa ederek milli mücadeleyi başarmışlardı.

3.2.Osmanlı Kimliği

Balkanlarda millet-i hakime denilince müslümanlar anlaşılmakta ve İslamlaşmak da Türkleşmek olarak adlandırıldığında Müslüman=Türk olarak bilinmekteydi.

Çoğu iskân siyaseti gereği aşiret, kabile ve oba sisteminden çıkartılarak Balkanlara yerleştirilen Müslüman-Türkler için Müslümanlık ve Türklük aynı şeydi.

Balkanlarda Osmanlı'nın kurduğu sistem, kelime-i şهادeti "Türk andı" olarak adlandırmaya yol açmıştı.

Aynı şekilde Batılılar da tarih boyunca savaş meydanlarında muhatap oldukları Müslümanların Türkçe konuşmasından yola çıkarak her Müslümana Türk demektedir.

İmparatorluk Siyasî Mirası ve Erken Cumhuriyet Döneminde Demokratik Alt Yapının Tesisi Süreci

Osmanlı Türk Devleti'nde modernleşme hareketleriyle birlikte, siyasî modernliğin temel yapı ve söylemleri de iktibas edilmeye başlanmıştır.

Bununla beraber, geleneksel yapı ve aidiyet biçimlerinden modern dönemlerin kazanılmış kimlik ve istikrarlı kurumlarına geçiş sürecine tekabül eden Osmanlı modernleşme süreci, Türk demokrasiinin merkezî ayağını teşkil eden siyasî kültürümüzün temellerinin de atılmaya başlandığı bir dönemin ifadesi olmuştur.

Tanzimat Fermanı'nın ilanını takip eden devre, esasen, günümüz demokrasilerinin belirleyici öznelerinden birini ifade eden siyasî katılmanın ve bu süreci mümkün kılan kurumsal yapıların oluşmaya başladığı bir dönüm noktası olma vasfına haizdir.

Tanzimat Fermanı'nın ilanından önce varolan ve meşveret geleneğinin yeni bir yapı içindeki devamı sayılabilecek¹ Meclis-i Valâ-ı Ahkâm-ı Adliye ve Şûrayı Bâb-ı Âli gibi kurumların danışma işleri ötesinde fazlaca bir işlevleri bulunmamasına karşın,

Tanzimat ertesinde kurulan Muhassılık, Vilayet ve Kaza Meclislerinin sağlamış olduğu temsil ve katılım ortamı sayesinde Osmanlı Türk toplumsal ve siyasî hayatında ciddî bir dönüşüm meydana gelmiştir.

Yazılı ve evrensel hukuk kurallarının toplumsal hayatı biçimlendirici tesirlerinin ortaya çıkmasını ifade eden idarî anlamda bir merkezîleşme ve bunun doğal uzantısı olarak görülebilecek toplumsal bütünleşmenin gündeme gelmesiyle birlikte, Osmanlı siyasî hayatında var olan egemenlik ilişkilerinin meşruiyet tanım ve zemini de değişmeye başlamıştır.

Türk demokrasiisinin ilk kurumsal nüvelerini meydana getiren meşruiyet tanımlamasındaki bu değişim, 1876'da Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle birlikte iyiden iyiye su yüzüne çıkmaya başlamıştı.

Ancak altı çizilmelidir ki, 1876 Anayasası halkın siyasî karar alma süreçlerine katılımını mümkün kılacak bir amacı ve siyasî karar verme noktasındaki yöneticiler üzerinde bir denetimi sağlayacak bir toplumsal bilinçten tam anlamıyla beslenememiştir.

Ne yazıktır ki, bu dönemde Heyet-i Mebusan ve Heyet-i Ayan olarak ikili bir yapıda kurulan Meclis-i Umumî, 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşının çıkması sebebiyle demokratik bir rejimin kurulmasına ve işlemesine esaslı bir katkıda bulunamadan tehir edilmiştir.

Böylece ilk Osmanlı Türk Anayasası da bu suretle yürürlükten kaldırılmıştır.

Meşrutiyet'in 1908 yılında yeniden ilan edilmesini takip eden süreçte uzun yıllar boyunca kapalı kalmış olan meclisinin açılması ve askıya alınan anayasanın tekrar yürürlüğe girmesiyle, siyasî kanallara meşru katılımı ifade eden temsiliyet ilkesinin kurumsal temeller üzerinde yükselmesi yönünde bir adım atılmıştır.

Bu yeni ortam sonucunda siyasî partilerin kurulmasına imkân tanınarak seçimlere katılmalarına müsaade edilmiş ve böylece ilk defa siyasî parti merkezli bir temsiliyet olgusu, Osmanlı-Türk toplumunun siyasî pratikleri içine dâhil edilmiştir

Demokratik süreçlerin kuruluş ve işleyişinde merkezî bir ön belirleyici uğrağın ifadesi olan toplumun ve siyasî sistemin daha çok örgütlenmiş, kurumsallaşmış ve uzmanlaşmış bir yapı hâlini alması süreci,

19. yüzyıl Türk siyasî sistemine damgasını vuran değişim ve dönüşüm dinamikleriyle doğrudan ilişkili olmuştur.

Toplumsal bütünleşmenin merkezî bir siyasî yapıyla çevresel siyasî aktörler arasındaki ilişkiler düzleminde tesisi ve egemenlik noktasında gündeme gelen meşruiyet tanımlamasındaki dönüşüm;

Osmanlı idarî, siyasî ve toplumsal hayatının Cumhuriyet dönemine demokratik kurumsallaşma noktasında bırakmış olduğu temel miras olarak ortaya çıkmıştır.

Modern manada bir millî devletin ortaya çıkış sürecine tekâbül eden Cumhuriyetin kuruluş devresi, 19. yy Osmanlı siyasî ve toplumsal hayatına damgasını vurmuş temel dönüşümlerin kurumsal bir üst yapı içerisine dahil edilmesini mümkün kılması bakımından siyasî ve toplumsal düzlemde oldukça köklü bir biçimsel belirginleşme sürecine denk düşmektedir.

Geleneksel statü düzeni yerine millî egemenlik temelinde yükselen bir meşruiyet tanımlamasının siyasî hayatın değişmezleri arasına dahil edilmesine bağlı olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kurulması ve tam olmasa da seçimlere işlerlik kazandırılmış olması, demokrasinin ön şartlarından olan millî iradenin, egemenliğin kurumsallaşması ve bu iradenin siyasî karar alma süreçlerine yansımaları meşrulaştıran millî meclis yapılanması bakımından önemli adımlardır.

Bu gelişmeler, Türk demokrasisinin ana omurgasının sağlam temeller üzerinde yükselmesi noktasında bir ön evrenin inşasını ifade etmektedir.

Modern Türkiye kurulurken, demokratik bir rejimin kurumlarının -her ne kadar uzun bir süre gerçek işlevini yerine getirmese de temelleri atılmıştır.

Demokrasinin işleyişinin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için elzem olan yurttaşlık bilincinin ve demokrasiyi tam manasıyla içselleştirmiş bir siyasî kültürün noksanlığı sebebiyle, siyasî karar alma süreçlerine katılım mekanizmaları geçici bir süre için atıl kalmıştır.

Siyasî modernleşmenin temel unsurlarından olan yurttaşlık olgusunun Batılı toplumlardaki yüzyıllar süren zorlu inşa süreci göz önüne alındığında, pederşahî (patrimonyal) karakterini muhafaza eden bir toplumun kısa sürede modern yurttaşlar topluluğu” olması zaman alacaktı. “

Yurttaşlık kültürü, demokrasi bilgisine ve tecrübesine sahip bireyleri gerekli kıldığından, bu bilgi ve tecrübeden uzak kitlelerin kendi siyasî isteklerini kamusal alanda demokratik araç ve kurumlarla dile getirmesi siyasî endoktrinasyonun varlığını zarurî kılmaktadır.

Bu anlamda Cumhuriyet, etnik ve dinî aşırılıkları reddeden millî bir yurttaşlık şemsiyesi altında kamusal alana katılımı öngören bir siyasî projenin ifadesi olması bakımından, egemenliğin “bilakaydüşart” millete ait olduğu kabul edilmiştir.

Erken Cumhuriyet döneminde temel siyasî kurumların yerleşmesine ve reformlara öncelik verilerek kitlelerin “yurttaşlık” konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi hedeflenmiştir.

Bu süre zarfında, 1924 yılında ilk muhalefet partisi olarak Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası şekillenmiş; 1930 yılında ise Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın kuruluşu teşvik edilerek “kontrollü demokrasi” girişiminde bulunulmuştur.

Her iki çok partili hayat tecrübesi de kısa ömürlü olmuş, rekabetçi siyasî yapının oluşumu açısından kayda değer bir başarı elde edilememiştir.

Bu iki tecrübeyle birlikte millî egemenlik anlayışına uygun olarak Türk Milletinin kendi yazgısını belirleme fırsatı ortaya çıkmış; fakat ne yazık ki, “demokratik alt yapı”nın zayıflığı ilk çok partili siyaset girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlanmasına yol açmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti kurulmadan önce Anadolu'nun hâkim unsuru olan Türkmenler ile yönetici elit arasında merkezileşme döneminden (Yıldırım Beyazıt dönemi) beri var olan gerginlikler,

Safevi-Kızılbaş dervişlerinin mezhep temelli misyoner faaliyetleri,

Tımar sisteminin bozulmasının yol açtığı Celali isyanları vb. birden fazla faktörün etkisiyle Anadolu aşiret, oba, oymak, kabile türü birincil ilişkilerin hâkim olduğu sosyal yapılanma içinde varlığını uzun zaman sürdürmüştür.

Türkiye'de devletin hanedan ve padişahıdan ayrı bir tüzel kişilik kazanması ve modern manada kurumsallaşması anayasal düzlemde Kanun-i Esasi ile başladığı için

Osmanlı Kanun-i Esasisinde "Tebaa Devleti Osmaniyenin hukuku umumiyesi" başlıklı ikinci bölümün altında yer alan 10 uncu maddede

"Devleti Osmaniye tabiyetinde bulunan efradın cümlesine herhangi din ve mezhepten olur ise bile istisna Osmanlı tabir olunur ve Osmanlı sıfatı kanunen muayyen olan ahvale göre istihsal ve izah edilir." Hükümüne yer verilmiştir.

3.3.Asırlık Sorun: Etnik Ayrılıkçı Hareketler

Kendi dönemi içinde gayet kuşatıcı ve medeni bir tanımlama olmasına rağmen Osmanlı kimliği siyasal açıdan başarılı olmadı.

Bunun temel nedeni inşa edilen kimliğin kapsayıcı olmaması ya da hukuki ve demokratik açıdan eksik olması değildi.

Bu manada Tanzimat reformları ve Osmanlı tecdit hareketlerinin tamamı başarısız olarak addedilemez.

Osmanlı Türk Devleti reformlara başladığında ne bu reformları yürütebilecek mali kaynaklara ne de iç huzura sahipti.

Birçok zorluğa rağmen 19 uncu yüzyılın en ciddi reformları yapılmış ama başta Rusya olmak üzere dış müdahale ile karşılaşmıştır.

Osmanlı Türk İmparatorluğu Batı'ya olan yakınlığı ve Rusya gibi Panslavizm davası güden bir devletin sürekli tacizleri karşısında Ortodoks tebaayı ve özellikle Slav ırkına mensup kavimleri modern bir ulus haline getirememiştir.

Balkanlarda 1 asra yakın yaşanan terör ve tedhiş bizzat kendisi netice vermemiş ve Rusya ile yapılan 4 savaşın sonucunda Balkanlarda yeni milli-devletler inşa edilmiştir.

Ayrılıkçı düşünceleri ilk tanıyan Müslüman kavim olan Arnavutlarla sorunlar 20 inci yüzyılın başlarına kadar Müslümanlık ortak kimliği altında kontrol edilmeye çalışılmıştır.

20 inci yüzyılın ilk çeyreğinde Arnavutlar gibi Araplar da Türk kimliğini dışına çıkmaya başladılar.

İmparatorluğun en uzun yüzyılı bir kuşatıcı/kapsayıcı modern milli devlet inşası çabalarıyla geçerken, aynı zamanda 1 asır boyunca etnik ayrılıkçı hareketlerle mücadele ile geçmiştir.

Burada kayda geçirmek gerekir ki etnik ayrılıkçı hareketler ne kadar terör ve tedhiş üretirlerse üretsinsinler ve ne kadar ayrılıkçı fikirleri yaygın ve derin hale getirirse getsinsinler, kendileri için savaşılan bir devlet olmadan hiçbir zaman ayrılma, kendi milli devletlerini kurma imkân ve şansına sahip olmamışlardır.

Osmanlı Türk Devletinin son döneminde Sırlar, Makedonlar, Rumlar, Bulgarlar bir asır boyunca ciddi manada Balkanlarda terör ve tedhiş üretmiş ve çok ciddi terör örgütleri ortaya çıkartmışlardır.

Fakat hepsinin milli kimlik kazanmaları ve milli-devletlerine sahip olmaları ancak ve ancak Rusya gibi bir devletin himayesinde ve Osmanlı-Rus Harpleri sayesinde olmuştur.

Bulgarlar bütün Tuna vilayetini ateşe verdikleri halde eğer Rus Orduları Ayastefanos'a kadar gelmeseydi, Tersane Konferansı ile uluslararası sistemin Bulgarlara verdiği özerkliği elde edemeyeceklerdi.

Aynı şey 1838 Yunan İsyanı için geçerlidir. Çeşme'de Osmanlı Donanması yakılmasaydı, Mora'daki tüm terör ve tedhişe rağmen ortaya Yunanistan diye bir devlet çıkmazdı.

Ermenilerin Balkan uluslarını örnek alarak terör ve tedhişe başvurmalarına rağmen başarısız olma nedenleri az terör üretmeleri ya da Ermeni kavmi içinde milli bilincin yaygınlaşması ve derinleşmesinin yetersiz olmasından değildir.

3.4. Cumhuriyete Gidilen Süreçte Bir Kutup Yıldızı: Ziya Gökalp

Cumhuriyetin kuruluşuna doğru gidilen süreçte ve milli mücadele neticesinde Osmanlı Hanedanı tarihsel misyonunu tamamlamış ve zaten Tanzimat'tan beri sürekli bürokrasi karşısında kaybettiği egemenliğini artık elde tutacak durumu kalmamıştır.

Hanedanın başındaki egemenlik hakkı hanedandan alınıp millete verilecekti.

Tarih doğru yolu gösteriyordu.

Tarihte Türk adıyla ortaya çıkan ilk devlet Göktürk Devletidir.

552 yılında Göktürkler yeni bir devlet kurdular. Türkçe konuşan bütün kavimleri birleştirdiler ve toplumsal ve bireysel ilişkileri töreye (Hukuk) bağladılar.

Şimdiki Moğolistan'da bulunan Cücenler'i devirip her yöne genişleyerek Avrasya bozkırlarına Türk kültürünü yaydılar.

Göktürk Kağanlığı 8. yüzyılda sona gelmiş ama Uygur Kağanlığı, Karahan Devleti, Hazarlar ve Kumanlar gibi çok sayıda Türk hanlıkları tarih sahnesinde devam etmiştir.

Tarihteki Türk Devletlerinin kurulup yıkılması “ Yüzeyseldir.” Bir hanedanın çöküp öbürünün hakimiyet kurması, sosyolojik ve kültürel yapıda esaslı bir değişiklik yaratmamıştır. Kısaca bir devamlılık esastır.

1300 yıl önce Orhun yazıtlarında Türk Milleti 58 kez yazılmış diğer halkları da kapsadığı her bölümde vurgulanmıştır.

Türkler farklı kavimleri birleştirme yetenekleri ve savaş düzenleri sayesinde diğer Orta Asya kavimlerine önderlik etmişler ve 6.yüzyılın en gelişmiş sosyo-politik sistemini kurmuşlardır.

Bu sebeple,

Türk adı siyasal bağı vurgulayan bir içeriğe sahiptir.

Selçuklu Hanedanı 11. yüzyıldan itibaren Anadolu'ya yerleşerek burada kalıcı Türk yerleşimini sağlamıştır.

İmparatorluk dağılırken elde kalan topraklarda yaşayan halkın ortak paydası Müslüman olmaktı ve konuşulan çok yaygın dil Türkçeydi.

Devletin ismi belliydi çünkü batılılar 11 inci yüzyıldan beri bu coğrafyaya "Türkia" Türkiye diyorlardı.

Osmanlı Türk devletini Oğuz Türklerinin Bozok Boyunun Kayı kolu kurmuştu. 13 inci yüzyıldan beri Osmanlı Türk Devleti olarak tanınmaktaydı.

Sadece hanedan ismi ile özdeşleşen devlet tanımlanması değiştirildi ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti ortaya çıktı.

Devletin iki esas unsuru olan toprak hazırды çünkü verilen mücadele ile kazanılan/kurtulan topraklar vatandı.

Müthiş kurmay zekâya sahip pratik bir lider olan Mustafa Kemal Atatürk "Türkiye Cumhuriyeti Devletini kuran halka Türk denir" diyerek bozgunculuk yapmak isteyenlere milletin adını bir kez daha hatırlattı.

Mustafa Kemal Paşa: "Türklerin tarihinin kökleri artık; Osmanlılardan sonra Anadolu Selçuklularına, Büyük Selçuklu Devleti'ne ve ondan sonra da Orta Asya'ya kadar uzanır." diye kaynağı gösteriyordu.

"Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir. Bugünkü Türk milleti siyasi ve içtimai camiası içinde kendilerine Kürtlük fikri, Çerkezlik fikri ve hatta Lazlık fikri veya Boşnaklık fikri propaganda edilmek istenmiş vatandaş ve millettaşlarımız vardır.'

Türkiye'nin kurucu unsurlarını saymıştır. Fakat bu millet efradı da umum Türk camiası gibi aynı müşterek maziye, tarihe, ahlaka, hukuka sahip bulunmaktadır."
(Afet İnan, Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El Yazılar, 1969)

Türk milliyetçiliğini, karşılaştırıldığı emsallere nazaran ılımlı ve yumuşak kılan Türk milliyetçilerinin herhangi bir ırk ya da milleti peşin düşman bellememesi gerçeği saklı durmaktadır.

Nitekim Milliyetçi Hareket Partisi Lideri Sayın Devlet Bahçeli de bu hakikati şu sözleriyle vurgulamıştır.

“Milleti sınıflara ayıranlara, zümrelere bölenlere, etnik ve mezhep kategorisine çekenlere tavır aldık, cephe açtık.

Bize göre millet bir kültür birliğidir, tarihsel beraberliktir.

Ziya Gökalp’in yorumuyla düşünce kalıbımıza dökülen, Mithat Turhan’dan Erol Güngör’e kadar uzanan tekâmül etmiş ve tutarlılığını korumuş fikri çizgimizin kavrayışı aynısıyla budur.

Türkeş Bey’in tavsiye ve tembihi de bu şekildedir.

Irki temelde, biyolojik esaslara göre millet tarifi çok tehlikelidir. Nitekim, kaynaştırmak yerine kutuplaştıran, kucaklaştırmak yerine kavgaya tutuşturan, rahmani olmak yerine şeytani olan, bu çarpık ve marazi kayma halidir.

Geçmişimizin parlak sayfalarında ırk düşkünlüğü, ırkçı saplantı aransa bile kesinlikle bulunamayacaktır.

Soy başka, ırk başkadır; soysuzluk başka, ırkçılık bambaşkadır.

Biz Türklüğümüz laboratuvar imkânları ile kabullenmedik. Biz Türklüğümüzü kafatası ölçümleriyle keşfetmedik. Biz Türklüğümüzü başkalarını hor ve hakir görerek elde etmedik.

Gaspıralı İsmail Bey’in dediği gibi, ‘Dilde Bir Olduk, Fikirde Bir Olduk, İş’te Bir Olduk’

Bütün millet fertleri arasında anı da birdir, acı da birdir. Bin yıllık hukuk daimidir.

Millet aynı kültüre aynı inanca, aynı dile, aynı maziye, aynı geleceğe sahip insanlardan meydana gelen canlı bir organizmadır.” (Sn. Devlet Bahçeli’nin 9

Şubat 2019 tarihinde MHP'nin 50'nci Kuruluş Yıldönümü münasebetiyle Adana'da yaptığı konuşma)

3.5.1.Kurucu Kodlarımız

Kurulduğundan beri ısrarla vurguladığımız 'bu komisyon anayasa tartışmalarına girmeyecek' tezimizin gerekçesi şudur:

Anayasada açık olarak yazılı kurucu kodlarımızda her hangi bir sorun yoktur.

Türkiye'nin bir anayasa değişikliğine ihtiyacı, Türkiye demokrasisinin ve hukuk devletinin güçlendirmeye/geliştirmeye ve ilerletilmeye ihtiyaç duyduğu tartışmadan vareste olsa da karşı karşıya kaldığımız sorunla, yani terör ve tedhiş sorunuyla ve Terörsüz Türkiye Projesi ile kurucu kodlarımız arasında bir aykırılık bir tezat görmediğimiz için bu komisyonda anayasa tartışmalarına girilmemiştir.

Kurucu kodlar olarak tarif ettiğimiz 'Türk milleti kavramı ve devletimizin milli-devlet olma niteliği' haklı bir siyasal tercih olmanın ötesinde tarihi ve medeni bir zorunluluk olarak da önümüze çıkmaktadır.

Kurucu kodlar dediğimiz kavram ve kurumların aşağıda ayrıntılı olarak gösterileceği üzere, terör ve tedhişe neden olan değil bilakis modern, müreffeh bir demokrasi ve güçlü bir hukuk devleti için temel oluşturan kavramlar olduğu kabul edilmelidir.

Milli Devletin; ırk, dil, din, mezhep ayırt etmeksizin 'egemenliği' esasını vatandaşların oluşturduğu millete vermesi, meşruiyeti sandığa ve seçime dayandırması ayrıca vatandaşları eşit kabul etmesi demokrasinin temel ve vazgeçilmez şartıdır.

Bu anlamda milli devlet, aslında modern devlet ya da anayasal devlet demek olup, temel özelliği, egemenliği bir hanedana, şahsa, zümreye değil bizzat millete vermesidir.

Egemenliğin sahibi kabul edilen millet, eşit yurttaşlardan oluştuğu için, imtiyazlı sınıf, kesim ya da topluluk kabul etmez.

Aynı zamanda, milleti eşit ve özgür bireyler olarak gördüğünden ayrı sosyolojik gerçekliklere (aşiret, tarikat, etni-site, kulüp vb.) siyasal ayrıcalık tanımaz.

Milli Devlet en genel anlamda hukuk önünde eşit ve özgür vatandaşlığı esas alan ve egemenliği millet adına kullanan devlettir.

Avrupa'da feodalite (aristokrasi), burjuvazi, Kilise ve Merkezi krallıklar arasındaki siyasal çatışma neticesinde egemenliğin yere indirilmesi ve toplumun yeknesak bir hukuka tabi tutularak,

Burjuvazinin rahat hareket edebileceği teritoryal bir alan oluşturulması amacıyla egemenliğin sahibi olarak "millet" varlığına işaret edilmiştir.

Aynı dili kullanan ve aynı siyasal egemenlik altında bulunanların tümü, sınıf ve kökenine bakılmaksızın eşit yurttaşlar olarak, milletin fertleri kabul edilmişlerdir.

Siyasetin demokratikleşmesi, vatandaşlık statüsünün güçlenmesi ve nihayetinde dünyevi bir mesele olan egemenliğin, ilahi kökenli olmaktan çıkartılarak seçime ve sandığa dayandırılması bu sürecin neticesidir.

Milletin tanımını, en genel anlamda aynı siyasal organizasyonun içinde yer almak belirlese de, milleti işlevsel kılan aynı dil ile iletişim kurabilmektir.

Bu yönüyle resmi dil, eğitim dili ve merkezi devlet inşasının temel araçları olarak kullanılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne herhangi bir ırk, dil, din ve sınıf farkı gözetmeksizin eşit yurttaş olarak vatandaş olan herkese Türk milleti denilmiştir.

Bu tanımlama; Türkiye'de var olan etnik kimliklerin inkârı ya da bastırılması olmayıp, esasında milleti oluşturan bütün fertlerin bir milli kimlik etrafında eşitlenme ülküsüdür.

Bu yönüyle gayet medeni, demokratik ve insancıl bir yaklaşımdır.

Cumhuriyetin Kuruluşu aşamasında, azınlık statüsü taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalar gereğince ancak din esaslı olarak kabul edilmiş ve azınlıkların diğer vatandaşlardan farklı bir hukuki statüsü oluşmuştur.

Aslında, azınlık olarak kabul edilmek vatandaşlık hukukunun bir kısmından yararlanmayı engellediği için çok da talep edilen bir statü olmamıştır. Kaldı ki, uluslararası yükümlülükler gereğince kabul edilen azınlık statülerine rağmen, Türkiye Cumhuriyeti azınlık statüsündeki vatandaşlarına da hukuk önünde tartışmasız bir eşitliği uygulamıştır.

Cumhuriyetin en büyük başarısı, medeni ve siyasi bir kategori olarak vatandaşlığı siyasal sistemin temeline yerleştirmesidir.

Bunu Ortadoğu, Balkan ve Kafkas ülkelerinin hiçbirini gerçekleştirememiştir. Çünkü aşiret ve kabile bağları, tarikat ve mezhep mensubiyetleri hiçbir zaman merkezi bir siyasal yapılanma ve ortak dil ile iletişim sayesinde eşit vatandaş olmayı mümkün kılmamıştır.

Bu durum da; bir iç huzursuzluk veya bir dış müdahale halinde birlik duygusunun anında yok olmasına ve kimliklerin çatışmasına zemin hazırlamıştır.

Türk Milleti'nin bünyesindeki aşiret ve mezhep tanımlamaları resmi olarak kabul edilmemekle birlikte, bunların hepsini milli bir kimlikte eşitleme ülküsü öncelikli amaç olmuştur.

Böylece, insanların etnik kimlikleri, mezhepleri, aşiret ve kabile bağları kültürel bir gerçeklik olarak devam ederken, siyasal kimlik anlamında herkese eşitlik sağlanmıştır.

Sonuç itibariyle; Türkiye Cumhuriyeti, merkezi, üniter devlet yapısıyla ve resmi dili Türkçe ile kurulan ve kurumsallaşan egemen bir devlettir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesi ve kurucu kodlarına yön veren bu gerçekler, 19'uncu yüzyıl boyunca, millet olarak yaşadığımız acılardan çıkarılan siyasal ve ideolojik tecrübe ve birikimin neticesidir.

Cumhuriyet'in ikinci yüzyılına başlarken, Gazi Meclis'ten beklenen, cumhuriyetin kurucu değerlerini ve mirasını, ileri bir demokrasi ve sarsılmaz bir birliktelikle taçlandırarak ve hukuk devletinin temellerini güçlendirecek adımlar atmaktır.

3.5.2 Kurucu Kodlarımız, inkâr ve asimilasyon politikası üzerine mi kuruludur?

Osmanlı Türk İmparatorluğu'nun reayadan tebaaya ve tebaadan vatandaşa geçiş süreci, modern devlete evrilme aşamasına denk gelir.

Bu dönüşüm sırasında,

Saltanat kaldırılıp hanedanlığa son verildiğinde, egemenlik de kayıtsız ve şartsız Türk Milleti'ne devredilmiştir.

Bugün, bazı kesimlerce tartışılan Anayasa'nın 66'ncı maddesindeki tanım, 1924 Anayasası hazırlanırken de mecliste gündeme gelmiştir.

Bu meselede önemli incelemeleri ve araştırmaları bulunan Diyarbakırlı Ziya Gökalp'in fikirleri, söz konusunun maddenin yazımında önemli ölçüde benimsenmiştir.

Bu tanımlama, zamanının en ileri ve medeni yaklaşımlarından biri olarak; milleti, siyasi ve hukuki bir birliktelik olarak tanımlamakta ve Türkiye Cumhuriyeti'ne vatandaşlık bağıyla bağlı olan herkesi bu milletin eşit ve özgür birer ferdi olarak kabul etmektedir.

Söz konusu bu tanım, Türkiye'de var olan etnik-kültürel, dinsel, mezhepsel ve hatta düşünsel gerçeklikleri ve kimlikleri reddeden veya yok sayan bir nitelik taşımamaktadır.

Zira devletler, etnik kimliklere veya dinsel ve mezhepsel gerçekliklere ne bir varlık bahsedebilir ne de bunları yok sayma gücüne sahiptir.

Başta da belirtildiği gibi, etnik kültürel kimlikler doğal, kendiliğinden ve doğuştan gelen olgulardır.

Bu bağlamda dile getirilen;

Devletin anayasal olarak Kürtleri yok saydığı,

Kürtlerin her şey olabildiği ancak Kürt olamadığı,

1924'ten beri Türklük Sözleşmesi ile herkesin zorla Türk sayıldığı yönündeki iddiaların temelinde kavram karmaşası, bilgi eksikliği ya da kasıtlı çarpıtma gayretleri yatmaktadır.

Bu bağlamda çokça tartışılan Anayasa'nın 66. maddesi, sanılanın aksine, bir vatandaşlık tanımı yapmamaktadır.

Zira vatandaşlık, anayasal bir tanımı gerektirmeyen, devlet ile fertler arasındaki hukuki ve siyasi bir bağ olup, bu mahiyeti itibarıyla zaten tanımlanmaya ihtiyaç duyulmayan hukuki bir olgudur.

Anayasalar, vatandaşlığın nasıl kazanılıp nasıl kaybedileceğini düzenler;

Bizim anayasamız da bu konuda hükümler içermektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda, bu düzenlemelerin yanı sıra, millet tanımının temelinde vatandaşlığın bulunduğu, yani milletin vatandaşlık eksenli olarak tanımlandığı ilk fıkrada açıkça belirtilmiştir.

Bu bağlamda, Anayasa'nın 66. maddesi, doğrudan vatandaşlığı değil, vatandaşlık temelinde oluşan bir milleti tanımlamaktadır.

Bu yaklaşım, 1876 Osmanlı Kanun-i Esasi'sinden beri süregelen bir geleneğin devamı niteliğindedir.

Zira, Osmanlı Kanun-i Esasi'si, temel hak ve özgürlükleri vatandaşlarına tanıırken, ilgili maddelere "Her Osmanlı..." hükmüyle başlamaktadır.

Bu hükümle, "Osmanlı" tanımının Hanedan üyelerini değil,

Osmanlı coğrafyasında vatandaşlık bağına sahip olan herkesi kapsadığı açıkça belirtilmektedir.

Bu yaklaşım, daha sonra 1924, 1961 ve 1982 Anayasalarında da sürdürülmüştür. Anayasa, "her Türk," "Türk devleti" ve "Türk vatani" gibi ifadeleri kullanırken,

Bu kavramlara Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına sahip olan herkesi kapsayan bir tanım getirerek kendi içinde bu soruya cevap vermektedir.

Söz konusu tanımlama, asla bir inkâr veya yok sayma olarak değerlendirilemez.

Zira Anayasa;

Nakşiler, Sünniler, Aleviler ya da benzeri topluluklar gibi sosyal ve kültürel olgulara hukuki ve siyasi bir varlık bahşetmez.

Zaten, birer sosyal gerçeklik olan bu olguların, birer hukuki ve siyasi varlık olmak gibi bir zorunluluğu da bulunmamaktadır.

Bu durum, hukukun ya da demokrasinin değil, tamamen devlet oluşum süreçlerinin bir neticesidir.

Dolayısıyla, Anayasa'da Kürtlerin doğrudan bir tanımının yer almaması, varlıklarının inkâr edildiği anlamına gelmemektedir.

1924 Anayasa değişikliği TBMM görüşmelerindeki derin ve aydınlatıcı tartışmalarda da görüldüğü üzere; modern, demokratik, hukuka dayalı ve temel hak ve özgürlükleri en geniş kapsamda güvence altına alan bir devlet yapılanması için bugün dahi en geçerli ve gerçekçi formül olarak değerlendirilmektedir.

O dönemin tutanaklarına başvurulduğunda, bugün tartışılan birçok sorunun o dönemde, çok daha ileri ve derinlemesine ele alındığı açıkça görülmektedir.

Ayrıca, bu tartışmalar sonucunda üretilen metinler ve yapılan düzenlemeler, ciddi bir tarihsel, düşünsel, siyasal ve hukuksal birikime dayandırılmıştır.

Sonuç olarak; kendi yaşadığımız tarihsellik içerisinde üretilen merkezi, üniter, milli devlet yapımız ile kapsayıcı, kuşatıcı, demokratik ve özgürlükçü vatandaşlık tanımına dayalı millet yapımız ve dolayısıyla kurucu kodlarımız sorunların kaynağı ya da kök nedeni değildir.

Aksi yöndeki iddialar, her şeyden önce gerçekliğin inkârı ve hilaf-ı hakikat olduğu gibi tarihimize de kendimize de iftira olur.

Bazı sorunlar yaşanmıştır ama bunlara kök neden/yapısal sebep arayalım diye kendimize, tarihimize iftira atmanın, gerçekliği ters yüz etmenin ve olmamış/yaşanmamış bir tarih inşa edip bunu bir anlatı haline getirmenin kimseye faydası yoktur.

VI. Türkiye'ye Özgü Çözüm Modeli: Terörsüz Türkiye Projesi

A-Temel Tespitlerimiz Ve Hüküm Cümlelerimiz

Türk siyaset kurumu, tarihi bir adımla, önemli bir sorunu çözmek için güçlü bir fikir birliği ile meclis yapımızın kahir ekseriyetiyle çözüm odaklı bir birliktelik inşa etmiştir.

Bu tavır, Türk demokrasisinin daha da güçlenmesi ve kökleşmesi açısından önemli bir adımdır.

Yapılan çalışmalar neticesinde “*benim de bir diyeceğim var* “diyen her kesimin sözcüleri ve temsilcileri dinlenmiş, bu tarihi mesele üzerine söylenen her söz tutanakla kayıt altına alınmıştır.

Parlamentoların bir görevi konuşmaysa diğer temel görevi de dinleme olduğundan, parlamentomuzun bir uzvu olan komisyonumuz farklı hatta çoğu zaman katılmamız mümkün olmayan her görüşü ve herkesi dinlemeyi çoğulculuğun, fikir hürriyetinin ve en temelde Türk demokrasisinin bir gereği olarak telakki etmiştir.

Gerek yapılan dinlemeler ve alınan görüşler, gerek tarih boyunca bu konularda tecrübe sahibi olmuş devletimizin ilgili birimlerinin birikimleri neticesinde verdiği bilgiler bir araya getirilmiştir.

Komisyonun kuruluş amacı olan Türkiye'yi terör ve tedhişten arındırma, toplumsal huzur ve barışı tesis etme hedefini işaret eden **Terörsüz Türkiye Projesi'ni** tarihsel, kavramsal ve kurumsal bir zemine oturtmak için nihai bir rapor tanzim edilecektir.

En başta da belirtildiği gibi Komisyonumuz Türkiye'nin kurucu değerlerini, anayasal sistem ve rejimini, milli yapısını ve üniter yönetim modelini tartışma konusu etmeksizin;

Münhasıran PKK terör örgütü ve onunla iltisak ve irtibatlı tüm yapıların silahsızlandırılması ve kendilerini feshederek demokratik hukuk zeminine çekilmesi için yapılması gerekenlerin konuşulduğu ve tartışıldığı bir platform olmuştur.

Merhum Hocamız Erol Güngör demişti ki; “Milliyetçilik bir dış mesele olarak göründüğü zaman yerli kültürün yabancı kültüre karşı çıkması şeklinde cereyan eder. Bir i  mesele olduğu zaman ise asıl iş memlekette milli birliğe engel olacak mahiyetteki kültürel, iktisadi ve sosyal farklılaşmaları asgariye indirilmesidir. Milliyetçilik ilk hamlede milli birlik ve tecan s n kazanılması davasıdır.”

Bizim “Terörsüz Türkiye” hedefine bakışımızın kavramsal ve düşünsel  er evesi bu şekilde ihata ve ifade edilebilir.

Farklılıklarımızı ortak bir dinamizme çevirebiliriz.

 nerilerimizi sunarken;

Anayasal düzenimizi,

Milli devlet yapımızı,

Üniter yönetim modelimizi

Kurucu değerlerimizi neden tartışma konusunu yapmadığımızı ve bu yöndeki tartışma arayışlarını da yersiz ve gereksiz bulduğumuzu da raporumuz içeriğinde açıklamış bulunmaktayız.

Bunu; bir muhafazak rlık veya resmi ideolojiye bağlılık olarak değil tarihin bir zorunluluğu, coğrafyanın bir gerekliliği, hukukun ve demokrasinin vazgeçilmez unsurları ve gerçeğin hatırı olarak telaki etmekteyiz.

Bu nedenle raporumuz Yüce Meclis’e, siyaset kurumuna münhasır bir sorunu çözmekle ilgili önerilerde bulunmadan önce bahse konu sorunun neşet ettiği zemini ve bu bağlamda dile getirilen ama katılmadığımız bazı tespitlere karşı cevaplarımızı ve gerek elerimizi arz etmemiz gerekmektedir.

1-Sorunu Doğru Tanımlamak Gerekir

Sosyal olaylarda bir meseleyi çözmenin ilk ve temel şartı öncelikle meseleyi doğru tespit, teşhis ve tarif etmektir.

Doğru ve yeterli bir tespit, teşhis ve tarif meseleyi çözmenin, sorunu halletmenin en az yarısıdır.

Onun için neyle uğraştığımızı, neyi çözmeye çalıştığımızı en başta ortaya koymak gerekmektedir.

Bunun için de kullandığımız kavramlar üzerinde mutabık kalmamız gerekir.

Bir filozof ‘kavramlar asla masum değildir dese de’ sonuç olarak insanlar kavramlarla düşünür.

Ülkemizin birçok sorunu olmakla birlikte, temel sorunlarından birisi ve belki de ilki kavramlar konusundaki karmaşadır. Herkesin kullandığı ama herkesin kendince içeriğini doldurduğu, anlam verdiği kavram setleriyle bırakın bir sorunu çözmeyi, herhangi bir konuda anlaşılabilmeyi ve konuşabilmeyi başarmak bile mümkün değildir.

Genel kabul görmüş, literatürde tanımlanmış kavramları kendi amaçları için eğip-bükme, bunlara yeni anlamlar atfetmek yerine; ilk yapılması gereken şey herkesin aynı anlamları yüklediği kavramlar setini belirlemektir.

Bu amaçla, raporumuzun en önemli kısmı olarak sorunu tanımlamayı ve kavramsallaştırmayı öne çıkartmış bulunmaktayız.

Türkiye, 1984’ten beri bölücü terör örgütü PKK’nın terör ve tedhiş hareketiyle mücadele eden ve bu konuda ciddi bedeller ödeyen bir ülkedir.

Şimdi, bu sorunu kalıcı bir şekilde ortadan kaldırmaya azmetmiş bulunmaktayız.

Tarihi hükmümüzü ve bu konuda en sonda diyeceğimizi en başta ifade ederek başlayacak olursak,

Mesele, Türk Devlet Tarihinde çokça rastladığımız her dönemde şekil ve kılık değiştiren tedhiş ve terör sorunudur.

Devlet geleneğimizde görüldüğü üzere her başkaldırı, tedhiş ve terör nihayetinde yok edilmiş, toplumsal huzur tesis edilmiş ve bu neviden örgütler ve yapılar hedeflerine ulaşamamıştır.

Uzun süren bir terör ve tedhiş sorununu; devlet tecrübemize, siyasal geleneklerimize, milletimizin sahip olduğu merhamet ve adalet değerlerine uygun olarak çözüme kavuşturmak ve sonlandırmak, tarihin omuzlarımıza yüklediğini bir sorumluluktur.

1.1. Sorunun Mahiyeti ve Analizi

Kürtler de diğer tüm etnik kimlikler, kültürel varlıklar gibi Aziz Milletimizin ayrılmaz bir parçasıdır.

Neredeyse yarım asırdır devam eden teröre, tahrik ve provokasyonlara rağmen Kürt'ün Türk'e, Türk'ün Kürt'e karşı bir düşmanlığı olmamıştır.

Fakat her kesimin, sınıfın, grubun sorunları ve talepleri olduğu gibi Kürt kökenli vatandaşlarımızın da sorunları ve talepleri vardır ve olması da doğaldır.

Şiddete başvurmadan, hukuk ve demokrasi zemininden ayrılmadan her türlü talep dile getirilebilir ve konuşulabilir.

Bunların hepsi kabul edilmek zorunda değildir ama hepsi dinlenmeye değer ve konuşulmayı hak eder.

Kürt sorunu yok derken, ne Kürt kökenli vatandaşlarımızın etnik kimliğini, ne de dilini inkâr etme, yok etme ve yok sayma gibi bir anlayışın içerisinde olunmamıştır.

Bunlardan yola çıkarak; milli kimliği tartışma konusu etmek ve milli bütünlüğü bozacak talepler ileri sürmek tarafımızdan asla kabul edilemeyecektir.

Böyle bir tutum başta da belirttiğimiz gibi, sorunu yanlış tanımlama ve yanlış teşhis etme ve yanlış tedavi önerisinde bulunmak olacaktır.

Anayasal sistemimize göre ırk, dil, din ve mezhep fark edilmeksizin bir bütün olarak Türk milletini oluşturan vatandaşlarımızın temsil yetkisi münhasıran Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndedir.

TBMM'de her milletvekili sadece kendi seçildiği seçim bölgesini değil tüm milleti temsil eder. (TC Anayasası Md.80)

Bu nedenle, TBMM'deki her parti diğer her kimliği ve kesimi temsil ettiği kadar Kürtleri de temsil etmektedir.

1.2. Sorunun Geçmişi

Meseleyi tartışırken, bazıları 27'nci isyan derken bazıları da Tanzimat'tan başlatıp buna asırlık sorun demeyi tercih etmektedir.

Sadece akademik bir tartışma olsa üzerinde durulmayacak bu karmaşa der geçeriz.

Sorun asırlık bir sorun olarak kabul edildiği takdirde; meseleyi Cumhuriyetin kuruluşuna ve dolayısıyla kurucu değerlerimize veya Tanzimat sonrasında başlayan Milli devlet inşa sürecine dayanması gerekir.

Böyle bir şey mümkün olmayacağına göre; bu iddialar; sorunun çözümünden ziyade Milli devleti ve cumhuriyetin kurucu kodlarını tartışmaya açmaya dönük olarak devletin temellerini sarsmak isteyen kötü niyetli ,hain bir arayışın ve siyasi tuzağın tezahürü olarak görürüz. Lozan antlaşması ve 1924 Anayasası öncesini tartışarak süreci sabote etmeye çalışanlara müsamaha gösteremeyiz.

Böyle bir tartışmaya hiç kimsenin hakkı yoktur.

Asırlık sorunlarımız vardır ama hepsi aynıdır ve birbirinin devamıdır denilemez.

Mesela, tarih boyunca yoksulluk sorunumuz vardır, eğitim sorunumuz vardır, kamu yönetimi sorunumuz vardır. Ama bunların hepsi kendi zamanı içinde özgün nedenlere dayandıkları için, çözümleri de kendi zamanına göre konuluşmuş ve bir şekilde giderilmiştir.

Bu, her şeyden önce doğru bir tarih okuması ve doğru bir tespit değildir.

rnek vermek gerekirse, Cumhuriyet ncesi Tanzimat modernleşme ve merkezileşmesine karşı çıkan Anadolu ve Baklanlardaki ayan, eşraf ve mütegalibe isyanları nasıl ki Türkmen isyanları değilse;

Bedirhanilerin veya Babanzadelerin isyanları da Kürt isyanları değildir.

Cumhuriyet döneminde; Delibaş İşyanı, Anzavur isyanı, Yozgat/Çapanoğlu İşyanı nasıl ki Türkmen, Avşar, Oğuz isyanları değilse,

şeyh Sait veya Dersim isyanları da Kürt ve Zaza isyanları değildir.

Sorunu kendi tarihsel gerçekliği içinde ele almazsak hem tarihe, hem de halka haksızlık etmiş oluruz.

1.3. Terör neden mi sonuç mu?

Ortada bir terör sorunu olduğunu herkes kabul etmekte ama kimisine göre bu terör başka sorunların dışı vurumu yani neticesi olduğu için ya mazur görülmekte ya da terörü bitirmek için yine asıl neden/temel neden dedikleri kök neden iddiasıdır.

Hiçbir sosyal olayın tek nedeni ve tek boyutu olmaz.

Bir sorun varsa elbette birçok nedeni ve boyutu da olacaktır.

Fakat terör gibi hiçbir insanlık değeri ile telifi mümkün olmayan bir hadiseyi makul ve meşru göstermek için hiçbir neden veya kök neden veya asli neden ifadeleriyle mazeret üretilmesi kabul edilemez.

Terör neye dayanırsa, hangi gerekçeyle ortaya çıkarsa ve hangi kutsal/değerli söylemi kullanırsa kullansın bizzat kendisi kabul edilemez olduğundan, sebep ilişkisi sorgulaması yapılmaz ve yapılmamalıdır.

Terör tek başına, bizzat kendisi bir sorundur ve ortadan kaldırılması gerekir.

Diğer tüm sorunlar ya terörden doğmuş sorunlardır veya terörün bizzat çözülmesini engellediği, geciktirdiği, imkansızlaştırdığı sorunlar durumundadır.

Terörü bir sebebe, tarihi arka plana, makul görülecek nedene dayandıran herkes farkında olarak veya olmayarak terörü meşrulaştırmakta ve terörü bir sorun çözme aracı olarak kategorize etmektedir.

Onun için ayrıntısına girmeden diyoruz ki, terör başlı başına bir sorundur, hiçbir sorunun neticesi değildir bilakis birçok sorunun bizzat nedenidir.

Onun için, önceliğimiz bizzat terörü yok etmek ve Türkiye'nin gündeminden çıkartmaktır.

Bu bağlamda, “Türkiye’de bir Kürt sorunu var, bu sorun çözülmediği için PKK ortaya çıktı. PKK da terör üretti onun için terörün bitmesi için PKK’nın ortadan kalkması, PKK’nın ortadan kalkması için Kürt sorununun çözülmesi gerekir” diyenler;

Bu silsileyi daha da ileriye götürüp ‘Kürt sorunu da Türkiye’nin demokratikleşme sorununun bir parçası olduğu için Türkiye’de demokratikleşme sorunlarını çözmeden terör bitmez’ demektedirler.

Bunu diyenler; her tarafı yanlış ve haksızlıklarla dolu olan bu tip önermelerin her şeyden önce hukuk ve demokrasi gibi yüce değerleri terör faaliyetleri neticesinde elde edilecek değerler konumuna getirmekle büyük bir yanlışla iştirak etmektedirler.

Terör, demokrasi ve hukuk olmadığı için ortaya çıkmış demek; terör gibi lanetli bir faaliyeti demokratik hukuk düzeni inşa etmeyi amaçlayan meşru bir yöntem olarak görmek anlamına gelecektir.

Odak noktamızı ve asıl hedefimizi daha soyut ve fiktif tartışmalara feda etmeden somut, gerçekçi ve amaca dönük tavsiyelerimizi öne çıkartmamız gerekir. Böylece; Gazi Meclisimiz spesifik bir sorunu çözmeye yönelik net ve somut adımlar atmak imkanına sahip olacak, hem de gerçeklikten kopmadan ülkenin ciddi bir sorununu çözecek kudretli bir irade tecelli ettirebilecektir.

1.4. Temel Haklar mı, Siyasal Talepler mi?

PKK Terör Örgütünün kendini feshetmesi ve silah bırakması konuşulurken meseleyi Kürt sorunu olarak tavsif etmeye çalışarak bağlamında koparmak isteyenler olmaktadır.

Sorunun tarafı olanlar her şeyden önce temel hak ve özgürlükler ile siyasal talepleri karıştırmakta ve siyasal taleplerini temel hak ve özgürlükler içinde değerlendirmektedirler.

Temel hak ve özgürlüklerin pazarlık ve müzakere konusu edilmezliği, kendiliğinden devlete pozitif ve negatif yükümlülükler getirmesi, devletin bu hakları tanıyıp geliştirmesi ve koruması devletin varlık nedeni olarak kabul edilir.

Dolayısıyla, bir siyasal talep temel hak ve özgürlük olarak tanımlandığında buna karşı çıkmak, bunu tartışmak kendiliğinden anti-demokratik ve hukuk dışı bir tavır olarak değerlendirilmektedir.

Bunun farkında olanlar dünyanın her yerinde siyasal talepler olan hususları temel hak ve özgürlükler olarak kavramsallaştırmakta ve maalesef bu konuda kamuoyunu geniş anlamda yanıltma imkânına sahip olmaktadır.

Herkesçe bilinmektedir ki temel hak ve özgürlükler, modern devletle birlikte ortaya çıkan ve ağırlıklı olarak Amerika Bağımsızlık Savaşı ve Fransız İhtilali ile gündeme gelen hususlardır.

Fakat bu tarihsel gerçeklik, temel hak ve özgürlüklerin devletin ya da siyasetin eseri ya da ürünü olduğu anlamına gelmemektedir.

Bilakis, devletin ya da kamunun temel hak ve özgürlüklerle kendini sınırlama ihtiyacı hissetmesi bahsedilen tarihsel olgulardan sonra fiiliyata geçmiştir.

Çünkü temel hak ve özgürlükler teorik olarak insanın şahsına bağlı, doğuştan edinilen, herhangi bir üst otorite veya siyasal merci tarafından kabul edilmeyi gerektirmeyen, insan olma hasebiyle her insanın sahip olduğu, devredilmez ve vazgeçilmez haklardır.

Bu özellikleri nedeniyle modern her devletin ve demokratik hukuk devletlerinin temel hak ve özgürlükler konusunda pozitif ve negatif yükümlülükleri söz konusu olmakta ve devletin hukuk devleti niteliği ile demokrasisinin gelişmişliği söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmesine bağlı olarak belirlenmektedir.

Siyasal talepler ise temel hak ve özgürlüklerden farklı olarak belirli bir sosyal yapıların çeşitli siyasi taleplerini içermektedir.

Kimi zaman devletlerin hukuk devleti ve demokrasi konusundaki eksiklik ve yetersizlikleri nedeniyle temel hak ve özgürlükler siyasal talepler olarak gündeme gelebilmektedir.

Kimi zamanda Türkiye’de bazı odakların yaptığı gibi aslında temel hak ve özgürlükler kapsamında olmadığı halde bazı kollektif talepler temel hak ve özgürlükler olarak tanımlanıp böylece bu taleplerin meşruiyeti artırılmakta hatta tartışma konusu edilmesi dahi gayr-i hukuki ve gayr-i medeni bir tutum olarak yaftalanmaktadır.

Burada yapılması gereken ilk ayırım siyasal taleplerin temel hak ve özgürlükler ile sınırını netleştirmek ikinci düzeyde ise siyasal taleplerin kim için ve kimler tarafından talep edildiğini tartışma konusu etmektir.

En başta kayda geçirilmesi ve üzerinde durulması gereken husus topluluk, grup, anlamında tek tek bireylerden oluşan ama bireyleri aşan sosyal yapıların temel hak ve özgürlüklerin sahibi olup olmayacağı hususudur.

Temel hak ve özgürlüklerin sahibi, süjesi birey olduğuna göre ve bunlar temelde insan hak ve hürriyetleri olarak tanımlandıklarına göre toplulukların, kolektivitelerin temel hak ve özgürlükleri olamaz.

Toplulukların talepleri olabilir ve taleplerini dillendirmeleri de söz konusu olabilir ama bunlara temel hak ve özgürlük kisvesi giydirip bunları dokunulmaz ve sorgulanmaz olarak tanımlamak doğru değildir.

Tek tek bireylerin toplamından oluşan ve doğal olarak hukuki bir şahsiyet sahibi olmayan varlıkların temel hakları ve özgürlükleri olamaz fakat talepleri olabilir.

Bu yapılar öncelikle hukuki şahsiyet kazanmayı talep edebilirler. Hukuki varlık ve şahsiyet kazandıktan sonra belirli yetki, imkân ve ayrıcalık talepleri olabilir. Ama her şeyden önce hukuki anlamda şahsiyet kazanmaları gerekir.

Realite veya fiili durum ile hukuki durumu karıştırmamak gerekir.

Roma Hukukundan beri hak ve yükümlülükler (hak ehliyeti ve sorumluluk) gerçek şahıslara tanınmış yani insanlar fert fert hukukun süjesi olarak kabul edilmişlerdir.

Semavi dinlerde de teklif ve mesuliyet bireylere has olup bireyin dışında kollektif ya da grup anlamında bir teklif ve mesuliyet söz konusu değildir.

Onun için İslam hukukunda vakıflar dışında kamu tüzel kişilikleri söz konusu değildir.

Roma hukukunda ise hak, sorumluluk ve ehliyet gerçek kişilere/shahıslara has iken sadece belirli düzeyde üst siyasal merci/hukuk koyucu belli gruplara/topluluklara şahsiyet bahsettiği takdirde onların hak ve sorumlulukları söz konusu olabilmektedir.

Modern hukukta şirket, dernek, vakıf, sendika vb. yapıların tüzel kişilik olarak hak, ehliyetine ve mesuliyete sahip olmaları kendiliğinden olan bir durum olmayıp üst hukuki otorite anlamında devletin tanıdığı yetkiye dayanmakta ve bu çoğu zaman bir kanuna dayanmaktadır.

Örneğin kişi doğduğu andan itibaren hatta doğmadan önce birçok temel hak ve ehliyeteye sahip olmasına karşılık tüzel kişilikler ancak dayanağı olan tüzelerin belirlediği şekilde varlık kazandıktan sonra hak ve ehliyet sahibi olabilmektedirler.

Gerçek kişilerden farklı olarak devletin kişilik kazanması yani kamu tüzel kişiliği olarak hak ve yükümlülük sahibi olması modern ulus-devlet ile ortaya çıkan bir husustur.

Anayasalar devlete tüzel kişilik bahşederken aynı zamanda bu tüzel kişiliğin organlarını, hak ve yükümlülüklerini de belirleyen metinlerdir.

Vakıflar için vakıf senedi, şirketler için ana sözleşme ne ise devlet için de anayasa odur.

Fakat gerek vakıf senedi gerekse şirket ana sözleşmesi anayasa ile varlık kazanmış devletin yetkili organının çıkardığı mevzuata dayalı olarak varlık kazanırken devlet de varlığını bizzat anayasadan almaktadır.

Devletin kamu tüzel kişiliği olarak kabul edilmesi sayesinde kamu malı, kamu alacakları, kamu borcu vb. kavramlar hukuki nitelik kazanmaktadır.

Bir kamu tüzel kişiliği olarak varlığını anayasadan alan devletin kurucusu ise millettir.

Vatandaşların oluşturduğu muhayyel, daha doğrusu siyasi ve hukuki topluluk olarak millet, devleti oluşturmaktadır.

Anayasa teorisinin en tartışmalı konusu ise buradaki öncelik meselesidir.

Devletin hukuki-siyasi açıdan tanıdığı veya hukuki-siyasi olarak örgütlenip devleti var eden millet ile devletin ilişkisi anayasalarla belirlenir.

Bu anlamda devletin anayasal yetkiye dayalı olarak bireylerden ayrı kişilik bahşettiği yani hak ve yükümlülük sahibi olma ehliyeti verdiği varlıklar tüzel kişiliklerdir.

Çünkü varlıklarını bir tüzeye yani üst siyasal ve hukuki merciin onlara varlık bahşetmesine dayandırmaktadırlar.

Tüzel kişilikler belediyeler, Üniversiteler ve KİT'ler gibi kamusal olabilecekleri gibi dernek, vakıf, şirket gibi özel de olabilirler.

Fakat her halükarda toplulukların şahsiyet kazanması yani hak, sorumluluk ve ehliyet kesbi ancak ve ancak hukuki-siyasi bir üst düzenleme ile mümkündür.

Bu bağlamda Türkiye veya başka bir ülkede devletin siyasi ve hukuki olarak varlık vermediği hiçbir topluluk, grup, etnik kimlik, tarikat, mezhep, siyasi veya düşünsel kulüp hukuki anlamda varlık sahibi değildirler.

Elbette bunların bir sosyal gerçeklik olduğu tartışılmaz ama bunların hukuki bir varlık olarak hak, özgürlük, sorumluluk ve dolayısıyla belirli taleplerin sahibi olması söz konusu olamaz.

Türkiye açısından olaya bakıldığında anayasa ile devletin dışında tanınmış/belirlenmiş kamu tüzel kişilikleri belli olduğu gibi özel hukuka dayalı olarak kurulacak ve kurulması mümkün olan özel hukuk tüzel kişilikleri de bellidir.

Bunun dışında tek tek bireyler daha doğrusu vatandaşlar ise anayasal açıdan tanımlanmış bir hukuki-siyasi varlık olarak milletin ferdidirler ve millet adına kimlerin hangi yetkileri kullanacağı, milli iradenin ne şekilde ve kimler tarafından icra edileceği de yine anayasada açıkça belirlenmiştir.

Anayasanın 66'ncı maddesinde belirlendiği şekliyle Türk milletinin birer üyesi olan Kürtlerin ayrı bir hukuki-siyasi varlığı söz konusu değildir.

Dolayısıyla “Kürtlerin hakları” ya da “Kürtlerin talepleri” şeklindeki bir kavramsallaştırma hukuken doğru değildir.

Bu bağlamda olaya bakıldığında ana dille eğitim, anadilde eğitim, ana dilin resmi dillerden biri olarak kabul edilmesi,

Kürt kimliğinin anayasal dayanağa kavuşturulması,

Kürtlerin anayasada ayrı bir ulusal varlık olarak tanınması vb. tüm talepler bireyler tarafından gündeme getirildiğinde bireysel ifade özgürlüğü çerçevesinde meşru olarak görülebilir.

Fakat bunlara temel hak ve özgürlükler denilemez.

Dolayısıyla devletin bunları kabul etmesini beklemek de ne hukuk devletin ne de gelişmiş demokrasinin bir gereğidir.

Bütün bu pratik zorluklar ve sınırlamalara bakıldığında millet inşasının aslında temel hak ve özgürlükler ile ilgili olmayan tamamen siyasi vaziyet almaz.

Sonuç olarak bir meseleyi tartışırken her şeyden önce doğru kavramsallaştırma yapmak ve ulvi/meşru/dokunulmaz kavramlar arkasına sığınarak bazı siyasi talepleri çarpıtmamak gerekmektedir.

Temel hak ve özgürlükler ile siyasal talepler arasında net bir sınır çekmek gerektiği gibi siyasal taleplerin sözcüsü ve taşıyıcılarının da temsil ve ehliyetini tartışmak gerekir.

Kimin kimleri ne kadar temsil ettikleri veya talep edilen hususların ne kadar temsil edildikleri, iddia edilen kesimlerin ortak talepleri olduğu hususu temsili demokrasinin ve anayasa teorisinin en sorunlu alanı olduğu gibi halen çözülebilmış bir sorun da değildir.

Yarışmacı demokrasilerde özgür seçimlerin dahi milli iradeyi ne kadar temsil ettiği ve yansıttığı sorgulanırken bir terör örgütünün veya herhangi bir siyasal partinin bir etnik kimliğin temsilcisi ve sözcüsü olarak belirli taleplerde bulunması ve bunları temel hak ve özgürlük olarak formüle etmesi kabul edilemez.

Dolayısıyla tek tek her Kürt kökenli Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının her türlü siyasal talepte bulunma, şiddete başvurmamakça bunu ifade etme ve bunun için gerekirse örgütlenme hakkı tartışılmaz.

Fakat birilerinin kendi kendini vekil veya temsilci tayin edip belirli taleplerde bulunmasının temsili demokrasi ve hukuk teorisi açısından kabul edilebilir bir tarafı olmadığı gibi meşruiyeti de söz konusu değildir.

1.5. Çözumsuzlük mü Terörsüz Türkiye mi?

Bu meseleyi siyasal talepler, ideolojik takıntılar ve uluslararası denge ve dinamiklerin ortaya çıkaracağı fırsat ve imkanlar beklentisi ile sürüncemede bırakmak isteyenler oldu ve olacaktır.

Fakat Türkiye Cumhuriyeti Devleti, terör örgütüne tek bir karış toprak üzerinde hâkimiyet kurma imkân ve fırsatı vermediği gibi hiçbir zaman hepimizin yüzünü kızartacak facialara da imza atmamıştır.

Savunma sanayimizin bu kadar güçlendiği, devlet kapasitesinin bu kadar geliştiği, bilişim teknolojisindeki devrimlerle birlikte devletin kontrol ve bilgi edinme kapasitesinin bu kadar büyüdüğü bir ortamda kır gerillacılığı ile kimsenin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne bir şey dayatabilme ve bu devletten bir şey alabilme imkân ve ihtimali yoktur.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu gün kurulduğu günden bu yana en azametli ve kudretli dönemini yaşamaktadır.

Uluslararası dengelerdeki değişim, jeo-politik konumu ve ekonomik gücü dikkate alındığında Türkiye artık bölgesel bir güçten küresel bir güce doğru evrilmektedir.

Böyle bir devletin 1980 öncesi Maocu taktiklerle terör ve tedhiş üreten bir terör örgütünün taleplerine cevap vermesi akla muhal bir durumdur.

Şunu özellikle belirtmek gerekir ki, ne bölgemizde ortaya çıkan dengeler ve oluşan yeni dinamikler, ne uluslararası konjonktür ne de Türkiye'nin iç siyasi dengeleri ve şartları Türkiye'yi bir terör örgütüyle müzakere ve muhataplığa mecbur bırakmış değildir.

Türkiye mecburiyetten değil gücünün zirvesindeyken ve terörü artık işlevsiz hale getirmişken bunu kalıcılaştırmak için Terörsüz Türkiye sürecini başlatmıştır.

Onun için kimse bu süreci bir mecburiyet olarak görüp maksimalist ve hiçbir zaman kabul edilmeyecek talepleri gündeme getirmeye çalışmamalıdır.

Bu faaliyetler tamamen terörü fiilen bitirmiş bir devletin resmen de bu işe nokta koyma çabasıdır.

Yeniden hatırlatmak gerekirse;

Temelleri 1970'li yıllarda atılan PKK terör örgütü, Türkiye'ye karşı yarım asra yaklaşan bir süredir terör ve şiddet eylemi üretmiştir.

Türkiye'nin siyasi anlamda sömürgeci, ekonomik anlamda yağmacı, kültürel olarak asimilasyoncu bir devlet olduğu iftirasıyla kanlı saldırılar düzenlenmiştir.

Dünyada devrimci terör dalgasının hüküm sürdüğü 1960'lı yıllarda Avrupa'da sol temelli terör eylemlerinin ve fikirlerinin Türkiye'de de karşılık bulmasıyla birçok terör örgütünün fikri temelleri filizlenmeye başlamıştır.

PKK terör örgütünün de temelleri bu dönemin ideolojik çatışmalarından etkilenererek sosyalist fikirler temelinde şekillenmeye başladığı açıktır.

Bu döneme hâkim olan siyasal unsur Marksist-Leninist ideolojik esaslardır. Silahlı eylemler, “etnik ayrılıkçı” temel üzerine kurgulanmıştır.

PKK 1978’e kadar olan süreçte fikri temellerini sol tabanlı örgütler içinde şekillendirmeye başlamış ve bu doğrultuda Diyarbakır’ın Lice ilçesinin Fis köyünde 27 Kasım 1978 tarihinde yapılan bir toplantı neticesinde kurulmuştur.

İlk silahlı eylemini Siirt’in Erüh ilçesi, Hakkâri’nin Şemdinli ilçesinde sözde hakkını savunduğu Kürtlere yönelik olarak 15 Ağustos 1984 tarihinde gerçekleştirmiştir. Böylece binlerce insanın hayatına mal olan kanlı startı vermiştir.

Marksist-Leninist ilkeler doğrultusunda Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerini de içine alacak şekilde Suriye, İran ve Irak topraklarının bir kısmını içeren, hedefi Bağımsız Birleşik Demokratik bir Kürdistan Devleti kurmak olan PKK;

Stratejisini “Ulusal Demokratik Halk Devrimi” olarak belirlemiş, mücadele yöntemi olarak da, “Uzun süreli Halk Savaşı” çerçevesine uygun olarak, stratejik savunma, stratejik denge ve stratejik saldırı şeklinde bir yol izlemiştir.

Ancak, zamanla bu hedefe ulaşamayacağını anlayan PKK son olarak Türkiye’nin üniter bütünlüğü içerisinde “siyasal mücadele” yoluyla çözüm arayacağını açıklamıştır.

Gelinen noktada,

PKK Terör Örgütü Kurucusu Abdullah Öcalan’ın demokratik ulus dediği şey, Birey yerine cemaat; kurumsal devlet yerine yerel meclisler; anayasal çerçeve yerine ideolojik-komünal örgütlenme ön plandadır.

1.6. Yaşananlar Sistematik mi Arızı mı?

İnsanlık tarihinde 19'uncu yüzyıl acılarla başlamıştı ama 20'nci yüzyıl acıların zirve yaptığı bir asır oldu. Asırlık hanedanların devrildiği, imparatorlukların dağıldığı, devletlerin ve rejimlerin yer değiştirdiği bir asırda her toplum yeterince acı çekmiştir.

Tarihin ve coğrafyanın merkezinde olan Türkiye ve Türk milleti de bu durumdan istisna değildir. Hatta denilebilir ki modern manada ilk katliam/soykırım Balkanlarda Türklere karşı yapıldı.

19'ncü yüzyılın başlarında Kafkasya'da Müslüman halklara karşı başlatılan soykırımlar, zoraki tehcirler 20'nci yüzyılın başlarında Doğu Anadolu'ya uzandı ve bölge kan gölüne çevrildi.

Yunanların Batı Anadolu'da yaptıkları katliam ve yıkım,

milli mücadele boyunca yaşanan iç isyanlar, bir taraftan yeni kurulan bir devlet, bir taraftan mali kaynak eksikliği ve kadro yetersizliği,

bir taraftan yanı başımızda yükselen SSCB'nin devrim ihracı ve Türkiye üzerindeki tarihsel emelleri ister istemez uzunca bir süre güvenliğin öne çıkartılmasına neden olmuştur.

Türkiye'nin 20'nci yüzyılı tamamen acısız, ızdırapsız, güllük gülistanlıktır denilemez. Ama ülkemizin bir Almanya, bir Rusya tecrübesi de yaşamadığı da gerçektir.

Sorunlarımız oldu, acılarımız oldu ama bunlar hiçbir zaman derin bir etnik veya mezhepsel çatışmaya dönüşmemiştir.

Türk milleti acılarını unutarak bu günlere gelmeyi başaran bir millettir.

19'ncü yüzyılda ve 20'nci yüzyılın başlarında Balkanlarda ve Kafkaslarda bize yaşatılan soykırımları unutarak bu coğrafyada varlığımızı idame ettirme nedenimiz tarihi hafızamızın zayıflığı değil, geçmişe değil geleceğe bakmaya dair vizyonumuzdur.

Bu nedenle, yaşananlara takılıp kalmadan geleceğimizi tasarlamamız ve daha müreffeh, modern ve kendi içinde barışık bir toplum inşa etmemiz için geçmişin acılarını bayraklaştırmamamız gerekmektedir.

Tarihimizden acılarımızla ders alacağız ama geçmiş acılarımızla değil gelecek umutlarımızla yaşayacağız.

1.7. Vatandaşlık

Türkiye'nin kurucu kodlarında yani ne millet devlet yapılanmasında ne de millet inşasında sorun bulunmamaktadır.

Bazı sorunların kökeninde kurucu kodlar değil uygulama yanlışlıkları olduğuna dair iddia ve tespitimizin temelinde;

Türkiye'de anayasa ile tanımlanan milli kimliğin ve sınırları/yapısı anayasa ile belirlenmiş milli devletin hem temsili demokrasi hem hukuk devleti hem de modern müreffeh bir toplum için gerekli ve yeterli olduğuna dair inancımızdır.

Bu bağlamda çok farklı ve yanlış bir zeminde tartışılan vatandaşlık meselesi, millet tanımı ve bunun kapsayıcılığı meselesine ayrıca yer vermek gerekmektedir.

Türkiye'de milli devlet modelini ve Türk milleti kavramsallaştırmasını eleştirenlerin sıklıkla atıf yaptığı düzenlemelerin başında 1982 anayasasının 66'ncı maddesi gelmektedir.

Terör sorununu çözmek için bu maddenin değiştirilmesi gerektiği hususunda görüş bildirenler vardır.

Söz konusu tartışmayı yapanlar veya değişiklik talebini dile getirenlerin 66'ncı maddede düzenlenen şeyin ne olduğu konusunda ciddi bir cehaletin veya bilinçli çarpıtmanın içinde oldukları görülmektedir.

Zira 66'ncı madde sanıldığı gibi vatandaşlığı değil vatandaşlığa dayalı milleti tanımlayan bir maddedir.

Kavramların karıştırıldığı, milli devlet ve Türk milleti üst kimliğini savunanların sesini yükseltmediği bir ortamda yanlış ve eksik bilgilerle hüküm cümleleri kurulmaktadır.

Söz konusu tartışmayı yapanlar vatandaşlık statüsü ve hukuku ile millet kavramını ve tanımını birbirine karıştırmakta ve her iki kavram arasındaki bağlantıyı göz ardı ettikleri gibi tarihi, hukuki ve siyasi gerçeklikleri de çarpıtmaktadır.

Öncelikle vatandaşlık iç hukukta düzenlenen bir statü olup kimin ne zaman ve nasıl vatandaşlık kazanacağı ve nasıl kaybedeceği siyasi hak ve özgürlükler kapsamında olduğu için anayasal olarak düzenlenmeyi gerektirir.

Çünkü başta siyasi hak ve özgürlükler olmak üzere sosyo-ekonomik hak ve özgürlüklerin tamamı da öncelikle vatandaşlık statüsüne dayanmaktadır.

Hak ve özgürlüğün dayanağının bizzat hak ve özgürlük olacağı gerçeğinden hareketle, vatandaşlığın temel hak ve özgürlükler içerisinde siyasi hak ve özgürlükler kapsamında yer alması doğaldır.

Vatandaşlık, kişinin ülke ve dolayısıyla devletle kurduğu hukuki ve siyasi ilişkinin temeli olduğundan anayasal dayanağa sahip olması gerekir.

Bu nedenle, her ülkenin anayasasında kimin, ne zaman, ne şekilde vatandaşlık kazanacağı ve nasıl kaybedeceği ana esasları ve ilkeleriyle yer alır.

Vatandaş olmak, aynı zamanda milli devletlerde milletin bir üyesi olmak anlamına da geldiği için millet ile vatandaş arasında ilişki kaçınılmazdır.

İmparatorluklarda reaya, modern monarşilerde tebaa, modern milli devletlerde de vatandaşlık esas alınır.

İmparatorluklar veya hanedan devletleri şeklinde olmasa da tüm partimonyal iktidar yapılarında yönetici/egemen elit ile yönetilenler arasındaki ilişki en genelde açık veya zımni bir sözleşmeye dayanırken; modern milli-devletlerde bu ilişki vatandaşlık statüsüne dayanır.

Modern devlet tüzel kişiliği haiz olduğundan devletin yönetimi anlamına gelen egemenliğin bir süjesinin/sahibinin olması gerekir.

İşte millet olarak tanımlanan ve hukuki-siyasi bir tanımlama olan millet, söz konusu egemenliğin sahibi ve kaynağıdır.

Egemenliğin sahibi ve kaynağı olan millet, eğer devlete vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesi kapsıyorsa yani millet vatandaşların toplamından oluşuyorsa o devlete cumhuriyet denilmektedir.

Bu sebeple, Fransız İhtilali sonrası cumhuriyet, vatandaşlık ve millet kavramları eşzamanlı olarak gündeme gelmişlerdir.

Bu yönüyle vatandaşlık tanımı doğrudan olmamakla birlikte dolaylı yoldan milletin tanımını belirler.

Çünkü millet, tek tek vatandaşların hepsinin hukuki ve siyasi olarak üyesi olduğu kabul edilen/varsayılan siyasi ve milletin tanımını belirler ve etkiler.

Türkiye’de devletin hanedan ve padişah’tan ayrı bir tüzel kişilik kazanması ve modern manada kurumsallaşması anayasal düzlemde Kanun-i Esasi ile başladığı için;

Osmanlı Kanun-i Esasisinde “Tebaa-i Devleti Osmaniye’nin hukuku umumiyesi” başlıklı ikinci bölümün altında yer alan 10’uncu maddede **“Devleti Osmaniye tabiyetinde bulunan efradın cümlesine herhangi din ve mezhepten olur ise bila istisna Osmanlı tabir olunur ve Osmanlı sıfatı kanunen muayyen olan ahvale göre istihlal ve izae edilir.”** hükmüne yer verilmiştir.

Dikkat edilirse henüz meşruti monarşiden modern milli-devlete tam geçiş sağlanmadığı için Osmanlı Türk İmparatorluğu sınırları dahilinde Osmanlı hakimiyeti altında olanlar “vatandaş” olarak değil “tebaa” olarak tanımlanmış ve söz konusu tebaaya “Osmanlı” ismi verilmiştir.

1876 tarihli Kanun-i Esasi’nin 10’ncu maddesi ile Osmanlı tebaasına bir bütün olarak Osmanlı ismi verilerek milli-devlet olmaya doğru gidilen bir süreç başlatılmıştır.

Yönetici hanedan ismine nispetle “Osmanlı” olarak tanımlanan bu milletin mensubu olmak vatandaşlığa bağlı olarak tanımlanmıştır. Cumhuriyet kurulduğunda yönetici hanedanın egemenliği de kaldırılmıştır.

Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin egemenliğine kimin sahip olduğu hususunun netleştirilmesi gerekmektedir.

Cumhuriyetin ilk anayasası olan 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu tipik bir anayasa değildir.

1924 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanununda devletin adı “Türkiye Devleti” olarak tanımlanırken,

3’üncü maddede **“Hâkimiyet bilâ kaydü şart Milletindir.”**,

4’üncü maddede **“Türkiye Büyük Millet Meclisi milletin yegâne ve hakikî mümessili olup Millet namına hakkı hâkimiyeti istimal eder.”**

6'ıncı maddede **“Meclis, teşri salâhiyetini bizzat istimal eder.”** 8 inci maddede **“Hakkı kaza, Millet namına, usulü ve kanunu dairesinde müstakil mahakim tarafından istimal olunur.”** şeklindeki düzenlemeler ile egemenliğin sahibinin millet olduğu açıkça beyan edilmiştir.

Bu şekilde modern milli devlet olmanın temel şartı yerine getirilirken egemenliğin sahibi olan milletin de anayasal düzeyde tanımlanması kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmiştir.

1924 Anayasası'nda egemenliğin sahibi olan milletin adının **“Türk Milleti”** olduğu 38'nci maddede Cumhurbaşkanı yemin metninde geçmektedir.

Fakat bahse konu anayasada 1945 yılında Türkçeleştirme için yapılan düzeltmede **“Türkiye Büyük Millet Meclisi milletin yegâne ve hakikî mümessili olup Millet namına hakkı hâkimiyeti istimal eder.”** şeklindeki 4'üncü madde **“Türk milletini ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi temsil eder ve millet adına egemenlik hakkını yalnız o kullanır.”** şeklinde değiştirilmiştir.

Türk anayasa hukukunda ilk defa 1924 tarihli anayasanın 88'inci maddesinde **“Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibariyle Türk ıtlak olunur.”** denilerek milletin tanımı açıkça yapılmıştır.

Bu tanımlamaya göre;

-Türkiye’de egemenliğin sahibi Türk milletidir.

-Türk milleti ise Türkiye’deki ahaliden oluşmaktadır.

-Bu ahalinin din ve ırkı farklı olabilir.

-Milletin mensubu olmak/milletten sayılmak için vatandaşlık esastır.

Anayasadaki bu düzenlemede vatandaşlığı tanımlamamaktadır.

Çünkü vatandaşlık tanımlamayı gerektirmeyen devlet ile birey arasındaki hukuki ilişkidir.

Bu düzenleme milleti Türk olarak isimlendirmekte ve bunu vatandaşlık temelinde yapmaktadır.

Dolayısıyla hem modern ve medeni hem demokratik hukuk devletinde olduğu gibi devlet ile birey ilişkisini vatandaşlık statüsü temelinde ve vatandaşlığı esas alan milli egemenlik şeklinde tanımlamaktadır.

Nitekim bu tanımlamaya bağılı olarak Beşinci Fasıı “**Türklerin Hukuku Ammesi**” başlığı altında 66’ncı maddede

“Türkler kanun nazarında müsavi ve bilâistisna kanuna riayetle mükelleftirler.

Her türlü zümre, sınıf, aile ve fert imtiyazları mülga ve memnudur.” denilerek Türklüğün en üst ve tek hukuki-siyasi kimlik olarak tanındığı, bu tanınırlığa dayalı olarak millet olmanın temel şartı olan kanun önünde eşitliğin sağlandığı hükme bağlanmıştır.

Devam eden cümlede, devlet ile birey arasında vatandaşlık ve milletin üyesi olma dışında herhangi bir statü ve sözleşmenin olmayacağı şeklindeki hüküm ise doğrudan temsili demokrasinin ve hukuk devletinin temel ilkesi olan vatandaşlık statüsünün tek muteber statü olarak belirlenmesine yöneliktir.

Böylece vatandaşların, vatandaşlık nedeniyle üyesi olduğu ve vatandaş olarak oluşturdukları milletin dışında hiçbir hukuki ve siyasi statü söz konusu olmamaktadır.

Devamında 70, 82 ve 87 inci maddelerde “Türklerin” diğeri temel hak ve özgürlükleri ile siyasi ve sosyal hakları tanımlanmıştır.

1945’te yapılan Türkçeleştirme faaliyetinde 88’inci madde “**Türkiye’de din ve ırk ayırt edilmeksizin vatandaşlık bakımından herkese “Türk denir.”** şeklinde sadece tercüme edilmekle kalınmayarak kısmen anlam değişikliğini de içerecek şekilde değişikliğe uğramıştır.

Fakat buradaki tanımlama da yine milleti yani Türklüğü vatandaşlık temelinde tanımlama şeklindedir.

1924 anayasası Türk denilmeyi vatandaşlık esasına bağlarken aslında milletin nasıl oluştuğunu ve ne şekilde tanımlanacağını hükme bağlamıştır.

1982 Anayasası 66’ncı maddede “**Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağılı olan herkes Türk’tür.**” şeklindeki düzenleme ile 1961 Anayasasındaki 54’üncü maddeyi aynen korumuştur.

Fakat bu maddede de sanıldığı gibi tanımlanan vatandaşlık değildir. Nitekim vatandaşlık tanımlanmayı gerektiren bir husus olmayıp ancak vatandaşlığın nasıl kazanılacağı ve kaybedileceği hususunda anayasal düzenlemenin konusu olabilir.

Nasıl ki anayasa kişiliği tanımlama ihtiyacı duymayıp kişinin hak ve özgürlüklerini tanımlıyorsa aynı şekilde anayasa, devlet ile birey arasındaki hukuki-siyasi ilişki olan vatandaşlığı tanımlama ihtiyacı duymamaktadır.

Bu maddede tanımlanan husus millettir.

Yani egemenliğin sahibi olan milletin kim olduğu bu maddede vatandaşlık temelli olarak tanımlandığı için çoğu kişi bunu vatandaşlık tanımı olarak anlamaktadır.

Maddede Türklük tamamen Türk Devletine vatandaşlık bağıyla bağlı olmakla tanımlanarak halen 1924'teki düzenlemeye önemli ölçüde uyulmaya devam edilmiştir.

2. Temel Tespitlerimiz

Terörü ortadan kaldıralım, barış ortamını inşa edelim, her şeyi konuşabilecek ve tartışacak ortamı oluşturalım ama tarihi bir gerçeği de herkese hatırlatalım. Dünyada hiçbir yerde, hiçbir ülkede ve hiçbir zaman terör ve tedhişle ulus inşa edilmemiştir.

Dış destek almadan ve mücadele ettiği devleti mağlup etmeden başarıya ulaşmış hiçbir terör örgütü de yoktur.

Onun için PKK, kurucusunun da dediği gibi 1993'ten beri bir açmazın içine düşmüş ve kendini tekrarlarlarken aslında anlamsız ve amaçsız bir hale gelmiştir.

Şimdi yapmaya çalıştığımız, örgütün silahsızlandırılması ve bir daha Türkiye için terör ve tedhiş üretmeyecek şekilde tasfiyesi için gerekli olan siyasi ve hukuki zeminin inşasıdır.

Bu bizim siyasi tarihimizde yeni bir şey de değildir.

Devlet olarak, millet olarak her zaman için affetmeyi, barışmayı tercih etmiş ve bundan da zarar değil fayda görmüş bir anlayış ve birikime sahip bulunmaktayız.

2.1. Sorun Bir Terör ve Tedhiş Sorunudur

Türkiye'de yaşanan sorun ırkçı ayırıcı apartahaid bir devlet ve onun karşısında yer alan mazlum, mağdur ve sivil halklar sorunu değildir.

Demokratik bir hukuk devleti olan bir devlet ile terör örgütü kurucusunun da ifade ettiği gibi soğuk savaş ortamında sosyalist devrimci iddialarla ortaya çıkan bir örgütün terör faaliyetleri sorunudur.

Türk devleti terör örgütünü yerle bir etmiş ve terör amacına ulaşamamıştır. Ama bu esnada çatışma ortamında acılar yaşanmış milletimize acı veren olaylar vuku bulmuştur.

İşte bu acıların bir daha yaşanmaması, hatırlamak istemediğimiz anların tekrarlanmaması ve ülkemizin her vatandaşının huzur ve refahının sağlanarak yek vücut bir millet olarak 21'nci yüzyılı hak ettiğimiz şekilde idrak edebilmemiz için terör ve tedhişi gündemden çıkartmamız gerekmektedir.

Terör ve tedhişi gündemden çıkarmadığımız müddetçe istenilmeyen arızı de olsa sorunların yaşanmasının önüne geçilemeyeceği gibi, demokratik zeminde hukuk temelinde siyasal tartışma yapma imkanı da kısıtlı olacaktır.

Eller sıkılı iken ve ellerde silah varken ağız doğruyu konuşmaz, kulak duyamaz, göz göremez. Önce terör devreden çıkmalıdır.

Önemli olan medeni bir şekilde konuşup birbirimizi ikna etmemiz ve tüm sorunlarımızı demokratik ortamda hukuk çerçevesinde çözmeye gayret etmemizdir.

2.3. Türk Devleti'nin Tarihsel Mücadelesi

Türklerin devlet tarihi aynı zamanda iç isyanlar tarihidir.

Niğbolu Savaşı'nı kazanan Yıldırım Beyazıt, Avrupa'nın her tarafından gelmiş meşhur şövalyeleri esir aldıktan sonra hepsini serbest bırakır.

Şövalyeler toplanıp *“ey ulu hünkâr madem bize özgürlüğümüzü geri verdin biz de söz veriyoruz bir daha sana karşı silah kullanmayacağız”* derler.

Yıldırım Beyazıt cevaben *“size özgürlüğünüzü geri verdiğim gibi bu sözünüzü de geri veriyorum. Gidin daha büyük ordular toplayın üstüme gelin ki şanım bir kat daha yükselsin”* der.

Gerek Selçuklu gerek Osmanlı ve gerekse bizzat Atatürk dönemi Cumhuriyetin ilk yıllarında her isyan sonrası isyan bastırıldığında mutlaka isyan edenler devletin şefkat ve merhametine sığınmaya davet edilmişlerdir.

Devletler kin tutmaz, intikam duygusuyla hareket etmezler. Türk devlet aklı affetmeyi, bağışlamayı kurumsal hale getirdiği için 10 asırdır her türlü iç ve dış müdahaleye rağmen dünyanın bu en değerli coğrafyasında dimdik ayakta kalabilmiştir.

2.4.Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli'nin Çağrısı:

Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli'nin başlattığı sürecin en anlamlı ve değerli tarafı; düne takılmamayı, aleyhe olabilecek riski taşıyan siyasal gerekçeleri ve neticeleri dikkate almamayı ve münhasıran geleceğe ve devletin bekasına yönelik risk almayı gerektiren bir süreçtir.

Her türlü eleştiriye göze alarak bu işi başlatan Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli, Türk tarihindeki devlet akıl ve birikimini dile getirmiş ve tarihteki onurlu yerini almıştır.

Sonuçta devlet adamları dar siyasi çıkarları değil geleceği düşünür ve gelecek nesillere sağlam dayanaklar temin etmeye çalışırlar.

Sayın Bahçeli'nin Terörsüz Türkiye çağrısı mutlak anlamda başarılı olmuştur.

Öncelikle bilinmesi gerekir ki, Ortadoğu'da bu güne kadar hiçbir terör örgütü bizzat kurucusu tarafından anlamsız ve işlevsiz görülerek fesh edilmiş değildir.

Birçok örgüt, tasfiye edildiği halde ya daha sonra eski kurucuları veya başkaları tarafından tekrar aynı ad/program ve söylemle canlandırılmıştır.

1980 öncesinin artık arkaik hale gelmiş Türk Sol örgütleri dahi tek bir üyesi kalmadığı halde ismen varlığını sürdürmeye çalışmaktadır.

PKK'nın bizzat kurucusu tarafından artık miadını doldurduğu için tasfiye edilmesi/fesh edilmesi istenmiştir.

Nihayetinde Türkiye'nin yarım asrını meşgul etmiş ve bugüne kadar Türkiye Cumhuriyeti Devletini en fazla meşgul etmiş olan bir terör ve tedhiş organizasyonundan bahsetmekteyiz.

22 Ekim 2024’de Milliyetçi Hareket Partisi’nin Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli TBMM Grup toplantısında yaptığı konuşmada:

“Terörist başının tecridi kaldırılırsa, gelsin TBMM DEM Parti Grup Toplantısında konuşsun, terörün tamamen bittiğini örgütün lağvedildiğini haykırırsın. Bu dirayet ve kararlılığı gösterirse, “Umut Hakkı”nın kullanımı ile ilgili yasal düzenlemenin yapılması ve bundan yararlanılmasının önü de ardına kadar açılsın” şeklindeki çağrısı siyasi hayatımızdaki tüm ezberleri bozmuştur.

Bu çağrıdan sonra;

27 Şubat 2025’te Terör Örgütü PKK’nın kurucusu Abdullah Öcalan “Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı” başlıklı açıklaması DEM Parti Milletvekilleri tarafından kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Çağrıda özet olarak:

“ 1990’larda reel sosyalizmin iç nedenlerle çöküş ve ülkede kimlik inkârının çözülüşü, ifade özgürlüğünden sağlanan gelişmeler, PKK’nın anlam yoksunluğuna ve aşırı tekrarlara düşmesine yol açmıştır. Dolayısıyla ömrünü benzerleri gibi tamamlamış ve feshini gerekli kılmıştır.

Sayın Devlet Bahçeli’nin yaptığı çağrı, Sayın Cumhurbaşkanı’nın ortaya koyduğu iradeyle diğer partilerin olumlu yaklaşımı ile oluşan bu iklimde silah bırakma çağrısında bulunuyor ve bu çağrının tarihi sorumluluğunu üstleniyorum.” demiştir.

Mektubun içeriği:

Türkiye'nin son yarım asrını meşgul etmiş ve ülke için sürekli birinci öncelikli tehdit olmuş Terör örgütünün kurucusu; bağımsız ulus devlet, federasyon, idari özerlik ve kültüralist taleplerin tarihsel toplum sosyolojisine uymadığını belirtmiştir.

Mektupta dile getirilen hususlar, bugüne kadar devletin resmi söylemi ve Türk milliyetçilerinin değerlendirmelerine paralel söylemlerdir.

Hepimizin bildiği ve kabul ettiği gerçekler olmasına rağmen bunların terör örgütünün hem teorik hem pratik liderliğini yapan bir kişi tarafından dile getirilmiş olması onu işlevsel kılmaktadır.

Gelinen noktada bir örgütün kurucusu, teorisyeni ve fiili lideri PKK'nın anlamsız ve işlevsiz kaldığını kabul etmiştir.

PKK'nın soğuk savaş ortamında, reel sosyalizm temelinde kurulan bir örgüt olduğunu yani zımnen aslında KGB ve onun müttefiki baas rejimlerince kurulup desteklendiği bilinen bir husustur.

Soğuk savaşın sona ermesi nedeniyle PKK'nın işlevsiz ve amaçsız hale geldiğini,

Son 20 yılda artık kendini tekrarlayan yani asrın gerisine düşen/anakronik bir yapı haline geldiğini, PKK'nın hem ne için kurulduğunu hem de kimlerce niçin desteklendiğini çok açık bir şekilde anlatmıştır.

Yolun sonuna gelindiğini, **terör örgütü kurucusu kabul etmiştir.**

Örgütün geçmişine dair okuma ve değerlendirmelerden daha önemli olan bir diğer husus;

Bağımsız Birleşik Kürdistan, federe devlet, idari özerklik ve kültüralist yaklaşım şeklindeki grup haklarına dair taleplerin de Türkiye'nin içinde Kürtler için çözüm olmayacağı ve bunları talep etmenin anlamsız ve gereksiz olduğunu PKK Kurucusu Abdullah Öcalan'ın dile getirmiş olmasıdır.

Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçelinin çağrısı ve devletin ilgili birimlerinin de aktif desteği ile gelenen bu noktanın bu çerçevede ele alınması ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

2.5. Odak Noktamız

Komisyonumuzun odak noktası, terör örgütünün silahsızlandırılması ve Türkiye gündeminden terör ve tedhişin çıkartılarak 21 inci Yüzyılın Türkiye Yüzyılı olmasıdır.

Devletimiz 1683 yılından bu yana en güçlü dönemini yaşamaktadır.

Başta güvenlik kuvvetlerimiz, kahraman ordumuz ve polisimiz, devlet yetkililerimiz, korucularımız, vatan ve bayrak sevdalı sivil vatandaşlarımız, dirençli ve inançlı milletimiz sayesinde elde ettiğimiz bu başarıyı kalıcı hale getirmek için bu işe resmen, alenen bir son verdirmek gerekmektedir.

Aslında yapmaya çalıştığımız ortaya çıkan fiili durumu kalıcı ve istikrarlı hale getirmek için geçiş sürecinin hukuki alt yapısını inşa etmektir.

En temel amacımız ve bu hususta kırmızıçizgimiz, bir sorunu çözerken terör ve tedhişi gündemden çıkarırken, öncelikle toplumsal ve siyasal mutabakatı zorunlu görmekteyiz.

Memnuniyetle müşahade etmekteyiz ki 2023 seçimlerinde tecelli eden milli iradenin temsilcisi olan bu dönem TBMM'si en yüksek düzeyde katılım sağlayarak bu komisyonu teşkil etmiştir.

Yapılan sosyal araştırmalar; komisyonca temas edilen tüm kesimlerin ve Türk milletinin tamamının Terörsüz Türkiye Projesine destek verdiğini göstermektedir.

Emperyalizm, yıkıcı etkileri ile küresel bir tehdit olan terörü, bedeli karşılığında vekâlet savaşlarında bir taşeron olarak kullanmaktadır.

Hukuki, siyasi ve toplumsal meşruiyetin sağlandığı bu ortamda Komisyonumuz, çözüm önerilerini belirleyecektir.

Siyaset kurumunun tercihleri ve toplumun farklı kesimlerinden aldığı talepler doğrultusunda çözüm üretilecektir.

2.5.1. Terör ve Tedhişin Mutlak Surette Gündemden Çıkartılması

Bütün toplumsal kesimler, akademik-entelektüel camia, parlamento içi ve dışı tüm siyasi partiler ve sorunun muhatabı olan terör örgütünün kurucusu dâhil herkes terör ve tedhişin mutlak surette gündemden çıkartılması hususunda fikir birliği içindedir.

Terör ve tedhişle hiçbir sonuç alınamayacağı, terörün en başta ve en fazla adına hareket ettiğini iddia ettiği kesimlere ve kimliklere zarar verdiği,

Türkiye'nin mevcut anayasal düzeni ve demokratik olgunluk düzeyinin her sorunu hukuk zemininde ve siyaset kurumu aracılığıyla dile getirmeye müsait olduğu herkesçe kabul edilmektedir.

Anayasal sınırlar dâhilinde, meşru zeminden ayrılmadan, terör ve tedhişe başvurmada her sorun dile getirilebilir ve siyaset kurumu aracılığıyla çözüm aranabilir. Niyetler halis olduğu sürece aklın, tarihin ve bin yıllık kardeşliğin getirdiği bu organik birliktelikle üstesinden gelemeyeceğimiz, çözüme ulaşmayacak hiçbir sorun olmayacaktır.

2.5.2. PKK'nın Silahsızlandırılması ve Feshi

Hiçbir devlet, özellikle Türkiye Cumhuriyeti gibi gücünün zirvesinde olan ve asırlarca terör-tedhiş faaliyetlerine muhatap olmuş ve her seferinde terörü yok etmiş bir devlet; terör ve tedhişle bir şeyler yapmaya mecbur bırakılamaz.

Onun için ne sorun varsa ve ne denilecekse her şeyden önce terör ve tedhişin merkezi ve örgütleyicisi olan yapının mutlak suretle dağıtılması ve bir daha eline almayacak şekilde silahlarını teslim veya imha etmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur.

PKK terör örgütü, anlamsız ve işlevsiz hale gelmiş bir örgüt olarak ön şartsız, müzakeresiz ve muhatapsız bir şekilde kendini feshettiği gibi;

Devletin ilgili birimlerinin tasdik ve tevsik edeceği şekilde tüm silahlarından arındırılmalıdır.

2.5.3. PKK İlgili ve İlişkili Yapıların İllegal Zeminden Ayrılması;

PKK'nın sadece Kandil Dağı etrafındaki yerlerde bulunan teröristlerin silahsızlandırılması tek başına yeterli olmayıp,

PKK/KCK çatısı altında olup onunla iltisak ve irtibatlı (bölgemizde ve bölgemiz dışındaki bütün yapıların) olan tüm yapıların terör ve tedhişi bırakıp kendilerini feshedip silahsızlanması meselenin esasıdır.

2.5.4. Sivilleşme ve Özgürleşme

Dünyanın her yerinde her devletin ayırt edici vasfı, meşru güç kullanma tekeline sahip olması ile meşru ve tek başına silah kullanan yapı olmasıdır.

Terör örgütünün gölgesinde, vesayetinde hatta emrinde meşru siyaset yapılması hiçbir ülkenin kabul edebileceği bir durum değildir.

Hem bir silahlı terör örgütü, hem bir siyasal parti hem de gayr-resmi/enformel toplum içinde yapılanma, her şeyden önce demokrasi teorisi ve anayasa hukuku açısından meşru görülemez ve kabul de edilemez.

Komisyonumuz;

PKK'nın ve ilgili-ilişkili tüm formel veya enformel/gizli ve açık yapıların silahsızlandırılması ve dağıtılmasının her şeyden önce Kürtlerin özgürleşmesi ve bölgede siyaset yapan tüm kesimlerin/görüşlerin ve yapıların sivilleşmesi/normalleşmesi için zorunlu görmektedir.

2.5.5. Çoğulcu, Özgürlükçü ve Sivil Yapılanmaların Önünün Açılması

Nasıl ki tüm toplumu hiçbir parti ve düşünce tek başına temsil etme hakkına sahip değilse, nasıl ki her toplumda farklı yapı ve düşüncelerin var olma ve kendini ifade etme hakkı varsa;

Aynı şekilde Türk milletinin ayrılmaz bir parçası olan Kürtlerin de tek bir temsilcisi, tek bir yapısı söz konusu olamaz. (tüm siyasi partiler, kimlik, mezhep, inanç, cinsiyet ayırt etmeksizin toplumun bütününe hizmet etmek için vardılar ve birbirleriyle bu amaç doğrultusunda yarıştılar)

Terör ve tedhişin ortadan kalkması, siyasal ortamı zehirleyen ve engelleyen silahların gölgesinin kalıcı bir şekilde zail olması neticesinde çoğulcu, özgürlükçü, sivil ve meşru, birden fazla yapının ortaya çıkması mümkün olacak bu da Türkiye demokrasisinin çoğulculuğuna ve sağlıklı bir şekilde kökleşmesine/güçlenmesine yardımcı olacaktır.

Bu gerekçeyle hiç kimseye, hiçbir aktöre ve yapıya münhasıran Kürtleri temsil etme veya Kürtlerin sözcüsü olma hak ve imkânı tanınmaz. Bu aynı zamanda Anayasal bir zorunluluktur.

2.5.6. Temel Hak ve Özgürlükler ile Siyasal Taleplerin Ayırıştırılması

Demokratik bir hukuk devleti olarak Türkiye’de temel hak ve özgürlükler tartışılmaz bir gerçeklik olsa da, temel hak ve özgürlükler ile siyasal talepleri birbiriyle karıştırmamak gerekir.

Siyasal talepleri, temel hak ve özgürlük gibi tartışılmaz ve kabul edilmesi zorunlu olarak göstermek doğru değildir ve kabul edilemez.

Bu meyanda, terör ve tedhişe başvurmada, halkın bir kesimini diğerine karşı tahrik etmeden, hakaret ve suç içermeyecek şekilde herkes meşru zeminde her şeyi konuşabilmelidir.

Bunun yegâne zemini anayasal normlarla düzenlenmiş olan siyaset kurumu ve bhusus TBMM’dir. Mezkûr taleplerin, temel hak ve özgürlükler olduğunu iddia ederek bunları kabul etmeye siyaset mecbur bırakılamaz.

2.5.7. Milli Kimlik ve Bağlılık ile Etnik Mensubiyetin Karıştırılmaması

Türkiye’de devletin üniter yapısı, Türk milli kimliğinin tarihsel, anayasal, sosyal ve düşünsel zemini; modern ve müreffeh bir toplum ile demokratik bir hukuk devleti için yeterlidir.

Bu bağlamda, devletin niteliğini ve ulusun kimliğini tartışmanın bir gerekliliği bulunmadığı gibi faydası da yoktur.

Bu manada, milli kimlik ve bununla birlikte doğal ve kendiliğinden olan, içinden doğulan ve herhangi bir merci ve makam tarafından kabul veya tasdike ihtiyaç duyulmayan etnik ve kültürel her kimlik bu ülkenin zenginliğidir ve gerçeğidir.

Türk Devleti kendi ulusal gerçekliğini koruma ve bu gerçekliği demokratik hukuk devletinin gereği olarak görme konusunda hassasiyetini aynen devam ettirmek zorundadır.

Her etnisiteye bir hukuki tanınırlık, zamanla var olan her sosyal ve düşünsel gerçekliğe/kimliğe de tanınırlığa yol açarak ülkeyi bir etnik, mezhepsel ve düşünsel kargaşa içine ve nihayetinde Lübnanlaşmaya doğru sürükler.

2.5.8. Ülkenin Genel Demokratik Standartlarının Yükseltilmesi

Ülkenin genel demokratik standartlarını yükseltmek sadece her Türk vatandaşının hak ettiği bir durum olup tüm siyasal partilerin ve bhusus TBMM'nin birincil önceliği olmak zorundadır.

Demokrasi statik bir durum olmadığı için her zaman değişen iletişim ve bilgi teknolojileri, ekonomik gelişmeler ve toplumsal değişimler ve demokratikleşmenin gündemde olmasını ve siyasal sistemin sürekli reforme edilmesini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla sadece bu komisyonun kuruluş amacı ile mukayyet olmaksızın her zaman Türkiye'nin daha ileri, köklü ve gelişmiş bir demokrasiye ihtiyaç duyduğu; bu ihtiyacın sürekli karşılanması gerektiği tartışmadan varestedir.

2.5.9. Hukuk Devletinin Tahkim Edilmesi

Demokrasi gibi hukuk devleti de bir kere inşa edilip biten statik bir olgu değildir.

Değişen toplumsal yapı, gelişen yeni düşünceler ve ortaya çıkan riskler ile fırsatlar hukuk devletinin her daim tahkim edilmesini, sistemin sürekli gözden geçirilmesini gerektirmektedir.

Bu gereklilik, siyaset kurumunun ve onun en büyük-yetkili mercii olan TBMM'nin sürekli gündeminde olması gereken bir husustur.

Hukuk devletini tahkim ve demokrasiyi ilerletme ve geliştirme; sadece terör ve tedhişi bitirme veya Terörsüz Türkiye Projesini hayata geçirme için değil bilakis her Türk'ün hakkı ve talebi olduğu için gündemde olması gereken hususlardır.

Dolayısıyla demokrasimizi geliştirme ve güçlendirme ile hukuk devletini tahkim ve kurumsallaştırma gibi iki önemli hedefi, terör ve tedhişle aynı cümlede kullanmayı kabul etmediğimizi belirtmemiz gerekir.

2.5.10. Güvenlik Mimarisinin İnşası

PKK'nın ilgili ve ilişkili tüm yapılarıyla birlikte kendini fesh etmesi ve silahsızlandırılması sonrası ortaya çıkan döneminin güvenlik mimarisinin çok iyi tasarlanması gerekmektedir.

Terör örgütünün bırakacağı boşluğun başka örgütler tarafından doldurulmaması gibi terör örgütünün isim ve yapı değiştirerek toplum içinde paralel devlet yapılanması benzeri yapılanmalara gidip bizzat Kürt kökenli vatandaşlarımızı esir ve rehin bırakacak totaliter yapı ve süreçler inşa edilmesine müsaade edilmeyeceği tartışılmaz bir gerçektir.

Bu bağlamda başta Kandil, Şengal ve Mahmur olmak üzere örgütün tahkimat yaptığı ve Medya Savunma Alanları olarak isimlendirdiği alanların her türlü terör ve tedhiş üretim merkezi olmaktan çıkartılması ve uluslararası hukuka uygun bir şekilde meşru devlet otoritesine teslim edilmesi;

Suriye'nin kuzeyinde Türkiye için terör üretme riski taşıyan PYD-YPG yapılanmasının tasfiye edilmesi, Diaspora olarak tanımlanan örgütün Avrupa ayağının Türkiye aleyhine ve yabancı servislerle olan ilişkilerinin terk edilmesi temel önceliklerimiz olmalıdır.

2.5.11. Psikolojik Dışlanmışlık Algısının Giderilmesi

Terör örgütünün tasfiyesi ile ilgili olmaksızın bizzat vatandaşlarımızın hak ettiği bir durum ve devletimizin yapması gereken bir vazifesi olduğu için öncelikle bu azda olsa bu dışlanmışlık algısının yok edilmesi gerekmektedir.

Her Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının kendisini bu ülkenin eşit, özgür ve makbul bir vatandaş ve bu milletin ayrılmaz, muhterem bir parçası olduğunu hissetmesi gerekir.

İddia edildiği gibi Türkiye Cumhuriyeti kurulurken Kürt vatandaşlarımız hukuk kapısı dışında tutulmamış, yasalar karşısında özgür ve eşit vatandaşlar olarak yerlerini almışlardır.

Sistemsiz olmayan, münferit kabul edilemez uygulamalar elbette olmuştur,

Burada, kültürün toplumdaki birleştirici ve terbiye edici rolünü anlayamayanlar, ahlak ve toplumsal düzen kavrayışını bir potada eritemeyen bazı görevlileri karşımıza çıkarmaktadır. Bu tiplerin sergilediği olumsuzluklar devletimize mal edilemez.

Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli'nin,

1 Ekim 2024 Tarihinde Gazi Meclis'te DEM Parti sıralarına yürüyerek eş başkan ve milletvekillerinin elini sıkmasıyla başlayan gelişmeler, aşamalı şekilde devamlılık arz eden siyasi bir sürece ve daha sonra bir devlet projesine dönüşmüştür.

Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli'nin 22 Ekim 2024 tarihinde Gazi Meclis'te grup toplantısında yaptığı tarihi konuşma yüzyılın en cesur “kurucu siyaset” hamlesidir.

Türkiye Cumhuriyeti, on yıllardır ülkenin beşeri, sosyal ve ekonomik kaynaklarına ağır maliyetler yükleyen terör sorununun nihai çözümü yolunda tarihi bir fırsat yakalamıştır.

PKK'nın kendini feshetme ve silahları teslim etme kararı alması ve bu doğrultuda Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin iradesiyle "Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nun kurulması, "Terörsüz Türkiye" hedefine ulaşılabilceğimiz en yalın, en açık göstergesidir.

ÖNERİLERİMİZ

Türk Ceza Kanunu’nun 6.maddesinde düzenlenen tanımlar kısmında örgüt mensubu suçlu deyiminden;

Bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi anlaşılmaktadır.

Keza 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nda Terör suçlusu deyiminden;

Birinci maddede belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlerin mensubu olup da bu amaçlar doğrultusunda diğerleri ile beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi terör suçlusudur.

Türk hukukunda, bir örgütün terör örgütü olarak tanımlanması durumunda üyelerinin ve yöneticilerinin cezai sorumluluğu, Türk Ceza Kanunu (TCK), Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu hükümleri çerçevesinde belirlenir.

Terör örgütü üyeliği suçu,

5237 sayılı TCK’nın 314. maddesinde “silahlı örgüt üyeliği” başlığı altında düzenlenmiştir.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 7. maddesi de terör örgütü üyelerinin TCK m.314 uyarınca cezalandırılacağını belirtmektedir.

TCK 314’e göre silahlı bir terör örgütüne üye olma suçunun cezası 5 yıldan 10 yıla kadar haptir. Ancak örgüt yöneticiliği için daha yüksek cezalar öngörülmektedir.

Terör suçlarında Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) bakımından geçmişte DGM/ÖYM gibi özel yetkili mahkemeler görev yapmış olsa da günümüzde bu davalar ağır ceza mahkemelerinde görülmektedir.

CMK, teslim olan örgüt mensuplarına dair özel bir ayrıcalık tanımamıştır; soruşturma ve kovuşturma genel hükümlere göre yürütülür.

Ancak, TCK'da yer alan “etkin pişmanlık” hükümleri, teslim olan terör örgütü üyeleri bakımından ceza hukuku sonucunu değiştirebilecek niteliktedir.

TCK m.221, Terör örgütü üyeliği suçunda etkin pişmanlık hükümlerini düzenlemektedir ve örgütten ayrılan, teslim olan veya yakalandıktan sonra örgüt hakkında bilgi veren kişilerin cezalarında indirimler ya da cezasızlık öngörmektedir.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma

Madde 220-

(1) Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.

(2) Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Örgütün silahlı olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılır.

(4) Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur.

(5) Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır.

(6) Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Silahlı örgüt

Madde 314-

(1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, 10 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.

Yukarıda belirtilmiş olan kanun maddeleri bağlamında ceza hukuku boyutunu açıklamış olacağız.

1-Suç İşlememiş Örgüt Üyelerinin Durumu:

Terör örgütü üyeliği Türk Ceza Kanunu'na göre ağır bir suçtur ve bu konuda ceza kanununda ağır müeyyideler düzenlenmiştir.

Ancak, henüz örgüt faaliyeti çerçevesinde başka bir suç işlememiş, yani sadece üyelik fiiliyle sınırlı kalmış kişiler bakımından, kanun koyucu etkin pişmanlık (TCK 221) hükümleri ile önemli bir fırsat tanımıştır.

TCK'nın 221.maddesi, örgüt üyelerinin pişman olup örgütten ayrılmalarını teşvik etmek amacıyla, belirli şartlar altında cezadan muafiyet sağlamaktadır.

Gönüllü Ayrılma (TCK 221/2):

Örgüt üyesi kişi örgütün herhangi bir suçuna karışmamışsa ve kendi isteğiyle örgütten ayrıldığını yetkili makamlara bildirirse, hakkında ceza verilmez şeklinde düzenleme mevcuttur.

Yani, güvenlik güçlerine teslim olup “örgütten ayrılıyorum” diyen ve hiçbir suç eylemine iştirak etmemiş örgüt mensupları cezasızlıkla karşılaşır.

Bu hüküm, özellikle silah bırakan alt kademe örgüt üyelerinin topluma kazandırılması için kritik önem taşımaktadır.

Nitekim kanunun amacı da suç işlemekten örgütten vazgeçenleri cezalandırmayarak pişmanlık duyan örgüt üyelerini yeniden topluma kazandırmaktır.

2-Yakalanan Üye ve Pişmanlık:

(TCK 221/3): Örgüt üyesi herhangi bir suç işlememiş olmakla birlikte yakalanmışsa dahi, sonradan pişmanlık göstererek örgütün dağılmasına veya mensuplarının yakalanmasına elverişli bilgi verirse, hakkında ceza verilmeyeceği düzenlenmiştir.

Kısaca kişi kendi rızasıyla teslim olmasa bile, yakalandığında örgüt hakkında samimi bilgiler vererek diğer üyelerin yakalanmasına veya eylemlerin önlenmesine yardımcı olursa, mahkeme üyelikten dolayı onu cezalandırmayabilir.

Bu da etkin pişmanlık kapsamında düzenlenmiştir.

Bu iki durumda da CMK açısından, etkin pişmanlık şartlarının gerçekleştiği tespit edilirse savcılık kovuşturma açmayabilir veya açılmış davada mahkeme ceza verilmesine yer olmadığı kararı verebilir.

Zira “hakkında cezaya hükmolunmaz” ifadesi fiilen cezasızlık anlamına gelmektedir.

Etkin pişmanlıktan yararlanan kişinin, toplumla uyum sorunları yaşanmaması için,

1 yıl süreyle denetimli serbestliğe tabi tutulacağı ve gerekirse bu sürenin 3 yıla kadar uzatılabileceği kanunda belirtilmiştir.

Yani, teslim olan örgüt mensubu serbest bırakılsa bile ilk yıl (en fazla üç yıla kadar) denetim altında tutulur.

Ancak bu düzenleme suç işlememiş örgüt üyeleri açısından TCK 221, örgüt üyeliği suçunu tamamen ortadan kaldıran bir af benzeri etki yapmamaktadır.

Topluma Kazandırma Kanunu'nun amaçladığı sonucu sürekli kılmak üzere, 5237 sayılı Bu hüküm, geçmişte çıkarılan “Eve Dönüş Yasası” olarak bilinen 4959 sayılı kanunla TCK'ya konulmuştur.

Amaç, örgütün insan kaynağını azaltmak ve çatışmayı bitirmek için, suç işlememiş pişman olmuş örgüt üyelerini cezalandırmak yerine kazanmak şeklinde özetlenebilir.

Terör örgütünün tasfiyesi ve örgüt üyelerinin yeniden topluma kazandırılması için uzmanların işaret ettiği bizim de gerçekçi bulduğumuz bu konuda üç aşamalı özel bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

1-Silahların tam olarak bırakılması,

2-Örgüt mensuplarının resmi işlem sebebiyle adli mercileri teslim olması,

3-Rehabilitasyon süreci şeklindedir.

Örgütün sadece Türkiye’de bulunan mensuplarından değil yurtdışında ve kontrolünde bulunan hangi isimle anılırsa anılsın diğer örgütsel yapılara mensup kişilerin de bu sürece tam olarak katılmaları şarttır.

Yasal Düzenleme Yapılabilmesi için,

Sahadaki durumun (Silahların tam olarak teslim ve imha edilmesi, örgüt yapısının ve bağlı kuruluşların hangi nam altında olursa olsun tamamının dağıtılması) devletin emniyet güçleri tarafından tespit edilmesi ve bu tespitlere binaen teslim olan örgüt elemanı sayısı dikkate alınarak örgütün fiili varlığının sona erdiğinin yetkililer, resmi merciler tarafında ilan edilmesi gerekir.

Hukuk politikaları belirlenirken terör örgütü ,silahlı suç örgütü yapılanmalarına hukuk sistemi içinde meşruiyet kazandıracak bir yol izlenmemelidir.

Bu nedenle örgüt mensuplarının mutlaka adli bir sürece tabi tutulması gerekir. Hukuk normlarının bağlayıcılığı ve bu normların taşıyıcısı olan değerler sistemi örselenmemelidir.

Yasal düzenleme yapılırken netice itibarıyla terör örgütü kuran, yöneten veya terör örgütüne üye olan, terör örgütüne yardım edenler söz konusu olduğundan, bu kişiler bakımından aklanma (beraat olarak anlaşılabilecek) sonucunu doğuracak şekilde değil, yürütülen sürecin ruhuna uygun bir şekilde,

Örgüt içindeki konumuna göre kademeli şekilde belirli şartlarda indiren, belli şartlarda öteleyen ve yine belli şartlarda ceza sorumluluğunu düşüren bir sistem öngörülmelidir.

Zira işlenen fiiller yönünden af sonucunu doğuracak şekilde yapılacak düzenlemeler, ilerleyen günlerde yaşanabilecek birtakım olumsuz gelişmelere ve suça avdet halinde, sadece yeni işlenen fiille sınırlı bir süreç yürütülmesini gerektirecek, bu yönüyle muhatapları cesaretlendirici bir ortam oluşacaktır.

CMK’da öngörülen belli müesseselerden yararlanılabilir (CMK m. 171; m. 223; m. 231/5).

Bu kapsamda öncelikle PKK ile bağlantısı sebebiyle hakkında soruşturma açılmış olanların durumu ele alınmalıdır.

Bu gruptakiler hakkında soruşturmaya devam edilmesi, yürütülen sürecin ruhuyla bağdaşmayacağı için, ayrıca bir suç işlememiş bu kişiler yönünden belli şartlar altında soruşturmanın ertelenmesine karar verilebilir.

Erteleme belli bir süreyle sınırlı olmalı, bu süre zarfında ilgili kişiler denetime tabi tutulmalı, bu süre içinde suça avdet etmeyenler ve tedbirin gereklerine uygun davrananlar yönünden kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilebilir.

Ayrıca bu kişilerle ilgili, denetim süresince siyasi faaliyet yasağı da getirilmelidir.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi;

Kamu davası açmak için yeterli şüphe olmasına rağmen iddianameyle kamu davası açmak yerine, yasanın aradığı şartlar mevcutsa Cumhuriyet Savcısının 5 yıl süreyle şüpheli hakkında dava açmayı ertelemesidir.(CMK madde 171/2)

Savcılık tarafından kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmesi halinde, şüpheli hakkındaki soruşturma askıda kalmakta, şüpheli erteleme süresi boyunca gözlemlenmektedir.

PKK Terör Örgütü üyeliği nedeniyle hakkında dava olanlar,

Bu kişiler yönünden ilk olarak yargılamaya devam ile, mahkumiyetlerine karar verilmesi halinde terör örgütü üyelik yönünden ‘hükmün açıklanmasının geri bırakılması’ kararı verilmesi önerilebilir.

Ancak yargılamaya devam edilmesi yürütülen sürecin ruhuyla bağdaşmayacağı için bu sistem yerine yine belli şartlar altında kovuşturmaya devam etmemeyi, yani yargılamanın durdurulmasını öngören, özel bir ‘yargılamanın durdurulması’ müessesesi kabul edilebilir.

Durdurma kararı, yargılamaya konu fiilin mahiyetine göre belli bir süreyle sınırlandırılmalı, bu süre zarfında ilgili kişi bakımından denetim ve yükümlülük öngörülmesi, neticede suça avdet edilmemesi ve tedbirin gereklerine uygun davranılması halinde, düşme kararı verilmesi düşünülebilir.

4-İnfaz Hukuku;

Terörsüz Türkiye kapsamında cezaevindeki mahkûmların durumlarında iyileştirme TBMM’nin bir infaz kanunu değişikliği yapmasıyla mümkündür.

Hasta ve yaşlı hükümlüler için infaz erteleme müessesesini , yaşam hakkının her hakkın önünde olduğu gerçeğini göz önüne alarak yeni baştan düzenlenmelidir.

5 -Lehe Kanun Uygulaması:

Henüz kararı kesinleşmemiş (yani yargı yolu açık olan) dosyalarda, eğer yeni bir yasa çıkarsa, bunun sanık lehine hükümleri derhal uygulanır. 5237 sayılı TCK’nın 7.maddesine göre daha lehe kanun derhal uygulanacağından, bu kapsamda çıkarılabilecek ceza indirimi yasası, kesinleşmemiş bütün davalara uygulanacaktır.

AİHM Kararları

Türkiye'nin, hem AİHS'nin tarafı olması, hem Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yargı yetkisini tanıması, hem de bu kabullere aykırı hareket edilmesi mümkün değildir.

Türkiye 1954'te sözleşmeyi onaylamış,

1987'de de bireysel başvuru hakkını tanımış,

Mahkemenin zorunlu yargı yetkisini ise 1990'da kabul etmiştir.

İdare, hukukun üstünlüğü ilkesinin ve hukuk devleti olmanın gereği olarak ulusal mahkemenin kararını nasıl yerine getiriyorsa, aynı şekilde AİHM kararını da yerine getirmek durumundadır.

Kararın öznesi olan kişiye dair düşüncelerimiz bu gerçeği değiştiremez.

Umut Hakkı

Bu bağlamda Sayın Genel Başkanımız tarafından dile getirilen ve kamuoyunda içeriği ve amacı tam olarak bilinmeksizin tartışılan “umut hakkı” hakkında bilgi vermek gerekmektedir.

22 Ekim 2024 tarihinden sonra tartışmaya açılan kavramlardan biri de "umut hakkı"dır.

Umut hakkı, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilen hükümlünün cezaevinde uzun bir süre kaldıktan sonra infazla ilgili yeniden değerlendirilme isteme hakkıdır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yerleşik içtihadına göre, ömür boyu hapis cezasının tamamen mutlak bir biçimde uygulanması yani hükümlünün ölene kadar hapisanede kalması insan onuru ile bağdaşmamaktadır.

Bu çerçevede, umut hakkı bireyin cezaevinden salıverilmesi olmayıp, infaz koşullarının yeniden gözden geçirilmesi işlemidir. Türkiye'de, idamdan dönüştürülmüş veya doğrudan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılmış terör suçluları koşullu salıverilmeden faydalanamaz.

Toplum güvenliği, kamu düzeni ve terörle mücadele politikaları gereği bu cezaya mahkûm edilen kişilerin infaz rejimi oldukça sıkı kurallara tabidir.

Terörle mücadele kanununun 17. Maddesinin 4. Fıkrası ve infaz kanununun 107. Maddesinin 16. fıkrası ile geçici 2.Madde yürürlükten kaldırılmadan koşullu salıverilme değerlendirilmesi yapılamaz.

Anayasa Mahkemesi Kararları

Anayasanın 153.maddesinde,AYM kararlarının “kesin” olduğunu ve “yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri” bağladığını belirtmektedir.

Bu hüküm; AYM kararlarının eleştirilmesini, sorgulanmasını elbette yasaklamamaktadır.

AYM nin bireysel başvuru şartları olarak bariz kanuna aykırılık veya keyfi uygulama ile sınırlandırılmalıdır.

AYM Kuruluş Kanununu gözardı ederek kendisini süper temyiz mahkemesi konumuna getiremez.

AYM kararlarının bağlayıcılığının kabul edilmesi, Anayasa ile öngörülmüştür.

Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” başlıklı Anayasa m.11/1’e göre; “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır”.

Terör Örgütünün feshi ve silahların bırakılması mekanizması son derece açıktır:

Silah bırakma tamamlanır;

PKK'nın kendisini feshettiği, Terör Örgütünün yurt içinde ve yurt dışında bulunan PYD/YPG gibi tüm yapı ve bileşenleriyle lağvedilerek varlığını tamamen sonlandırdığı,

MİT ve TSK'nın oluşturduğu teyit mekanizması tarafından doğrulanır ve bu konuda hazırlanan ayrıntılı raporun, devletin başı olan Sayın Cumhurbaşkanımıza arz edildikten sonra, Gazi meclis bağımsız iradesiyle bir düzenleme yapılabilir.

Sonuç ve Değerlendirme;

Tüm bu düşüncelerin neticesinde; Türkiye'nin “Terörsüz Türkiye” ideali, ülke ve bölgenin terörden arındırılmasının sadece bir güvenlik politikası arayışını değil, modern Türk devletin varlık zeminini güçlendirme iradesini temsil etmektedir.

Türkiye Cumhuriyetinin birikimleri, Cumhuriyetimizin esasları tartışma konusu yapılamaz. Terörsüz Türkiye süreci hiç kimseye milli birliğimize yönelik, bölücü bölgeci, yıkıcı, tahrip ve tahrik edici politikalar üretmesine zemin hazırlamaz.

Son günlerde içimizde ve dışımızda bulunan bazı odaklar sürecin büyük bir sorumluluk içinde ilerlediğini görerek paniğe kapılmıştır.

Bu odaklar süreci istismar ederek ayrılıkçı bir dille fiili, fikri sabotaj girişimlerine hız vermişlerdir. Süreci yürütenler, sorumluluk üslenenler ve siyasi partiler özenli bir dil kullanmalıdır.

Sürecin kilometre taşları:

2024 * 1 Ekim - TBMM'nin yeni yasama yılı açılışında MHP Genel Başkanı

Sayın Devlet Bahçeli, DEM Parti milletvekilleriyle tokalaşarak iç cepheyi güçlendirme ve birlik mesajı verdi.

* 22 Ekim - Sayın Devlet Bahçeli, MHP Grup Toplantısında, PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın tecridinin kaldırılması ve örgütün lağvedildiğinin açıklanması durumunda TBMM'de konuşabileceğini, umut hakkından yararlanabileceğini söyledi.

* 28 Aralık - DEM Parti heyeti, İmralı Adası'nda Abdullah Öcalan ile görüştü.

* 29 Aralık - terör örgütünün kurucusu Öcalan'ın süreci desteklediğini anlatan bir mektup okundu.

2025

* 2 Ocak - DEM Parti heyeti, TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş ve MHP Lideri Sayın Devlet Bahçeli'yi ziyaret etti.

* 22 Ocak - DEM Partili Sırrı Süreyya Önder ve Pervin Buldan, İmralı'da A. Öcalan'la ikinci kez görüştü.

* 13 Şubat - PKK elebaşlarından Cemil Bayık, Öcalan'dan bir mektup aldıklarını ancak içeriğini açıklamayacaklarını söyledi.

* 27 Şubat - Yedi kişilik DEM Parti heyeti, İmralı Adası'na giderek Öcalan ile üçüncü kez görüştü. Yaklaşık üç saat süren görüşmenin ardından heyet tarafından, Öcalan'ın mesajı açıklandı.

* 10 Nisan - Cumhurbaşkanı Erdoğan, DEM Parti heyetini kabul etti.

* 21 Nisan - DEM Parti heyeti dördüncü kez İmralı'ya gitti.

* 8 Mayıs – Öcalan'ın PKK'ya yeni bir mektup gönderdiği ve "Bir an önce fesih toplantısını yapın" dediği öğrenildi.

* 12 Mayıs - PKK'nın fesih kararı kamuoyuna duyuruldu.

* 18 Mayıs - MHP Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli TBMM'de komisyon kurulması çağrısı yaptı.

* 24 Haziran - TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş komisyonla ilgili Meclisteki siyasi partilerin grup yöneticileriyle buluştu.

* 9 Temmuz - terör örgütünün kurucusu Öcalan, videolu mesaj yayınladı.

* 11 Temmuz- PKK silah bırakmaya başladı.

* 31 Temmuz- Siyasi partiler, komisyon için üyelerinin isimlerini TBMM'ye bildirdi.

5 Ağustosta Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu ilk toplantısını yaptı.

*** 26 Ekim 2025 tarihinde PKK 12. Kongre Kararları temelinde planladığı gibi Türkiye sınırları içinde çatışma riski oluşturan sözde güçlerini geri çekti.**

* 16 Kasım 2025 tarihinde PKK Irak sınırları içinde bulunan Zap bölgesini boşalttı

*** 24 Kasım 2025 tarihinde Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonundan,**

Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkan Yardımcısı İstanbul Milletvekili Feti Yıldız,

Ak Parti Genel Başkan Yardımcısı Hatay Milletvekili Hüseyin Yayman,

DEM Grup Başkan Vekili Kars Milletvekili Gülistan Kılıç Koçyiğit,

İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza Ve İnfaz Kurumuna PKK Terör örgütü kurucusu Abdullah Öcalan'ın beyanlarını almak üzere gitmiştir.

2 Saat 50 dakika süren beyan alma işleminde PKK terör örgütünün kurucusu olarak

27 Şubat'ta 'Barış ve demokratik toplum çağrısı' akabinde örgütün kendisini feshetmesi ve silah bırakması açıklamalarının yanı sıra,

Suriye'de 10 Mart mutabakatının hayata geçirilmesine yönelik detaylı sorular sorulmuş ve beyanları alınmıştır.

Bu görüşmede tutulan tutanağın özeti, 4 Aralık 2025 Perşembe günü Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Numan Kurtulmuş tarafından Sayın Genel Sekreter Yardımcısı Ahmet Bozkurt Bey'e okutulmuştur.

- "Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonunun 21 Kasım 2025 tarihli 18'inci Toplantısı'nda Komisyonda temsil edilen 5 siyasi parti grubundan 1'er üyeden oluşacak bir heyetin İmralı Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumuna gitmesi hususunda oylama yapılmış ve Komisyونumuzun nitelikli çoğunluğuyla karar alınmıştır.

CHP ve Yeni Yol Partisi grupları heyete üye bildirmemiştir.

Bu kapsamda, isimleri bildirilen Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu üyeleri;

Hüseyin Yayman, Feti Yıldız ve Gülistan Kılıç Koçyiğit, 24 Kasım 2025 Pazartesi günü Adalet Bakanlığından alınan izin çerçevesinde İmralı Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumuna PKK'nın Kurucusu Abdullah Öcalan'ın beyanlarını almak amacıyla gitmiştir.

Bu görüşmede Abdullah Öcalan öncelikle yüzyıllık Türk-Kürt ilişki sistematiğine Sayın Devlet Bahçeli'nin sözleriyle büyük katkı sağladığını, kendisinin Cumhuriyet tarihinde ender görülen bir cesaret sergilediğini ve kendisine şükran duyduğunu ve teşekkür ettiğini ifade etmiş,

Yine bu süreçte gösterdiği cesaret için Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a şükran ve teşekkürlerini beyan etmiştir.

PKK Kurucusu Abdullah Öcalan, sürecin başından beri verdiği tüm sözlerin arkasında olduğunu, koşullar elverirse teorik ve pratik imkânlarının bunu gerçekleştirmeye müsait olduğunu ifade etmiştir.

Uzun bir şekilde tarihsel arka planı anlatmış ve Ziya Gökalp'e referans vererek Türk-Kürt kardeşliğinin önemine vurgu yapmıştır.

Abdullah Öcalan silahlı yöntemden ayrıldığını, siyasi yöntemi benimsediğini, 27 Şubat 2025 tarihinde yapmış olduğu çağrı çerçevesinde bütün yapıların, PKK'nın tüm bileşenlerinin, örgütsel varlıklarının dağıtılmasının ve silahlarını bırakmasının ilanının toplum tarafından iyi karşılandığını, halkın bu gelişmeyi takip ettiğini, kendisinin Suriye ve Irak'ta da etkili olduğunu ifade etmiştir.

Bu noktada, Feti Yıldız, PKK'nın Kurucusu Abdullah Öcalan'ın mahkûm olduğu davada şehit ailelerinin avukatı olarak kendisinin bulunduğunu hatırlatması üzerine Abdullah Öcalan: 'Ben Devlet Bey'in el sıkmasıyla başlayan süreç içinde verdiğim tüm sözlerin arkasındayım.' demiştir.

Hüseyin Yayman'ın, buraya şehit ailelerinin hassasiyetiyle geldiğini belirtmesi üzerine ise Abdullah Öcalan, her asker kaybının kendisi için trajedi olduğunu, asla sevinmediğini, bu gençlerin böyle ölmemesi gerektiğini söylemiş, 'Türkiye'de ve bölgede kesinlikle çözüme ulaşmalıyız' diye cevaplamış ve TUSAŞ eylemine üzüldüğünü belirtmiştir.

Kendisine 'Lozan ve 1924 Anayasası öncesi döneme ait dilin kullanılması süreci zehirliyor.' Denmiştir. Yine, devamla en son Zap bölgesi boşaltılırken örgüt mensuplarının elinde silah olması kamuoyunda infial yaratmış, bu konuda yapılan çağrıya PKK'nın tam uymadığı görülüyor denilmiş, Suriye'de SDG'nin 10 Mart mutabakatına uymasının elzem olduğu, Suriye konusunda kendisinin yeni bir açıklama yapması gerektiği söylenmiştir.

Bu devletin hepimizin devleti olduğu, silahı bırakın derken PKK'nın tüm bileşenlerini kapsadığı,

PKK'nın Irak'tan çektiği güçlerini Suriye'ye gönderdiği yönünde gözlemler olduğu, bu durumun daha önceki açıklamalarla çelişki yarattığının kendisine söylenmesi üzerine Abdullah Öcalan, PKK'nın sadece eldeki Silahların değil, zihinsel olarak da silahları bırakması gerektiğini ifade etmiştir.

Devamında iki halk arasında tarihsel bir kardeşlik bulunduğunu söylemesi üzerine Feti Yıldız, şehit haberleri geldiği dönemde bile kimsenin gidip bir Kürt komşusunun camını kırmadığını, bu kadar acıya rağmen Türk-Kürt düşmanlığının hiçbir zaman oluşmadığını belirtmiştir.

Bunun üzerine Abdullah Öcalan;

Kendisinin şehit ailelerine saygıyla baktığını, acılarının ne kadar büyük olduğunu bildiğini beyan etmiş, Devlet Bahçeli'nin konuşmasında hatırlattığı 'Ben devlete hizmet etmeye hazırım.' sözünü hatırlatıp 'Buyur.' demesine karşılık olarak sözlerinin arkasında olduğunu, koşullar elverirse ve iletişim imkânı artırılırsa teorik ve pratik imkânlarının bunu gerçekleştirmeye müsait olduğunu yenilemiştir.

27 Şubat açıklamasına yönelik olarak süreçte geçen bir yılı başarılı gördüğünü, bu dönemde hiç şehit verilmediğini, çatışma çıkmadığını ifade etmiş, böylelikle büyük bir politik açılımın sağlandığını, bu kapsamda kamuoyunda olan desteğin arttığını, ilerleyen süreçte kamuoyunun aklında olan bazı soru işaretlerinin giderileceğini de düşündüğünü söylemiştir.

Tarihsel gerçekliği bilen bir heyet olarak terörsüz Türkiye gerçekleşecekse Türkiye'nin pratik ve somut adımları bekliyor olduğunun söylenmesi üzerine Abdullah Öcalan, pozitif hamleler ve adımlar peşinde olduğunu ifade etmiştir.

Somit adımlar konusunda bir direnç bulunduğunu çünkü örgütün merkezinin Kandil'den Suriye sahasına taşımalarının sorunu çözmediği ifade edilmesi üzerine kendisinin örgütün lideri olarak her saha için kesin talimat vermesi gerektiğini, bu adımlar gerçekleştiğinde yeni bir iklimin oluşacağını ifade etmiştir.

Abdullah Öcalan, ayrıca, 'Bu soruyu defaatle sordunuz.' diyerek sözlerinin arkasında olduğunu, sürecin başarıya ulaşması için tüm gayretini ortaya koyduğunu, imkânlar ölçüsünde de gayret göstermeye devam edeceğini ifade etmiştir.

27 Şubat çağrısında ayrı devlet olmadığını, federasyon olmadığını, idari özerklik olmadığını, kültüralist çözümler olmadığını hatırlatılması üzerine Abdullah Öcalan 'Evet, öyle.' diyerek onaylamıştır.

Hüseyin Yayman tarafından Suriye konusunda sorulan sorulara SDG'nin 10 Martta anlaşma yaptığı, anlaşmanın 8 madde olduğu, bunları esas aldıklarını, Suriye başta olmak üzere bölgedeki Israil'in hamlelerine karşı çok dikkatli olunması gerektiğini, Suriye için üniter yapı ve yerel demokrasi benimsediğini söylemiş. Yerel savunma gücünün olup olmayacağı sorusuna cevap olarak 'Savunma gücü yok, asayiş kapsamında güçler yani polis gibi.' cevabını vermiştir.

Bu coğrafyada Türksüz Kürt, Kürtsüz Türk yaşayamayacağını belirterek uzun bir tarihsel anlatımda bulunmuş ve Sultan Sencer'e referansla bu birlikteliğin tarihsel önemine vurgu yapmıştır. Reel sosyalizm düşüncesini 1995'ten beri terk ettiğini, zihinsel dönüşümün sancılı bir süreç olduğunu, normalde PKK'yı 1993'te feshetmesi gerektiğini söylemiş ancak her seferinde bir elin bu girişimini sabote ettiğini ifade etmiştir.

Bu sabotaj sürecini darbe mekaniği olarak tanımlamış, 1993'ten günümüze Turgut Özal, Süleyman Demirel, Necmettin Erbakan'la dolaylı görüşmelerin nihayete erememesinde de bu darbe mekaniğinin etkisinin olduğunu belirtmiştir. 'Ferhat Abdi Şahin'i tanıyor musunuz, talimatınızı dinler mi?' sorusuna cevap olarak Abdullah Öcalan kendisine yakın kişilerden biri olduğunu, kendisine bağlı olduğunu söylemiştir. Kendisine Türkiye için hiçbir zaman gerçekleşmeyecek iddialarda bulunmanın süreci sabote etmek olacağını, buna dikkat etmek gerektiğini belirtilen ifadelerde bulunulmuştur.

Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in 'Sizi çok sağlıklı ve zinde gördüm. Kadın hareketiyle ilgili söyleyeceğiniz hususlar var mıdır?' diye sorması üzerine Abdullah Öcalan selamlarını iletmiş ve görüşme tamamlanmıştır."

Terörle mücadele, bugüne dek çoğu kez askeri operasyonlar ve güvenlikçi önlemler üzerinden okunmuş olsa da konunun genel çerçevesi göstermektedir ki mesele; toplumsal barışın yeniden inşası, ekonomik sürdürülebilirliğin garanti altına alınması ve uluslararası sistemde güçlü bir aktör olarak konumlanma süreciyle doğrudan bağlantılıdır.

Bu bağlamda, terörle mücadelenin başarısı yalnızca örgütlerin bertaraf edilmesiyle değil, aynı zamanda vatandaş-devlet ilişkilerinde güven ile ölçülebilir.

Buradan hareketle, Türkiye'nin izlediği stratejilerin salt güvenlik alanıyla sınırlı kalmayıp siyaset, ekonomi ve toplumsal psikoloji boyutlarını da içermesi, bu vizyonun kalıcılığı açısından önem taşımaktadır.

Bölgesel düzlemde değerlendirildiğinde ise “Terörsüz Türkiye”, yalnızca iç huzurun sağlanması anlamına gelmemektedir.

Aksine, enerji güvenliğinden göç yönetimine, ekonomik entegrasyondan bölgesel diplomasiye kadar geniş bir yelpazede, Türkiye'yi merkezî bir istikrar unsuru haline getirecek etkiler barındırmaktadır.

Bu noktada, Türkiye'nin jeopolitik konumu ona yalnızca bir güvenlik kaygısı değil, aynı zamanda bölgesel barış mimarisinin inşasında taşıyıcı bir rol yüklemektedir.

Terörün ortadan kaldırılması, Türkiye açısından yalnızca “tehditlerin bertarafı” olarak görülmemelidir. Asıl kazanım, ekonomik potansiyelin açığa çıkması, toplumsal uyumun güçlenmesi ve uluslararası alanda daha bağımsız bir stratejik kimliğin inşa edilmesi olacaktır.

Bu nedenle “Terörsüz Türkiye” vizyonu, askeri başarıların ötesinde, toplumun bütün kesimlerinin katılımını gerektiren çok boyutlu bir dönüşüm projesi olarak okunmalıdır.

Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli'nin defalarca belirttiği gibi:

“Terörsüz Türkiye” bölünmüş, bölünmesi hayal edilmiş, çatısı çökmüş bir Türkiye'nin kisvesi, kamuflajı ve gizli sığınağı değildir. Tam tersine hizmet edenler tarih, hukuk ve millet huzurunda kaçamayacakları mükellefiyet altındadır.

Meclislerin kuruluşuna egemen olan değerler, o ülkelerin siyaset felsefesini ve yönetim ilkelerini oluşturur.

Rejimin esaslarını, siyasetin ahlakını, toplumun hedeflerini, devletin ve vatandaşın sorumlulukları belirlerler. Hepsinin özeti de siyasi akıldır.

Bu siyasi akıl demokraside samimi, dürüst ve ısrarlıysa cesur kararların mayası olacaktır.

2 Aralık 2025 tarihinde yaptığı açıklamada:

“Terörsüz Türkiye”, milli ve tarihi bir hedeftir.

Terörsüz Türkiye hedefinin Cumhuriyet tarihinin en önemli adımlarından biridir.

Hedefle ilgili taviz, tehir veya en küçük tereddüt asla söz konusu değildir.

Kararlığımız aşınmaz ve tartışılmaz düzeydedir,"

Provokasyon peşinde olanların heveslerinin kursaklarında kalacaktır.

Bu yüksek seviyeyi heba ve heder etmeye kimsenin hakkı yoktur.

Aksi istikametteki tavır ve tutumları millete ve devlete yönelik karşı direniş olarak yorumlamak kaçınılmazdır. Tarihi bir fırsat eşiği önümüzdedir

Terörsüz Türkiye isabetli ve tarihi bir politikanın izhar ve ilamıdır.

Türkiye'miz, bugüne kadar hiç olmadığı kadar dirençli, güvenli ve umutlu seviyededir.

Bu yüksek seviyeyi heba ve heder etmeye kimsenin hakkı yoktur. Aksi istikametteki tavır ve tutumları millete ve devlete yönelik karşı çıkış, karşı duruş, karşı direniş olarak yorumlamak kaçınılmazdır.

Bölücü terör kaynaklı makus talih günbegün değişmektedir.

Bunun yüreklere su serpen sonuçlarına inşallah yakın vadede şahit olunacaktır.

Hem milletimizin hem de bölge halklarının en temel insan hakkı huzur değil midir? İstikrarlı, itibarlı, güvenceli bir hayata ulaşmaları haklı bir beklenti sayılmayacak mıdır?

Yeni Yüzyıl, diriliş ve yükseliş yüzyılıdır.

Aynı zamanda barış ve kardeşliğin nişanesi, dayanışma ve kader ortaklığının çok daha güçlendirilmesidir. Terörsüz Türkiye, Terörsüz Bölge hedefi inanıyorum ki, beşeriyetin ve medeniyetlerin vicdan uyanışını da tetikleyecektir.

Gazi Meclis’te kurulan “Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu” böylesi bir siyasi akılla, geniş bir temsiliyet yapısıyla “Terörsüz Türkiye” hedefinin demokratik ve hukuki parametrelerini hazırlayacaktır.

Türkiye’nin toplumsal dinamizmi, devlet kapasitesi, bölgesel etkisi ve tarihsel birikimi büyük ve kutlu bir kaynaktır.

Devlet aklının sorunlara çözüm üretme, milletimiz hayrına dönüştürme, tehditleri bertaraf etme gücünü emperyalist odaklar ve yerli işbirlikçileri engelleyemeyecektir.

**Milli Dayanışma Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu
Milliyetçi Hareket Partisi**